

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

sextioförsta årgången

6 juli 2018

Innehållsförteckning

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 533:e plenarsession, 14.3.2018–15.3.2018

2018/C 237/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Ett socialt hållbart koncept för att höja levnadsstandarden, främja tillväxt och sysselsättning samt medborgarnas säkerhet i den digitala tidsåldern (förberedande yttrande på begäran av det bulgariska ordförandeskapet)	1
2018/C 237/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Framtidens arbete – förvärvande av kunskaper och färdigheter för att tillgodose kraven hos framtidens jobb (Förberedande yttrande på begäran av det bulgariska rådsordförandeskapet)	8

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:s 533:e plenarsession, 14.3.2018–15.3.2018

2018/C 237/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om Hantering av olagligt innehåll online – Mot ett ökat ansvar för onlineplattformar [COM(2017) 555 final]	19
---------------	--	----

2018/C 237/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Halvtidsutvärdering av Copernicusprogrammet (2014–2020) [COM(2017) 617 final]	26
2018/C 237/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Ett balanserat system för säkerställande av ett skydd för immateriella rättigheter som svarar mot dagens samhällsutmaningar [COM(2017) 707 final] — Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om vägledning om vissa aspekter av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter [COM(2017) 708 final] och Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om EU:s strategi för standardessentiella patent [COM(2017) 712 final]	32
2018/C 237/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets förordning om Europeiska atomenergigemenskapens forsknings- och utbildningsprogram (2019–2020) som kompletterar Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation [COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE)]	38
2018/C 237/07	Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén: Uppföljning av handlingsplanen för mervärdesskatt: Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – Dags för beslut [COM(2017) 566 final], Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 avseende den certifierade beskattningsbara personen [COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS)], Förslag till rådets genomförandeförordning om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 vad gäller vissa undantag från skatteplikt för gemenskapsinterna transaktioner [COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE)], Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG för harmonisering och förenkling av vissa regler i mervärdesskattesystemet och om införande av ett slutgiltigt system för beskattning av handel mellan medlemsstaterna [COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS)]	40
2018/C 237/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande till Europaparlamentet, rådet, Europeiska centralbanken, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om fullbordande av bankunionen [COM(2017) 592 final]	46
2018/C 237/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/825 för att öka finansieringsramen för stödprogrammet för strukturreformer och om anpassning av det allmänna målet [COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD)] — Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 vad gäller stöd till strukturreformer i medlemsstaterna [COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD)]	53
2018/C 237/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik [COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE)]	57
2018/C 237/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet – Förnyad kraft åt partnerskapet mellan Afrika och EU [JOIN(2017) 17 final]	66
2018/C 237/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om det europeiska medborgarinitiativet [COM(2017) 482 final – 2017/0220 (COD)]	74

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 533:E PLENARSESSION, 14.3.2018–15.3.2018

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Ett socialt hållbart koncept för att höja levnadsstandarden, främja tillväxt och sysselsättning samt medborgarnas säkerhet i den digitala tidsåldern

(förberedande yttrande på begäran av det bulgariska ordförandeskapet)

(2018/C 237/01)

Föredragande: **Giulia BARBUCCI (IT-II)**

Begäran från det bulgariska rådsordförandeskapet	Skrivelse av den 5 september 2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av facksektionen	23.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	15.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	187/16/10

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 I alla de politiska åtgärder som vidtas av europeiska, nationella och lokala institutioner bör man ta hänsyn till **den sociala hållbarheten** på samma sätt som till den ekonomiska och miljömässiga hållbarheten. De förslag som nyligen lagts fram om EU:s **sociala dimension** ⁽¹⁾, till att börja med det diskussionsunderlag som lagts fram av kommissionen och den europeiska pelaren för sociala rättigheter, ger oss ett unikt tillfälle att främja hållbarheten i de åtgärder som vidtas på europeisk och nationell nivå när det gäller tillväxt för alla, sysselsättning och socialpolitik. EESK rekommenderar att förslagen i kommissionens nuvarande arbetsprogram – däribland paketet om social rättvisa, initiativet för rättvis beskattning i den digitala ekonomin och reformerna av EMU – utformas så att de främjar hållbarheten i **den europeiska sociala modellen**.

⁽¹⁾ EUT C 81, 2.3.2018, s. 145.

1.2 Man bör göra alltmer noggranna **konsekvensbedömningar av åtgärder** som vidtas på det sociala området med avseende på deras sociala hållbarhet och utifrån de övervakningssystem och indikatorer som redan finns. EESK rekommenderar att institutionerna gör en utvärdering av befintliga och nya instrument (till att börja med den resultatavtala som hör samman med pelaren) och bedömer hur ändamålsenliga de här, för att med större noggrannhet mäta den inverkan som den politik som föreslås har på medborgarna.

1.3 Kommittén noterar den oro som Europaparlamentet uttrycker i sin resolution av den 19 januari 2017 om en europeisk pelare för sociala rättigheter när det gäller behovet av att uppdatera befintliga arbetsstandarder och sociala standarder. Vi kommer därför i sinom tid att lägga fram vårt bidrag till det paket om sociala rättigheter som ingår i kommissionens arbetsprogram för 2018. EESK understryker också behovet av att ramvillkoren på arbetsmarknaderna stöder nya och mer varierade karriärvägar och förbättrar sysselsättningen och standarderna för arbetstagare i hela Europa, oavsett deras anställningsvillkor, och främjar ökad konvergens i riktning mot bättre arbets- och levnadsvillkor. Detta skulle också göra det lättare att övervinna regionala skillnader. EESK stöder Europaparlamentets rekommendation om att kommissionen och arbetsmarknadens parter bör arbeta tillsammans för att lägga fram ett förslag till ramdirektiv om anständiga arbetsvillkor i alla former av sysselsättning, där befintliga miniminormer utvidgas till att omfatta nya former av anställningsförhållanden.

1.4 EESK ser en tydlig koppling mellan **konkurrenskraft, produktivitet och social hållbarhet**: alla berörda aktörer bör verka för att främja **tillväxt för alla** och samtidigt skapa gynnsamma villkor för näringslivet, i syfte att skapa fler och bättre arbetstillfällen. Arbete är fortfarande den främsta faktorn för att skapa välfärd och välstånd. Man bör dock återupprätta principen om att mer rättvisa samhällen endast kan skapas genom att man skapar mer inkluderande och hållbar tillväxt och sysselsättning så att människor har **anständiga arbetsvillkor, skäliga löner och pensioner och möjlighet att utöva sina rättigheter**. Konkurrenskraft, produktivitet och rättigheter i arbetslivet är principer som återigen bör bli en naturlig del av den politik som utformas i fråga om arbetsmarknadslagstiftning och sociala rättigheter.

1.5 Kommittén är medveten om att demokratin kan komma att äventyras om människor, som fortfarande drabbas hårt av åtstramningarnas effekter, inte får åtnjuta det välstånd som genereras av tillväxten och den produktivitet som genereras av digitaliseringen.

1.6 Liksom i tidigare yttranden rekommenderar EESK att man ökar insatserna för att **utjämna de regionala skillnaderna** i fråga om levnads- och arbetsvillkor inom EU. Den uppåtgående konvergensen får inte bara bli en slogan, utan bör vara en övergripande princip som ska beaktas och tillämpas på EU:s alla politikområden, först och främst på det finansiella och ekonomiska området. Verklig integration är inte möjlig så länge som det finns så stora skillnader mellan EU-medborgarna i fråga om lön och faktiskt åtnjutande av sociala rättigheter. I detta sammanhang spelar **strukturfonderna** en grundläggande roll, och de bör i allt högre grad inriktas på att övervinna regionala skillnader.

1.7 EESK välkomnar initiativ såsom ungdomsgarantin, kompetenshøjningsvägarna och strategierna för att ta itu med långtidsarbetslösheten, och uppmanar EU-institutionerna och de nationella institutionerna att avsätta lämpliga resurser för att underlätta och påskynda övergångarna och **på lämpligt sätt trygga kontinuiteten i inkomsterna** ⁽²⁾, särskilt för de mest missgynnade. EESK rekommenderar också att man skapar rätt förutsättningar för att **säkerställa konkurrenskraft, nya arbetstillfällen och smidiga övergångar mellan arbetstillfällen** genom ett system av sociala skyddsnet och andra kompletterande åtgärder där hänsyn tas till arbetstagarnas och företagets behov.

1.8 EESK rekommenderar att arbetsmarknadens parter utvecklar inkluderande förhandlingar om kollektivavtal på alla nivåer och uppmanar dem att överväga nya åtgärder (även inom ramen för de europeiska arbetsmarknadsparternas nästa arbetsprogram) i syfte att ge kvinnor större tillträde till digitala arbetstillfällen, **undanröja könsbaserade löneskillnader**, ge **moderskapet** ett starkt skydd med lämpliga instrument och skapa förutsättningar för **verklig jämställdhet mellan könen** i arbetslivet. EESK uppmanar också institutionerna på alla nivåer, arbetsmarknadsparterna och det organiserade civila samhället att samordna införandet av åtgärder för att säkerställa likabehandling av kvinnor och män inom alla samhällsområden.

1.9 EESK anser också att social hållbarhet grundar sig på rättvisa och ändamålsenliga möjligheter till **livslångt lärande**, från tidig barndom och framåt, framför allt med tanke på risken för att stora delar av befolkningen utestängs till följd av **digital utestängning**. EESK rekommenderar att beslutsfattarna överväger åtgärder för att minska den kompetensbrist som finns på centrala områden inom den digitala ekonomin, eftersom de är mycket viktiga för spetskompetens och för att öka

⁽²⁾ EUT C 170, 5.6.2014, s. 23.

den europeiska konkurrenskraften. Det är också mycket viktigt att tillhandahålla kurser i digital kompetens för dem som till följd av digitaliseringen riskerar att inte kunna utöva sina rättigheter och få tillgång till sociala tjänster – i synnerhet om det handlar om grundläggande sådana. EESK uppmanar arbetsmarknadens parter och institutionerna att, i samarbete med det organiserade civila samhället, vidta snabba åtgärder för detta ändamål. Det är en uppgift för offentliga myndigheter på alla nivåer att se till att en lämplig digital infrastruktur finns tillgänglig och leder till ökad delaktighet för att övervinna eventuella skillnader mellan områden och miljöer.

2. Begreppet social hållbarhet i digitaliseringens och globaliseringens tidevarv

2.1 Detta förberedande yttrande syftar till att analysera frågan om social hållbarhet utifrån ett **helhetsperspektiv**, från definitionen av frågan till effekterna av den på de politiska åtgärderna på det sociala området, inom sysselsättningen och inom ekonomin.

2.2 **Globaliseringens** effekter, de svåra konsekvenserna av **den ekonomiska krisen**, **de sjunkande födelsetalen** och **den europeiska befolkningens** därmed sammanhängande **åldrande** samt **den svaga tillväxt** som drabbat ekonomierna i de flesta medlemsstaterna spelar en viktig roll vid identifieringen av dagens sociala problem.

2.3 Många socioekonomiska indikatorer visar tydligt att de politiska åtgärder som särskilt på europeisk och nationell nivå vidtagits för att övervinna krisen å ena sidan visserligen har varit ett försök att motverka den instabilitet som orsakas av globala faktorer, men å andra sidan alltför ofta har lett till **ökade klyftor** och skapat **nya obalanser** – även ur geografisk synpunkt – mellan de sociala klasserna, könen och generationerna. Institutionerna måste därför, i samarbete med arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhället, agera på alla nivåer och föreslå strategier som grundar sig på åtgärder för att komma till rätta med dessa obalanser och ojämlikheter, framför allt genom mer sysselsättning på grundval av en ihållande och mer inkluderande tillväxt.

2.4 Begreppet hållbarhet är uppbyggt kring tre huvudpunkter: **miljömässig**, **ekonomisk** och **social** hållbarhet. Dessa tre komponenter finns med i EU-fördragen och återspeglas i sin tur i begreppet hållbar utveckling, som ligger till grund för Förenade nationernas Agenda 2030 för hållbar utveckling och dess 17 mål för hållbar utveckling. I sin översikt från 2017 över framstegen på vägen mot målen för hållbar utveckling i EU uppger Eurostat att stora framsteg visserligen har gjorts med att rent allmänt uppnå de miljörelaterade målen för hållbar utveckling (mål 7 "ekonomiskt överkomlig och ren energi", mål 12 "hållbar konsumtion och produktion", mål 15 "livet på land", mål 11 "hållbara städer och samhällen") men att **framstegen med att uppnå de mer sociala målen för hållbar utveckling endast varit måttliga** (mål 4 "god utbildning", mål 5 "jämförbarhet", mål 8 "anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt", mål 1 "ingen fattigdom", mål 2 "ingen hunger" och mål 10 "minskad ojämlikhet").

2.5 Även om det råder allmän enighet om **definitionen av social hållbarhet** som förmågan att garantera att villkoren för människors välbefinnande (säkerhet, hälsa, utbildning, demokrati, deltagande och rättvisa) är rättvist fördelade oavsett klass och kön bör det framhållas att det handlar om ett begrepp med flera möjliga variationer beroende på vilket sammanhang det används i. Social hållbarhet bör införas och genomföras på samma sätt som miljömässig och ekonomisk hållbarhet, i syfte att minska orättvisorna.

2.6 Vid utformningen av den makroekonomiska politiken under de senaste åren har social hållbarhet ofta felaktigt framställts som en **antites till ekonomisk och finansiell hållbarhet**. Ett exempel på detta är de strukturreformer som främjades av EU-institutionerna och genomfördes av de nationella regeringarna efter den finansiella och sedan ekonomiska krisen 2007–2008. Varken institutionerna eller arbetsmarknadsparterna bör ställa konkurrenskraft och hållbarhet mot varandra. I praktiken har det exempelvis visat sig att de företag som är mer avancerade i fråga om hållbarhet sannolikt är mer konkurrenskraftiga internationellt. Dessutom bör EU leda in globaliseringen på att uppnå hållbar utveckling till fördel för både företag och arbetstagare.

2.7 När det gäller företagets roll spelar **små och medelstora företag** en särskilt viktig roll när det gäller att uppnå hållbar tillväxt för alla, som samtidigt grundar sig på att skapa anständiga arbetstillfällen och öka konkurrenskraften medan den sociala hållbarheten beaktas.

2.8 Den **globala Agenda 2030 för hållbar utveckling och dess 17 mål** utgör en tidsram för när innovationen ska ha gjorts förenlig med hållbar utveckling genom att globala och nationella initiativ kopplas samman. Det uttrycks klart och tydligt att **den nuvarande utvecklingsmodellen är** miljömässigt, ekonomiskt och socialt **ohållbar**, och man rör sig således bort från tanken att hållbarhet endast är en miljöfråga. Det fastställs en **integrerad syn** på utvecklingens olika aspekter. Genomförandet av agendan kräver ett starkt engagemang från alla samhällssektorer – institutioner, det organiserade civila samhället, forskare och universitet – samt ändamålsenliga utvärderingsåtgärder.

2.9 EESK har vid flera tillfällen bekräftat behovet av att skapa ett positivt ömsesidigt beroende mellan finanspolitik och makroekonomisk politik å ena sidan och sociala rättigheter å andra sidan, och har visat på den bristande respekten för sådana rättigheter, vilket leder till ökade skillnader inom unionen. I synnerhet temat social hållbarhet bör ha en direkt koppling till den pågående debatten om förslagen till **Ekonomiska och monetära unionens framtida struktur** och **den fleråriga budgetramen**. Med hjälp av de nuvarande övervakningssystemen och indikatorerna bör man göra konsekvensbedömningarna för de åtgärder som införs på det sociala området alltmer noggranna när det gäller deras sociala hållbarhet.

2.10 EESK anser att institutionerna också kommer att ha till uppgift att utvärdera befintliga och nya instrument (t.ex. den resultatavla som hör samman med den europeiska pelaren) och bedöma hur ändamålsenliga de är, för att med viss noggrannhet mäta den inverkan som den politik som föreslås har på allmänhetens sociala rättigheter.

2.11 För att komma till rätta med de regionala skillnaderna i EU – som i vissa fall förvärrats av effekterna av den ekonomiska krisen – bör man bland annat främja nya och effektivare **strategier för resursanvändning**, i synnerhet genom att mobilisera de europeiska struktur- och investeringsfonderna, där man bör prioritera **hållbar tillväxt** och **högkvalitativ sysselsättning**. I sitt yttrande om "De sociala investeringarnas inverkan på sysselsättningen och de offentliga finanserna" ⁽³⁾ har EESK redan uttalat sig för "ett **uropeiskt konjunktur- och investeringsprogram** på 2 % av BNP" och för ett större fokus på sociala investeringar. Nya finansiella medel bör kanaliseras till denna investeringsplan för att komplettera de befintliga europeiska struktur- och investeringsfonderna.

3. Den europeiska sociala modellen: hållbarhet och förbättrade levnads- och arbetsvillkor

3.1 EESK anser att den **europeiska sociala modellen** är en unik tillgång i den europeiska identiteten: genom de befintliga välfärdssystemen garanterar den ett starkt socialt skydd och medborgerliga rättigheter för alla. EESK anser därför att den inte bör ifrågasättas, utan snarare bör stärkas. I detta sammanhang är det viktigt att EU:s politik utformas för att **säkerställa en kontinuerlig förbättring av EU-medborgarnas levnads- och arbetsvillkor** på alla områden, såsom fastställdes i fördragen redan i början av det europeiska projektet.

3.2 Kommissionens nuvarande arbetsprogram omfattar sådana initiativ som paketet om social rättvisa och initiativet för rättvis beskattning i den digitala ekonomin, och åtgärder för att reformera EMU är också på gång. EESK rekommenderar att dessa förslag utformas så att de främjar den europeiska sociala modellens hållbarhet ⁽⁴⁾.

3.3 EESK anser att det är nödvändigt att hitta en **rimlig balans mellan social och ekonomisk hållbarhet** när arbetsmarknadspolitiken utformas. Under det senaste årtiondet har klyftorna och ojämlikheten mellan EU-medborgarna ökat. Detta gäller såväl tillgången till sociala tjänster och möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden som ökningen i de atypiska arbetsformerna (vilket tydligt framgår av statistiken). Detta har lett till en ökad upplevd otrygghet bland allmänheten i Europa i fråga om möjligheterna att förbättra de allmänna levnadsvillkoren. Denna uppfattning är särskilt framträdande bland ungdomar och kvinnor och i samtliga av de mest utsatta befolkningsgrupperna. Ur denna synvinkel anser EESK att det är mycket viktigt att främja **migranternas integration i arbetslivet**, eftersom deras bidrag till de sociala trygghetssystemen ofta är avgörande för stabiliteten i de sociala trygghetssystemen och trygghetsnäten.

3.4 Kommittén noterar den oro som **Europaparlamentet** uttrycker i sin resolution av den 19 januari 2017 om en europeisk pelare för sociala rättigheter när det gäller behovet av att uppdatera befintliga arbetsstandarder och sociala standarder. Vi kommer därför i sinom tid att lägga fram vårt bidrag till det paket om social rättvisa som ingår i kommissionens arbetsprogram för 2018. EESK understryker också behovet av att ramvillkoren på arbetsmarknaderna stöder nya och mer varierade karriärvägar och förbättrar sysselsättningen och standarderna för arbetstagare i hela Europa, oavsett deras anställningsvillkor, och främjar ökad konvergens i riktning mot bättre arbets- och levnadsvillkor. Detta skulle också göra det lättare att övervinna regionala skillnader. EESK stöder Europaparlamentets rekommendation om att kommissionen och arbetsmarknadens parter bör arbeta tillsammans för att lägga fram ett förslag till **ramdirektiv** om anständiga arbetsvillkor i alla former av sysselsättning, där befintliga miniminormer utvidgas till att omfatta nya former av anställningsförhållanden.

⁽³⁾ EUT C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽⁴⁾ EUT C 51, 17.2.2011, s. 20.

3.5 EESK har i flera yttranden undersökt **digitaliseringen** som fenomen och dess inverkan på **arbetets och sysselsättningens organisation** ⁽⁵⁾. Vi bör dock inte begränsa oss till att endast betrakta digitaliseringen mot bakgrund av sysselsättningen och arbetsmarknaden. Den allt större användningen av digitala verktyg har lett till genomgripande förändringar i våra vardagsliv – personliga och sociala aspekter och till och med vårt sätt att relatera till politik, frivilligarbete och det civila samhället. EU bör främja åtgärder inom förskoleverksamhet och livslångt lärande, framför allt i fråga om digitala färdigheter, för att komma till rätta med kompetensglappet. Utbildningssystemen – däribland den högre utbildningen, yrkesutbildningen och det livslånga lärandet – måste sträva efter högsta möjliga kvalitet och därigenom skapa förutsättningar för att europeiska idéer, varor och tjänster ska bli ledande inom forskning, innovation och konkurrenskraft.

3.6 I ett antal yttranden har EESK understrukit vikten av att ta särskild hänsyn till behoven hos **socialt utsatta riskgrupper**. Det är viktigt att tillhandahålla inkluderande sociala trygghetssystem där särskild uppmärksamhet ägnas åt sårbara människors och deras familjers behov, för att garantera anständiga levnadsvillkor samt tillhandahålla och bibehålla arbetstillfällen som är anpassade till enskilda personers behov.

3.7 **Personer med funktionsnedsättning** står i centrum för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och EU:s handikappstrategi. EESK rekommenderar att alla ansträngningar ska göras för att uppnå betydande framsteg inom samtliga åtta prioriterade insatsområden som syftar till att uppnå de mål som fastställts genom FN:s konvention: tillgänglighet, delaktighet, lika rättigheter och likabehandling, sysselsättning, utbildning, socialt skydd, hälsa och internationellt främjande av rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Eftersom digitaliseringen påverkar alla delar av vårt dagliga liv påkallar EESK särskild hänsyn till personer med funktionsnedsättning, som med största sannolikhet kommer att påverkas av den digitala omvandlingen. Europeiska unionen bör utnyttja de många möjligheter som finns för personer med funktionsnedsättning för att främja deras anställbarhet och tillträde till arbete på anständiga villkor, vilket också skulle göra det möjligt för dem att bidra till de sociala trygghetssystemen. EESK rekommenderar därför att man skapar förutsättningar för ett mer effektivt utnyttjande av verktyg för livslångt lärande och omskolning av människor med funktionsnedsättning i de nya digitala yrkena.

3.8 EESK anser att det är av grundläggande betydelse att frågan om social hållbarhet tas med i EU:s politik för **de yngre generationerna** och **den europeiska sociala modellens framtid**. De yngre generationernas allt större skepsis mot institutionerna (där det ytterst låga valdeltagandet är det mest oroande symtomet), det organiserade civila samhället, de politiska partierna och fackföreningarna samt de EU-skeptiska och högerextrema rörelsernas ökande medlemsantal kan endast motverkas om EU fäster större uppmärksamhet vid den europeiska sociala modellens framtid och hållbarhet. EESK rekommenderar EU-institutionerna och de nationella regeringarna att genomföra alla initiativ som kan skapa fler och bättre arbetstillfällen för unga, främja ungdomars rörlighet, säkerställa utsikterna till en anständig social trygghet och främja allmän och yrkesinriktad utbildning under hela livet och på alla nivåer. Initiativ såsom Erasmus+, ungdomsgarantin och alla andra åtgärder som ingår i sysselsättningsinitiativet för unga måste få tillräcklig finansiering och genomföras väl.

3.9 EESK anser det mycket viktigt att se till att säkerställa **den sociala hållbarheten i inkomsterna**, framför allt hos människor i pensionsåldern. Det är viktigt att systemen för social trygghet ⁽⁶⁾ säkerställer anständiga levnadsvillkor så att personer inte hamnar under fattigdomsgränsen. EESK har i ett flertal yttranden framhållit behovet av att pensionssystemen bygger på **solidaritet mellan generationerna**. Samtidigt med respekten för mångfalden i de nationella systemen är det en mycket viktig fråga för EESK att man ökar den sysselsättning som bidrar till att säkerställa sociala trygghetssystem med tillräckliga resurser. Alla människor med alla slags anställningsavtal, inklusive de så kallade nya formerna av arbete med koppling till digitaliseringen, bör ha tillgång till och bidra till de sociala trygghetssystemen ⁽⁷⁾.

3.10 I de senaste initiativen på sysselsättningsområdet har kommissionen lagt stor vikt vid frågan om **övergångar**. En av de mest oroande tendenserna under de senaste åren har varit det allt större tidsglappet mellan studiernas slut och den första anställningen för ungdomar, framför allt när det gäller den första fasta anställningen. Situationen har dessutom försämrats även för långtidsarbetslösa och personer som är nära pensionsåldern. EESK välkomnar initiativ såsom ungdomsgarantin, kompetenshöjningsvägarna och främjandet av lärlingsutbildning som den främsta metoden för tillträde till arbetsmarknaden genom den europeiska alliansen för lärlingsutbildning samt strategierna för att ta itu med långtidsarbetslösheten. EESK uppmanar därför EU-institutionerna och de nationella institutionerna att säkerställa de resurser som krävs för

⁽⁵⁾ SOC/570 (se sidan 8 i detta nummer av EUT); EUT C 129, 11.4.2018, s. 7; EUT C 434, 15.12.2017, s. 36; EUT C 434, 15.12.2017, s. 30; EUT C 173, 31.5.2017, s. 45; EUT C 303, 19.8.2016, s. 54; EUT C 13, 15.1.2016, s. 161; EUT C 128, 18.5.2010, s. 74.

⁽⁶⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 40.

⁽⁷⁾ EUT C 129, 11.4.2018, s. 7; EUT C 84, 17.3.2011, s. 38; EUT C 120, 16.5.2008, s. 66.

att underlätta och påskynda övergångarna och nödvändig utbildning för att på lämpligt sätt **trygga kontinuiteten i inkomsterna**, särskilt för de mest missgynnade och för personer som är svåra att omskola och på så sätt göra mer anställbara. EESK rekommenderar också att man skapar de rätta förutsättningarna för företagens konkurrenskraft och samtidigt säkerställer smidiga övergångar mellan arbetstillfällen genom sociala skyddsnet och andra åtgärder för yttre flexibilitet där hänsyn tas till arbetstagarnas och företagens behov.

3.11 EESK anser att **fullständig jämställdhet mellan könen** är en av grunderna för social hållbarhet men noterar samtidigt att orättvisorna på detta område, såsom framgår av Eurostats uppgifter och många andra indikatorer, är oacceptabla och innebär inte bara ett åsidosättande av principerna om likabehandling enligt fördragen utan också ett allvarligt hinder för EU:s fullständiga ekonomiska utveckling. EESK välkomnar därför de initiativ som nyligen tagits på detta område, till att börja med kommissionens paket med åtgärder för att främja balans mellan arbetsliv och privatliv, och rekommenderar att arbetsmarknadens parter utvecklar inkluderande förhandlingar om kollektivavtal på alla nivåer och överväger nya åtgärder (även inom ramen för de europeiska arbetsmarknadsparternas nästa arbetsprogram) i syfte att undanröja könsbaserade löneskillnader, ge moderskapet ett starkt skydd med lämpliga instrument och skapa förutsättningar för verklig jämställdhet mellan könen i arbetslivet. EESK uppmanar också institutionerna på alla nivåer, arbetsmarknadsparterna och det civila samhället att samordna införandet av åtgärder för att säkerställa **likabehandling av kvinnor och män** inom alla samhällsområden.

3.12 I ett stort antal studier och forskningsprojekt har man analyserat de **nya sociala risker** som hänger samman med effekterna av globaliseringen och digitaliseringen i arbetslivet. EESK delar farhågorna när det gäller den allt större fragmenteringen av arbetet, automatiseringen och digitaliseringen men anser samtidigt att dessa processer, om de hanteras rätt, kan bli en möjlighet att förbättra arbetsvillkoren, underlätta vissa tunga arbetsuppgifter och förenkla andra, särskilt komplicerade uppgifter.

3.13 **Konsumentskyddet** spelar också en viktig roll inom den sociala hållbarheten, eftersom konsumenternas roll också förändras till följd av digitaliseringen. EU:s politik i detta sammanhang bör alltid vara aktuell och tillhandahålla instrument för en ändamålsenlig lösning av konsumentrelaterade problem, och ägna särskild uppmärksamhet åt förändringar som beror på digitaliseringen inom sådana sektorer som transport, energi och finansiella tjänster.

3.14 De **nya orättvisorna** och sociala riskerna i den digitala tidsåldern kan delvis förklaras med **digital utestängning**, där vissa befolkningsgrupper har eller inte har de digitala färdigheter och den grundläggande digitala kompetens som krävs för att få tillgång till i vissa fall avgörande information och tjänster. EESK anser att social hållbarhet också grundar sig på rättvisa och ändamålsenliga möjligheter till livslångt lärande från den tidiga barndomen. Detta är en förutsättning särskilt för människor med funktionsnedsättning, i synnerhet i de nya digitala yrkena. I denna utbildning bör man ta hänsyn till risken för att stora befolkningsgrupper utestängs (särskilt äldre personer, människor som lever i randområden och fattigdom, migranter, lågkvalificerade personer m.m.) till följd av digital utestängning. I den digitala tidsåldern är det viktigt att garantera tillgång till internet, tillhandahålla kurser i digital kompetens för dem som riskerar arbetslöshet och ge dem möjlighet att utöva sina rättigheter och få tillgång till sociala tjänster – i synnerhet om det handlar om grundläggande sådana. EESK uppmanar arbetsmarknadens parter och institutionerna att, i samarbete med det organiserade civila samhället, agera snabbt för att vidta åtgärder för detta ändamål.

Bryssel den 15 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Bilaga

Följande ändringsförslag till punkterna 1.3 och 3.4 avslogs under debatten, men fick minst en fjärdedel av rösterna:

Punkt 1.3**Ändra enligt följande:**

- 1.3 Kommittén noterar den oro som Europaparlamentet uttrycker i sin resolution av den 19 januari 2017 om en europeisk pelare för sociala rättigheter när det gäller behovet av att uppdatera befintliga arbetsstandarder och sociala standarder. Vi kommer därför i sinom tid att lägga fram vårt bidrag till det paket om social rättvisa som ingår i kommissionens arbetsprogram för 2018. EESK understryker också behovet av att ramvillkoren på arbetsmarknaderna stöder nya och mer varierade karriärvägar och förbättrar sysselsättningen och standarderna för arbetstagare i hela Europa, oavsett deras anställningsvillkor, och främjar ökad konvergens i riktning mot bättre arbets- och levnadsvillkor. Detta skulle också göra det lättare att övervinna regionala skillnader. EESK kommer att anta sitt yttrande om förslaget till ramdirektiv om anständiga arbetsvillkor i Europeiska unionen.

Motivering

Ges muntligen.

Resultat av omröstningen

För 72
Emot 121
Nedlagda röster 9

Punkt 3.4**Ändra enligt följande:**

- 3.4 Kommittén noterar den oro som **Europaparlamentet** uttrycker i sin resolution av den 19 januari 2017 om en europeisk pelare för sociala rättigheter när det gäller behovet av att uppdatera befintliga arbetsstandarder och sociala standarder. Vi kommer därför i sinom tid att lägga fram vårt bidrag till det paket om social rättvisa som ingår i kommissionens arbetsprogram för 2018. EESK understryker också behovet av att ramvillkoren på arbetsmarknaderna stöder nya och mer varierade karriärvägar och förbättrar sysselsättningen och standarderna för arbetstagare i hela Europa, oavsett deras anställningsvillkor, och främjar ökad konvergens i riktning mot bättre arbets- och levnadsvillkor. Detta skulle också göra det lättare att övervinna regionala skillnader. EESK kommer att anta sitt yttrande om förslaget till **ramdirektiv** om anständiga arbetsvillkor i Europeiska unionen.

Motivering

Ges muntligen.

Resultat av omröstningen

För 72
Emot 121
Nedlagda röster 9

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Framtidens arbete – förvärvande av kunskaper och färdigheter för att tillgodose kraven hos framtidens jobb

(Förberedande yttrande på begäran av det bulgariska rådsordförandeskapet)

(2018/C 237/02)

Föredragande: **Cinzia DEL RIO (IT-II)**

Medföredragande: **Milena ANGELOVA (BG-I)**

Begäran från det bulgariska rådsordförandeskapet

Skrivelse av den 5 september 2017

Rättslig grund

Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Ansvarig facksektion

Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna

Antagande av facksektionen

23.2.2018

Antagande vid plenarsessionen

15.3.2018

Plenarsession nr

533

Resultat av omröstningen

218/0/3

(för/emot/nedlagda röster)

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Det progressiva och snabbföränderliga införandet av ny teknik, digitalisering och robotisering i näringslivet, men även i den offentliga sektorn, har en omvälvande inverkan på produktionssystemen, arbetsvillkoren och organisationsmodellerna på arbetsmarknaden och på samhället i stort.

1.2 Den nya industriella revolutionen har potential att förbättra produktiviteten samt livs- och arbetskvaliteten om den som sig bör åtföljs av en sund kombination av politiska åtgärder för en hållbar och innovationsdriven tillväxt för alla. Inverkan på sysselsättningen kommer att vara betydande: nya arbetstillfällen kommer att skapas, vissa kommer att omvandlas och andra kommer att ersättas i snabb takt. En god grundläggande utbildning samt en högkvalitativ och effektiv yrkesbildning, livslångt lärande, kompetensutveckling och omskolning kommer att vara nödvändiga verktyg för att ta vara på framtidens jobbmöjligheter och främja företagets konkurrenskraft.

1.3 I syfte att förbereda inför och reagera på dessa snabba tekniska och digitala förändringar uppmanar EESK, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, kommissionen och medlemsstaterna att utforma riktad politik och vidta konkreta åtgärder för att förbättra och anpassa utbildningssystemen på lämpligt sätt, gemensamt utforma nationella kompetensstrategier och erkänna rätten till lämplig utbildning för människor i alla åldersgrupper och alla arbetstagare samt i alla sektorer genom att

- för det första se till att alla EU-medborgare har lika tillgång till en god förskoleutbildning,
- fastställa nya gemensamma utbildningsriktmärken för att minska skillnaderna mellan EU-länderna och stärka sammanhållningen,
- omorientera utbildningen och stärka yrkesutbildningssystemen för att se till att nödvändiga färdigheter förvärfvas snabbt,
- stödja kollektiva förhandlingar och social dialog, i enlighet med de nationella systemen för förhållandet mellan arbetsmarknadens partner, för att kunna förutse och anpassa färdigheterna till den tekniska och digitala utvecklingen och ta fram arbetsplatsanknuten utbildning,
- uppmantra till samverkan mellan utbildningsinstitutioner och företag,
- inleda en kvalifikationsoffensiv för att stödja den ökande digitaliseringen av våra arbetsmarknader,

- utveckla nya åtgärder – såsom resultatbaserade incitament, införande av nya övervakningsmekanismer för att utvärdera de resultat som uppnåtts när det gäller tillgång till digital utbildning och livslångt lärande samt utbyte och utvidgning på EU-nivå av insamlingen av bästa nationell praxis när det gäller tillgång till och utnyttjande av utbildning, studieledighet osv. – för att inkludera alla i utbildningsprogram, både arbetssökande och arbetstagare, med särskilt tonvikt på lågkvalificerade och vuxna arbetstagare,
- främja tillhandahållandet av, och deltagandet i, utbildning för alla på ett sätt som både förbättrar företagets resultat och arbetstagarnas personliga och yrkesmässiga utveckling och utvidgar omfattningen till atypiska arbeten ⁽¹⁾; helst bör man ytterligare undersöka om en sådan individuell utbildningsrätt bör vara överförbar, dvs. om människor bör kunna överföra den mellan arbetsgivare och mellan länder,
- vidta åtgärder för att kontrollera vilka åtgärder som behövs för att etablera rätten till betald utbildningsledighet och överväga EU-åtgärder i syfte att göra goda metoder i fråga om miniminormer när det gäller rätten till utbildningsledighet till standardmetod i vissa medlemsstater ⁽²⁾,
- inrätta ett enhetligt europeiskt system för utvärdering och validering av icke-formellt och informellt lärande,
- investera på EU-nivå med specifika och riktade medel för att åtfölja övergången och införa nya resultatbaserade kriterier för tilldelningen av dem,
- uppmuntra jobbutbyten mellan företag i syfte att stödja möjligheter till ”kompetensutbyte” och skapa plattformar för utbyte av information och bästa praxis.

1.4 En förutsättning för en framgångsrik framtid är färdigheter som kompletterar varandra, inte enbart digitala, utan även grundläggande, tekniska och mjuka färdigheter som kräver effektiva skolsystem och väl förberedda lärare. När det gäller de ”nya arbetsformerna” – som kännetecknas av integrationen av materiella produktionsprocesser och digital teknik – är det dock viktigt att bibehålla ett människoorienterat förhållningssätt.

1.5 Sist men inte minst uppmanar EESK kommissionen och medlemsstaterna att finna sätt att inte överge utan åtfölja utsatta människor som inte kommer att kunna hålla jämna steg med de förändringar och de ökande krav som den nya tekniska tidsåldern medför.

2. Inledning

2.1 Digitalisering, automatisering och nya ekonomiska modeller såsom Industri 4.0, den cirkulära ekonomin och delningsekonomin har gett upphov till **nya arbetsformer** som kännetecknas av integrationen av materiella produktionsprocesser och digital teknik, utförs både offline och online och har en betydande inverkan på företagets produktionsprocesser, arbetsmarknadens organisationsmodeller, arbetsvillkoren, anställningsavtalens längd, det sociala skyddet och anställningsförhållandet.

2.2 Ny teknik och digitalisering har potential att möjliggöra bättre livskvalitet och arbetsvillkor och bättre balans mellan dem, öka produktiviteten och leda till fler och bättre arbetstillfällen i allmänhet, om detta som sig bör åtföljs av en rättvis övergångsstrategi och en sund kombination av politiska åtgärder för en hållbar och innovationsdriven tillväxt för alla. Vissa befintliga arbetstillfällen och verksamhetsområden kommer att utvecklas, vissa traditionella arbeten kommer att försvinna och nya verksamheter kommer att skapas. Tre fenomen kan konstateras: **skapande, omvandling och ersättning**, i olika kombinationer och med olika intensitet i alla sektorer ⁽³⁾.

2.3 Diskussionen om huruvida denna nya arbetskontext kommer att leda till **färre eller fler arbetstillfällen** pågår. Förändringarna i fråga om anställningsformer och affärsmodeller inom vissa sektorer (tillverkning, transport, hälso- och sjukvård, hotell och restaurang, finans och utbildning) kommer enligt OECD att bli betydande. 9 % av arbetstillfällena riskerar att försvinna, eftersom över 70 % av de uppgifter som de omfattar kan automatiseras. Ytterligare 25 % av

⁽¹⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽²⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽³⁾ Såsom rapporterats av Cedefop. Se Cedefop (2017). *People, machines, robots and skills*. Informationsmeddelande.

arbetstillfällena skulle omvandlas, eftersom enbart hälften av de uppgifter som omfattas kan automatiseras⁽⁴⁾. Samtidigt kan digitaliseringen skapa nya arbetstillfällen, inte bara inom industriproduktionssektorn, utan även inom tjänstesektorn. Resultatet kommer att vara beroende av en integrerad politisk agenda, offentliga beslut och den politik som genomförs för att ta itu med de utmaningar som nya produktionsprocesser och affärsmodeller ger upphov till, i synnerhet i fråga om att utrusta unga med de färdigheter som krävs och i fråga om utbildning, kompetensutveckling och omskolning av både arbetsökande och den befintliga arbetskraften. Huruvida dessa nya processer och digitaliseringen i slutändan kommer att öka sysselsättningen beror på hur framgångsrikt företagen och arbetstagarna i EU **anpassar sig** till den tekniska utvecklingen, hur införandet och användningen av teknik och förändringar av organisationsstrukturer hanteras gemensamt av arbetsmarknadens parter, hur arbetstagarnas utbildning genomförs samt i vilken utsträckning EU och medlemsstaterna kommer att kunna skapa en **gynnsam politik och lagstiftning** för att skydda både företagens och arbetstagarnas intressen⁽⁵⁾. Arbetsmarknadsparternas roll och sakkunskap kommer att vara avgörande i denna process, och social dialog och kollektiva förhandlingar, i enlighet med nationell lagstiftning och praxis, kommer att spela en central roll.

2.4 Utmaningen med de nya arbetsformerna är inte längre kopplad till behovet av ”innovation och digitalisering”, utan till behovet av att se till att alla får **lämplig utbildning av hög kvalitet** som är utformad på ett sätt som gör att människor **snabbt** kan förvärva nya kunskaper, färdigheter och kompetenser. Frågan är hur vi kompletterar robotar och mänsklig intelligens och bibehåller både ett **människoorienterat förhållningssätt** i förhållande till artificiell intelligens och införandet av digitalisering i alla ekonomiska sektorer, bl.a. längs näringslivets värdekedjor⁽⁶⁾.

2.5 Inom ramen för en aktiv arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadsreglering är därför en av de viktigaste frågorna hur man ska **omorientera allmän utbildning, yrkesutbildning och livslångt lärande**, å ena sidan i överensstämmelse med arbetsgivarnas och arbetsmarknadens behov och å andra sidan med sikte på ökad och bättre anställbarhet på en snabbföränderlig arbetsmarknad, och hur man ska anpassa innehållet i utbildningsvägarna för kompetensutveckling och omskolning, även av vuxna arbetstagare. Denna utmaning påverkar arbetsgivare och arbetstagare i lika stor utsträckning och tvingar dem, liksom arbetsmarknadsinstitutionerna, att anstränga sig mer när det gäller **prognoser, planering, finansiering och strategier**.

2.6 EESK vill uppmana kommissionen och medlemsstaterna att ta itu med det allvarliga problemet med de allt fler personer som saknar nödvändig utbildningsbakgrund och som därför inte kan hålla jämna steg med de snabba förändringarna, och därmed riskerar **marginalisering**.

3. Lägesrapport

3.1 Frågan om färdigheter – såväl de som förvärvats genom grundläggande utbildning som genom livslångt lärande – har ägnats stor uppmärksamhet av EU:s institutioner och internationella organisationer på senare tid, och har undersökts utifrån olika synvinklar inom ramen för ett scenario med snabba förändringar i arbetslivet. I detta yttrande används enbart uppgifter från deras **senaste dokument**.

3.2 I flera av dessa dokument, som diskuteras nedan, undersöks produktivetsfrågan, och fokus ligger på två faktorer: **färdigheter och nya mönster för arbetsorganisation**. De är alla samstämmiga i fråga om att en av de största utmaningar som den fjärde industriella revolutionen medför för arbetsmarknaden kommer att bestå i att **fastställa vilka nya färdigheter** som arbetstagarna kommer att behöva. Vissa förslag och exempel på användbar bästa praxis har nyligen diskuterats. EESK lovordar kampanjen ”e-Skills for Jobs” 2015–2016 och det ”e-Skills Manifesto” som då lanserades av **kommissionen**. Kommittén rekommenderar de tio huvudsakliga principer som beskrivs som goda riktlinjer för framtida digital politik⁽⁷⁾, och framhåller på nytt slutsatserna från sina nyligen antagna relevanta **yttranden**⁽⁸⁾. Med den nya kompetensagendan för Europa⁽⁹⁾ inleddes samtidigt en översyn av EU:s referensram för nyckelkompetenser och ”e-Skills

⁽⁴⁾ OECD (2017). *Future of Work and Skills*. Dokumentet lades fram vid det andra sammanträdet i G20:s arbetsgrupp för sysselsättning. Februari 2017. Se s. 8.

⁽⁵⁾ *Statement of the European social partners on digitalisation*, antaget vid det sociala trepartstoppmötet den 16 mars 2016.

⁽⁶⁾ Såsom Cedefop påpekar i ett informationsmeddelande (se fotnot 1 ovan): Teknologisk arbetslöshet är ett återkommande tema, men arbetslöshet under den digitala tidsåldern kommer att bero på mänsklig, inte artificiell, intelligens.

⁽⁷⁾ De förtecknas i ”Riga Declaration on e-Skills” från mars 2015, som utfärdades i samband med lanseringen av kampanjen ”eSkills for Jobs” 2015–2016 och ”e-Skills Manifesto” (jfr slutsatserna från Riga från juni 2015).

⁽⁸⁾ EUT C 434, 15.12.2017, s. 36; EUT C 434, 15.12.2017, s. 30; EUT C 173, 31.5.2017, s. 45; EUT C 303, 19.8.2016, s. 54; EUT C 13, 15.1.2016, s. 161; EUT C 347, 18.12.2010, s. 1; EUT C 128, 18.5.2010, s. 74; EUT C 93, 27.4.2007, s. 38.

⁽⁹⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

Manifesto” från december 2016, och att se över och uppdatera de digitala färdigheterna var en viktig del av denna process. EESK uppskattar att kommissionen nyligen antagit två viktiga initiativ: förslaget till rådets rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande och meddelandet om handlingsplanen för digital utbildning⁽¹⁰⁾. Kommittén förväntar sig att riktlinjerna i dem kommer att genomföras snabbt.

3.3 I två nyligen offentliggjorda rapporter från OECD⁽¹¹⁾ framhålls kopplingen mellan ojämlika löner och datoranvändning, dvs. de tekniska förändringarnas positiva inverkan på kvalificerade arbetstagares löner – vilket emellertid leder till att **löneklyftan ökar** i förhållande till lågkvalificerade arbetstagare –, olika exempel på nya arbeten och krav på färdigheter samt den **växande efterfrågan** på i synnerhet specialistkunskaper inom **IKT** som krävs för programmering samt allmänna och kompletterande IKT-färdigheter. EESK uppskattar även OECD:s nyligen offentliggjorda rapport ”Key issues for digital transformation in the G20” för dess heltäckande analys av de politiska utmaningarna och rekommendationerna i detta avseende⁽¹²⁾, och skulle vilja framhålla vikten av **ett sunt förhållande mellan arbetsmarknadens parter** för att den politik som antagits inom G20 och på EU-nivå ska bli framgångsrik. Därför framhåller EESK även på nytt slutsatserna och rekommendationerna från sina senaste **yttranden och studier**, särskilt de som fokuserar på digitaliseringens effekter på traditionella företag och industrier⁽¹³⁾, behovet av ett förändrat förhållande mellan arbetsmarknadens parter⁽¹⁴⁾, frågan om arbetsvillkor för atypiska arbetstagare⁽¹⁵⁾, beställningsekonomins inverkan⁽¹⁶⁾, myndigheternas roll när det gäller politiska åtgärder och vikten av livslångt lärande för framtiden⁽¹⁷⁾. OECD arbetar med **strategin för nya jobb**, som ska lanseras nästa år och där ett kapitel kommer att handla om färdigheter och digitala klyftor. EESK uttrycker viss oro över bristen på verkligt mervärde för politiska rekommendationer till myndigheterna i det narrativ som diskuteras. Då OECD emellertid fortfarande håller på att utarbeta jobbstategin kommer EESK att följa debatten inom ramen för färdighetsstrategin, inte minst inför OECD:s toppmöte om färdigheter i juni, och uppmanar kommissionen att undersöka nya gemensamma initiativ.

3.4 **Världsekonomiskt forum** stöder visserligen den fjärde industriella revolutionen, men varnar för de potentiella riskerna enligt vissa prognoser för att omkring fem miljoner arbetstillfällen skulle kunna försvinna fram till 2020 i 15 stora utvecklade och framväxande ekonomier, utan att det för närvarande förutses någon ersättning för dem. Man tar även upp några diskussionspunkter rörande **färdigheters stabilitet, klyftan mellan könen i näringslivet och arbetsstrategier**⁽¹⁸⁾.

3.5 Vid det **sociala trepartstoppmötet** i mars 2016 uppmanade de europeiska arbetsmarknadsparterna kommissionen att stödja den digitala omvandlingen av ekonomierna och arbetsmarknaderna, och att samarbeta med dem, i syfte att se till att arbetsmarknads- och kompetenspolitiken utformas **för både företag och arbetstagare**⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 24 final och COM(2018) 22 final.

⁽¹¹⁾ T. Berger och C. Frey (2016), *Structural Transformation in the OECD: Digitalisation, Deindustrialisation and the Future of Work*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, nr 193, OECD Publishing, Paris, och OECD (2016), *New Skills for the Digital Economy*, OECD Digital Economy Papers, nr 258, OECD Publishing, Paris.

⁽¹²⁾ OECD (2017). *Key issues for digital transformation in the G20*. Rapporten utarbetades inför en gemensam konferens mellan G20:s tyska ordförandeskap och OECD. Se s. 145–149 för förteckningen över rekommendationer.

⁽¹³⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽¹⁴⁾ EUT C 434, 15.12.2017, s. 30.

⁽¹⁵⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 54.

⁽¹⁶⁾ EESK (2017). *Impact of digitalisation and the on-demand economy on labour markets and the consequences for employment and industrial relations*. Studie utförd av en forskningsgrupp vid Centre for European Policy Studies.

⁽¹⁷⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽¹⁸⁾ Världsekonomiskt forum (2016). *The Future of Jobs. Employment, Skill and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*. Global Challenge Insight Report.

⁽¹⁹⁾ Se ovan, fotnot 2.

3.6 EESK stöder Europaparlamentets **resolution** av den 16 februari 2017 med rekommendationer till kommissionen om **civilrättsliga bestämmelser om robotteknik** ⁽²⁰⁾, särskilt dem om **etiska principer** (människors säkerhet, hälsa och skydd, frihet, privatliv, integritet och värdighet, självbestämmande och icke-diskriminering, skydd av personuppgifter samt öppenhet, behovet av att uppdatera EU:s rättsliga ram med vägledande etiska principer som speglar robotteknikens komplexitet) och om **utbildning och sysselsättning** (uppmärksamheten till kommissionen att ge omfattande stöd till utvecklingen av digitala färdigheter i alla åldersgrupper oberoende av anställningsstatus och behovet av att få fler kvinnor intresserade av en karriär på det digitala området, att börja analysera och övervaka sysselsättningstrenderna på medellång och lång sikt närmare, att framhålla vikten av att förutse samhällsförändringar – särskilt med avseende på sysselsättning och flexibla färdigheter – samt erkännandet av robotteknikens och den artificiella intelligensens stora potential på flera områden).

3.7 I **Cedefops** informationsmeddelande "People, machine, skills and robots" ⁽²¹⁾ anges att det, innan slutsatser om framtiden dras, är viktigt att förstå de olika sätt som tekniken förändrar arbetslivet på: arbetstillfällen som ersätts, nya arbetstillfällen och arbetstillfällen som omvandlas. Den sektorsvisa analysen av vuxna anställda som har **upplevt tekniska förändringar** på arbetsplatsen 2009–2014 – vilka globalt motsvarar 43 % av de vuxna anställda – är viktig för att förstå omfattningen av den aktuella utmaningen.

3.8 EESK skulle vilja påminna om två av sina **senaste yttranden** från juli förra året om nya arbetsformer ⁽²²⁾, i synnerhet vikten av **social trygghet** för personer som omfattas av nya arbetsformer, t.ex. crowdarbetare, och nya typer av arbetsmiljöer, betydelsen av livslångt lärande och behovet av framtida färdigheter, **arbetsmarknadsparternas och kollektiva förhandlingars grundläggande roll**, i enlighet med nationell lagstiftning och praxis, samt den roll som det civila samhället i allmänhet spelar i fråga om att begränsa de negativa effekterna av dessa snabba förändringar och stärka de positiva aspekterna.

3.9 **Eurofound**s rapport från förra månaden "Non-standard forms of employment: recent trends and future prospects" ⁽²³⁾ är viktig för analysen av nya arbetssätt, men även och särskilt för att kunna slå larm om **socialt skydd, inkomst, arbetstid** och den oklara ställningen för människor som arbetar inom ramen för atypiska kontrakt: EESK instämmer i Eurofound's rekommendationer, och uppmanar beslutsfattarna att uppmärksamma dessa frågor, som EESK redan nämnt i de dokument som anges ovan.

4. Framtiden är nu: a) Åtgärder och förslag

4.1 Det är svårt att **identifiera nya yrken – och relevanta färdigheter** – på ett teoretiskt sätt i den nya, snabbföränderliga arbetskontexten. Arbetsmarknaden **förutser** vanligtvis **definitionen** av nya yrkesprofiler utifrån dess behov, ofta med företagens och arbetsmarknadsparternas deltagande. **Kollektiva förhandlingar** på alla nivåer – i enlighet med nationell lagstiftning och praxis – och **mekanismer för arbetstagarnas medverkan** på företagsnivå är relevanta verktyg för att hantera förändringarna i färdighets- och utbildningsbehov och bidra till att föregripa dessa förändringar och stärka innovationen.

4.2 EESK betonar även det faktum att det finns **nya metoder**, såsom stordataanalys, som kan bidra till att få **snabba tecken på förändringar** av arbetsmarknadsbehoven: dessa metoder kompletterar traditionella prognosverktyg och andra verktyg för planering av kompetensbehov och kan bidra till en bättre förståelse av den snabbföränderliga efterfrågan på färdigheter i ett sammanhang där ny teknik införs snabbt.

4.3 Spridningen av olika former av atypiska anställningar i den digitala ekonomin ökar behovet av lämplig reglering så att det sociala skyddet och en lika tillgång till utbildning och kompetensutveckling garanteras för alla, även för atypiska arbetstagare ⁽²⁴⁾. Man bör ytterligare undersöka om en sådan individuell utbildningsrätt bör vara överförbar, dvs. om människor bör kunna överföra den mellan arbetsgivare och mellan länder.

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets resolution av den 16 februari 2017 med rekommendationer till kommissionen om civilrättsliga bestämmelser om robotteknik, A8-0005/2017.

⁽²¹⁾ Se ovan, fotnot 3.

⁽²²⁾ EUT C 434, 15.12.2017, s. 36 och EUT C 434, 15.12.2017, s. 30.

⁽²³⁾ Eurofound (2017). *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects*. Eurofound, Dublin.

⁽²⁴⁾ EUT C 434, 15.12.2017, s. 30.

4.4 EESK anser att detta även är avgörande för att förbättra arbetstagarnas deltagande i livslångt lärande och för att tillsammans med företagen fastställa innehållet i arbetsplatsanknuten utbildning på ett sätt som kommer att gynna både arbetstagare och företag. Arbetstagarnas lika tillgång till arbetsrelaterat lärande och fortlöpande yrkesutbildning bör säkerställas genom investeringar i olika program och verktyg. Den potential som nätbaserade och digitala lärandeplattformar erbjuder skulle också kunna utnyttjas. Arbetsmarknadens parter bör dock komma överens om användningen av dem med respekt för bestämmelserna om arbetstid och arbetstagarnas fritid. Det är viktigt att erkänna att livslångt lärande kan vara formellt, icke-formellt eller informellt till sin natur. Allt lärande kan tillföra mervärde, om det utformas väl mellan de relevanta aktörerna. Validering av icke-formellt och informellt lärande är viktigt för att stärka och styrka en persons färdigheter och kompetens.

4.5 **Arbetstagares delaktighet** i system som rör korrekt användning av teknik i företaget är avgörande. Detta kommer att säkerställa att de ges verktyg och utbildning som gör att de kan hantera tekniken inom sitt område, men även delta i innovationsprocessen, vilket säkerställer att **medvetenhet** kommer att omvandla deras rädsla för förändring till möjligheter till personlig och yrkesmässig utveckling.

4.6 EESK betonar vikten av att vidta konkreta åtgärder för att hjälpa de nationella utbildningssystemen att **anpassa sina program** så snabbt som möjligt, så att läroplaner och arbetsbaserade system bättre motsvarar arbetsmarknadens behov, och för att se till att utbildningssystemen faktiskt når ut till alla, däribland arbetstagare som löper risk att utestängas på grund av de nya digitalt drivna anställningsformerna, t.ex. **lågkvalificerade personer, personer med funktionsnedsättning** och **landsbygdsbefolkningen** i områden där bredbandspenetrationen är mycket lägre än i storstadsområdena. Det är därför nödvändigt att **förenkla** relevanta administrativa förfaranden i de medlemsstater där de är betungande. För att dessa mål ska kunna uppnås uppmanar EESK kommissionen och medlemsstaterna att inom ramen för den europeiska planeringsperioden anta praktiska åtgärder, t.ex. nya övervakningsmekanismer på EU-nivå för att samla in och utvärdera uppgifter om de resultat som uppnåtts på nationell nivå när det gäller tillgång till digital utbildning och livslångt lärande, fastställande av nya riktmärken för att uppnå nya gemensamma grundläggande utbildningsnivåer och strategier för digitala färdigheter på EU-nivå och undvika att klyftan mellan EU-länderna ökar, förstärkta synergier mellan länderna genom deltagande i nätverk av e-infrastruktur samt fastställande av nya resultatbaserade, sunda kriterier för tilldelning av medel och tillhandahållande av incitament för att förbättra **sammanhållningen** mellan medlemsstaternas utbildningssystem.

4.7 Kommittén är verkligen bekymrad över framtiden för **lågkvalificerade personer** och mer allmänt **utsatta grupper** i Europa. Kommittén befarar att åtgärden "kompetenshöjningsvägar" inom ramen för den nya kompetensagendan inte är tillräcklig för att ta itu med problemet. Såsom Cedefop nyligen visat ⁽²⁵⁾ är definitionen av denna stora grupp, som omfattar många olika kategorier av missgynnade personer, komplex och kunskaperna om den är bristfälliga, samtidigt som siffrorna är oroväckande – år 2015 hade t.ex. en av fyra vuxna européer i åldersgruppen 25–64 (omkring 64 miljoner vuxna) fortfarande enbart låga kvalifikationer, medan andelen av den vuxna befolkningen med låga kognitiva färdigheter när det gäller läs- och skrivkunnskap samt räkneförmåga var 18 % respektive 20 %. Cedefops uppgifter visar att denna grupp är mindre benägen att delta i lärandeverksamhet. Med tanke på att studien har visat att det lönar sig att investera i färdigheter förväntar sig EESK att kommissionen kommer att göra mer för att se till att utsatta grupper såsom **äldre människor** kommer att kunna och uppmuntras att delta i **lärandeinitiativ för vuxna** för att undvika risken för att de marginaliseras på arbetsmarknaden. Det är även viktigt att nå ut till arbetstagare i **åldersgruppen 55–64**, eftersom de ofta är minst benägna att delta i livslångt lärande. EESK betonar också vikten av att anpassa maskiner och ny teknisk programvara så att även **personer med funktionsnedsättning** kan använda dem.

4.8 Särskild uppmärksamhet bör även ägnas åt **könsspecifika åtgärder** för att få bukt med digitala klyftor. I hållande könsskillnader vad gäller studier kan betyda att kvinnor kommer att dra mindre nytta av nya arbetsmöjligheter inom yrken med anknytning till naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Mer arbetsflexibilitet kan öka sysselsättningen bland kvinnor, men även få en negativ inverkan på arbetstillfällenas kvalitet ⁽²⁶⁾.

⁽²⁵⁾ Cedefop (2017). *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU*.

⁽²⁶⁾ OECD (2017). *Going Digital: The Future of Work for Women*. Policy Brief on the Future of Work.

4.9 I denna situation med snabba och kontinuerliga förändringar är det avgörande att erbjuda alla människor många och olika lärandemöjligheter som kan leda till att **meningsfulla (användbara) färdigheter** för (på) arbetsmarknaden förvärvas, i linje med den nya världens digitala dimension, och skydda alla från risken för att utestängas från arbetsmarknaden eller förpassas till otrygga former av arbete. Arbetstagarnas förväntningar och arbetsmarknadernas behov bör återspeglas i de tillgängliga utbildningsordningarna, så att företag kan växa och människor kan hitta arbete eller utvecklas på det befintliga arbetet, i linje med sina färdigheter, förväntningar och kompetenser. **Aktivt arbetstagar deltagande** i system för livslångt lärande och arbetsplatsbaserad fortbildning är en nödvändig förutsättning för företagets tillväxt och konkurrenskraft, för arbetstagarnas anställbarhet och för att säkra arbetstillfällen av god kvalitet.

4.10 EESK betonar även vikten av att öka tillhandahållandet av och deltagandet i **livslångt lärande** som syftar till att förbättra företagets resultat och arbetstagarnas personliga och yrkesmässiga utveckling. Praktiska åtgärder bör vidtas för att främja tillhandahållandet av, och deltagandet i livslångt lärande för alla ⁽²⁷⁾ i enlighet med de behov som fastställs. Detta bör tillhandahållas på grundval av en lämplig kostnads- och förvaltningsfördelning mellan myndigheter, arbetsgivare och arbetstagare och i samarbete med offentliga och privata institutioner samt arbetsmarknadens parter. EESK skulle i detta sammanhang vilja påpeka att åtgärder bör vidtas för att kontrollera vilka åtgärder som eventuellt är nödvändiga för att etablera rätten till betald utbildningsledighet och att EU-åtgärder bör övervägas i syfte att göra goda metoder i fråga om miniminormer när det gäller rätten till utbildningsledighet till standardmetod i vissa medlemsstater ⁽²⁸⁾. EESK framhåller behovet av en **kvalifikationsoffensiv** för att stödja den ökande digitaliseringen av våra arbetsmarknader, ge incitament till investeringar både på företagsnivå och i den offentliga sektorn och främja offentliga och privata **investeringar i yrkesutbildning**.

4.11 EESK betonar vidare behovet av att garantera **lika tillgång till digitala tjänster** för alla, särskilt äldre och personer med funktionsnedsättning, så att de nya tekniska målen inte blir ett hinder utan en verklig och stor möjlighet för alla, utan diskriminering eller besvär. Kommittén uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att ta fram instrument för att garantera adekvat stöd till alla i detta "nya samhälle" och samtidigt se till att den offentliga sektorn har de resurser som krävs för att tillgodose dessa behov. De som i synnerhet riskerar att förlora sitt arbete på grund av automatiseringen bör ges utbildning som gör att de kan omskolas.

4.12 EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att utarbeta system – med arbetsmarknadsparternas och andra civilsamhällesorganisationers deltagande – för att ge möjlighet till kostnadsfri tillgång till utbildning, utbildningskuponger eller kostnadsdelning för dem som inte själva kan stå för kostnaderna. I de fall då arbetstagare behöver ytterligare utbildning är det viktigt att uppnå en **balans mellan arbetstid och lärandetid** som är acceptabel för både arbetstagaren och arbetsgivaren. I detta avseende framhåller EESK på nytt vikten av att titta på och dela erfarenheter av hur utbildning organiseras och tillhandahålls i olika medlemsstater, bland annat det stora antalet metoder på arbetsplatsen som syftar till att tillhandahålla livslångt lärande för arbetstagare, och praxis när det gäller **studieledighet** – som i vissa fall är betald – vilket bör uppmuntras och stödjas i hela EU.

4.13 Kvaliteten på investeringarna i **tillväxt för alla** och skapandet av **arbetstillfällen av god kvalitet** är avgörande. EESK framhåller därför behovet av att tillhandahålla **tillräckliga resurser** för att åtfölja övergången mot tekniska förändringar och digitalisering i syfte att bemöta det akuta behovet av att förvärva relevanta färdigheter och kompetenser, inte enbart på arbetsplatsnivå utan även genom att utveckla effektiva utbildningssystem, för att säkerställa en fortlöpande anpassning av färdigheterna. EESK anser att det är en prioritet att fastställa **specifika budgetposter** för denna övergång och att utvärdera nya resultatbaserade kriterier för tilldelningen.

4.14 EESK uppmanar även kommissionen och medlemsstaterna att på bästa möjliga sätt använda **strukturfonderna**, i synnerhet Europeiska socialfonden – vars prioriteringar för investeringar i humankapital måste bekräftas och skyddas – för kompetensanpassning, som ett kompletterande verktyg. Kommissionen och medlemsstaterna bör tillsammans med berörda parter i civilsamhället utveckla en ram med gemensamma kriterier för att uppnå en ömsesidig förståelse av behoven avseende nya färdigheter och mål, med beaktande av å ena sidan skillnaderna i EU och rörligheten för inte enbart fysiska personer utan även arbetsinnehåll, och å andra sidan kravet på enhetliga omskolnings- och kompetensutvecklingsnivåer för att främja sammanhållningen bland EU-länderna.

⁽²⁷⁾ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet: *Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa*, COM(2006) 481 final.

⁽²⁸⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

4.15 Vederbörligen uppdaterade verktyg, t.ex. den **europiska referensramen för kvalifikationer** och genomförandet av **direktivet om yrkeskvalifikationer**, är användbara för transparensen för de kvalifikationer som erhållits.

4.16 Digitala färdigheter är självklart mycket viktiga i den fjärde industriella revolutionen. I detta sammanhang måste **grundläggande färdigheter** (särskilt i matematik, fysik, kemi och biologi), som också lärs ut vid tekniska institut och yrkesinstitut, samt avancerade språkkunskaper ges ett nytt erkänt värde: utan dem är det inte möjligt att ta nästa steg mot de mycket specialiserade tekniska och informationstekniska färdigheter som behövs för att arbeta i mångkulturella miljöer där digitalisering och robotteknik är grundläggande yrkesmässiga koncept.

4.17 **Grundläggande kunskaper** är mycket viktiga, eftersom de främjar det kritiska tänkande som krävs för att välja informationskällor och förstå ny teknik. Mer uppmärksamhet bör dock ägnas åt både **tekniska och specialiserade färdigheter** och **mjuka färdigheter**. De förstnämnda behövs inom produktionsprocesserna, men de sistnämnda kan hjälpa arbetstagarna att hantera komplexa och föränderliga scenarier. **Färdigheter som kompletterar varandra** är en förutsättning för en framgångsrik framtid. Särskilt i fråga om mjuka färdigheter är det också nödvändigt att **utbilda lärare och utbildningsanordnare** tillräckligt samt att hjälpa **familjerna** att bli medvetna om deras betydelse.

4.18 EESK stöder en strategi med **stark tonvikt på mjuka färdigheter** – t.ex. komplex problemlösning, kritiskt tänkande, lagarbete, tolkningsförmåga, nytt och anpassningsbart tänkande, interkulturell kompetens, virtuellt samarbete, kognitiv flexibilitet osv. – eftersom de är centrala inslag i den mänskliga utvecklingen och kan hjälpa arbetstagarna att tänka självständigt, innan de uppmanas att bli digitalt kompetenta. EESK föreslår att man ska ägna särskild uppmärksamhet åt utvecklingen av dessa färdigheter i översynen av den **europiska referensramen för nyckelkompetenser**.

4.19 Unga måste ges särskild **information** om arbetslivet och **vägledning** när det gäller utbildnings- och arbetsmöjligheter i **skolan** i syfte att vägleda deras fortsatta utveckling och karriärväg. Även **livslång vägledning** kommer dock att vara avgörande i framtiden. **Valet av yrke** är ett mycket viktigt beslut. Om man vägleder ungdomar under denna period och visar dem mångfalden av utbildningar och yrkeskarriärer kan de fatta ett välgrundat beslut.

4.20 Beroende på deras anknytning till det geografiska området, å ena sidan, och deras uppdrag, å andra sidan, erbjuder **skolor, universitet och utbildningsinstitut** en blandning av ny kunskap och nya lärandesätt. EESK anser att det är viktigt att **sammanlänka** deras roll och verksamhet med statliga och lokala myndigheters och institutioners roll, samt med arbetslivet. Denna process måste uppmuntras och stödjas, med beaktande av civilsamhällesorganisationernas och den sociala dialogens centrala roll, som måste utvecklas med utgångspunkt i den lokala och regionala nivån.

4.21 EESK uppmanar kommissionen att vidareutveckla inrättandet av ett uppdaterat **”register över god praxis”**, som har potential att underlätta en EU-omfattande debatt för att kartlägga riktlinjer och standarder på grundval av bästa praxis på yrkesutbildningsområdet.

4.22 Kompetenser som förvärvats genom **icke-formellt och informellt lärande** blir allt viktigare. I sitt yttrande från 2015 ⁽²⁹⁾ betonade EESK behovet av att göra vad som är nödvändigt för att de nationella kvalifikationssystemen ska kunna säkerställa **valideringen** av dem (i enlighet med rådets rekommendation 2012/C 398/01 ⁽³⁰⁾) och av att framhålla den avgörande roll som det organiserade civila samhället spelar i denna process. Lämplig validering (bestående av identifiering, dokumentation, bedömning och certifiering) kommer att föra deras mervärde till arbetsmarknaden och tjäna till att framhålla den enskildes yrkesmässiga medvetenhet, dvs. kunskap om ens egna färdigheter. Det är därför av största vikt att uppmuntra **arbetsförmedlingar** och ”privata/offentliga förmedlingar” att bli mycket mer aktiva på detta område. Valideringen bör vara tillgänglig och ekonomiskt överkomlig för att gagna både arbetstagare och arbetsgivare.

4.23 EESK framhåller de tio prioriterade åtgärderna i den **nya kompetensagendan**: initiativet för kompetenshöjningsvägar, att göra yrkesutbildning till ett förstahandsval, referensramen för nyckelkompetenser, koalitionen för digital kompetens och digitala arbetstillfällen, den europeiska referensramen för kvalifikationer, verktygen för kartläggning av kompetensen hos personer från länder utanför EU, Europass-ramen, insamlingen av uppgifter för att behandla risken för kunskapsflykt, strategin för branschsamverkan kring kompetens och slutligen rekommendationen om uppföljning av utexaminerade är alla användbara verktyg för att utrusta människor med rätt kompetens.

⁽²⁹⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 49.

⁽³⁰⁾ Rådets rekommendation av den 20 december 2012 om validering av icke-formellt och informellt lärande.

4.24 För en rättvis övergång och för att den aktiva arbetsmarknadspolitiken ska fungera krävs lika effektiva **arbetsförmedlingar** som inte bara kan hantera efterfrågan och arbetsutbud, utan även erbjuder de arbetssökande **vägledning och rådgivning**. EESK uppmanar medlemsstaterna att investera mer resurser för att förbättra arbetsförmedlingarnas och deras personals effektivitet, ändamålsenlighet och kapacitet samt i utformningen av verktyg för att stödja dem som ännu inte deltar på arbetsmarknaden. På detta sätt skulle arbetstagarna kunna erbjudas möjligheter att nå ut till entreprenörer som kan uppskatta deras värde och kompetenser inom ramen för en sund och god cirkel av yrkesmässig utveckling och företagskonkurrens.

4.25 Vad gäller anställningsmöjligheter är det mycket viktigt att EU tar itu med problemet med s.k. **kompetensflykt**, dvs. att vissa medlemsstater förlorar högkvalificerat humankapital. Under idealiska förhållanden skulle rörligheten i Europa främja **kompetensutbyte** mellan länder, dvs. leda till en berikning som gynnar alla medlemsstater. Verkligheten ser dock annorlunda ut. Vissa EU-länder – främst väst- och nordeuropeiska länder – är mycket mer attraktiva för rörliga arbetstagare från de mest sårbara och minst strukturerade länderna – främst öst- och sydeuropeiska länder – på grund av att det finns fler arbetstillfällen och kapacitet att erbjuda högre löner. Det är huvudsakligen Industri 4.0, från tillverkning till tjänster och forskning, men även andra områden såsom den medicinska sektorn och sektorn för forskning, som per definition i stor utsträckning driver på denna utvandring. Detta leder till ett betydande utflöde av människor, färdigheter och talang från ursprungsländerna, vilket gör att de förlorar konkurrenskraft samt sina investeringar i utbildning och nationella skatteintäkter⁽³¹⁾. I vissa fall lyckas högkvalificerade rörliga människor inte hitta ett arbete som motsvarar deras kvalifikationer på mottagarlandets arbetsmarknad och tar i slutändan arbeten som de är överutbildade för. Detta kan undvikas om EU uppmuntrar till **jobbutbyten mellan företag från olika medlemsstater**. Mer allmänt krävs ytterligare insatser på EU-nivå för att främja **konvergens i riktning mot en innovationsdriven och sysselsättningskapande ekonomisk tillväxt för alla** och större **social sammanhållning**.

4.26 En annan viktig fråga som måste behandlas är den om arbetstagarnas **hälsa och säkerhet**. Tekniska innovationer kommer sannolikt att ersätta tungt och farligt arbete, och således förbättra arbetstillfällenas kvalitet, men nya patologier kan växa fram, särskilt för isolerade (distans)arbetare. Social dialog på europeisk och nationell nivå samt på sektornivå är ett viktigt verktyg när det gäller att undersöka om och i vilken utsträckning det behövs **ytterligare skydd** för anställdas hälsa och privatliv i en tid då den digitala mobilkommunikationen finns överallt, samt vilka åtgärder som är lämpliga i detta avseende. Det är följaktligen nödvändigt att fastställa sätt att förebygga dem: ett exempel är den s.k. **rätten att koppla ned**, som nyligen erkändes i Frankrike och som tillämpas i vissa sektorer och avtal på företagsnivå i vissa EU-länder men som ännu inte har utvärderats på EU-nivå. Detta måste undersökas ytterligare på EU-nivå, med hänsyn till behovet av att respektera bestämmelserna om arbetstid och i linje med den nya synen på balans mellan arbete och privatliv.

4.27 Sakernas internet, integritet och stordata är andra frågor av stor relevans när det gäller förtrogenhet med digitaliserad utbildning och e-lärandeverktyg samt utmaningar i fråga om dataskydd. **Konsumentorganisationers** roll bör också framhållas i detta sammanhang, eftersom de kan bidra effektivt till utformningen av nya verktyg för att ta itu med de stora utmaningarna i samband med behovet av att trygga människornas integritet när de köper och använder nätbaserade undervisningstjänster⁽³²⁾.

5. Framtiden är nu: b) Exempel på bästa praxis för omskolning och kompetensutveckling av arbetstagare

5.1 Erkänd bästa praxis inbegriper öppna läresurser (OER, dvs. digitalt utbildningsmaterial som görs tillgängligt med licenser som tillåter att det vidareutnyttjas, ändras och distribueras) och storskaliga öppna nätkurser (MOOC, dvs. öppna nätkurser som är utformade för lärande på distans). De är relativt, men inte helt, nya, men det är viktigt att utöka rådgivningen och informationen om dem. Användningen av OER och MOOC kan vara ett viktigt verktyg för att **öppna upp tillgången till utbildning** på ett resurseffektivt sätt som gör att människor kan balansera arbets- och familjeåtaganden.

⁽³¹⁾ Schellinger, A. (2017). *Brain Drain – Brain Gain: European Labour Markets in Times of Crisis*. A Friedrich-Ebert-Stiftung Project 2015–2017, s. 88.

⁽³²⁾ EUT C 81, 2.3.2018, s. 102.

5.2 EESK betraktar en **europaisk ram för e-kompetens** som ett användbart verktyg på EU-nivå: den tillhandahåller en referensram med 40 kompetenser som används på den informations- och kommunikationstekniska arbetsplatsen, med en gemensam terminologi för kompetenser, färdigheter, kunskaper och färdighetsnivåer som kan förstås i hela Europa, däribland färdighets- och kunskapskrav för yrkespersoner, yrken och organisationer inom IKT med fem färdighetsnivåer, och är utformad för att tillgodose behoven hos enskilda personer, företag och andra organisationer inom offentliga och privata sektorer, i synnerhet utbildningsinstitut och företag.

5.3 När det gäller **företagsbaserad yrkesutbildning** måste systemen för varvad yrkesutbildning i länder såsom Österrike, Tyskland, Danmark och Nederländerna ses som bästa praxis, med tanke på arbetsmarknadsparternas deltagande i den pågående anpassningen av yrkesutbildningssystemen till det nya digitalt drivna arbetslivet⁽³³⁾.

5.4 EESK anser att spanska Fundación Estatal para la Formación en el Empleo (FUNDAE), franska Organismes paritaires collecteurs agréés (OPCA) och italienska Fondi Interprofessionali per la Formazione Continua utgör exempel på bästa praxis när det gäller **finansiering av utbildningskurser på arbetsplatsen**, och anser att de bidrar stort till att uppdatera arbetstagarnas digitala färdigheter.

5.5 På liknande sätt kan **individuella utbildningsordningar** vara användbara. I **Frankrike** finns exempelvis ett personligt utbildningskonto (CPF), individuell studieledighet (CIF), tjänstledighet för bedömning av färdigheter (CBC) och tjänstledighet för validering av förvärvad erfarenhet (CVAE).

5.6 I **Italien** finns det två typer av studieledighet: Den första är för att slutföra skolgång och/eller universitetsutbildning samt annan utbildningsverksamhet än den som arbetsgivaren erbjuder. Den andra är för både anställda och arbetslösa och ska garantera arbetstagarnas **rätt till livslångt lärande**. Det sätt som arbetstagare identifieras på, den tid de tillåts avsätta och den inkomst de får har fastställts genom **kollektiva förhandlingar**. Slutligen finns även **utbildningskuponger** ("voucher formativo") i Italien: detta är en typ av enskild fond för utbildningsverksamhet som syftar till att stärka människors anställbarhet genom yrkesmässiga och innovativa utbildningskurser.

5.7 **Tyskland** är ett av de länder i världen där störst andel människor arbetar och arbetslösheten är lägst: enligt en OECD-undersökning påverkas inte sysselsättningsgraden av den höga automatiseringsnivån eftersom arbetstagarna utbildas i att använda robotar och **får hjälp att hitta annat jobb** om deras jobb ersätts på grund av robotisering. På vissa områden är dock efterfrågan på anställning mindre, och människor som kommer in på arbetsmarknaden kan sakna den utbildning i digitala färdigheter som krävs för att hitta arbete. De tyska arbetsmarknadsparterna har beslutat att ta sig an **innovationsutmaningen** och inleda förhandlingar om hur denna utmaning på arbetsmarknaden ska hanteras.

5.8 I **Frankrike** antogs förra året en lag om **rätten att koppla ned** och i Italien pågår diskussionen om denna fråga, som erkänns i vissa kollektivavtal.

5.9 EESK anser att unga människor inom de första nivåerna av skolundervisningen måste utbildas inte bara om arbetsmarknadens behov utan också om **fullt och aktivt medborgarskap**⁽³⁴⁾. Slutligen är ett annat exempel på bästa praxis att en **grundläggande programmeringskurs** ges i många grundskolor i Estland.

5.10 I kommissionens aktuella publikation från i år, "Business cooperating with vocational education and training providers for quality skills and attractive future"⁽³⁵⁾, rapporteras många intressanta fall av bästa praxis som genomförts i flera medlemsstater och som, med nödvändiga anpassningar, skulle kunna tillämpas på annat håll:

- Det österrikiska AQUA-projektet, för matchning av arbetslösas färdigheter med arbetsgivares behov, i synnerhet små och medelstora företag.
- Den danska Coop Madskolen, för att lösa den allt större bristen på arbetskraft i livsmedelsindustrin.

⁽³³⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 57, EUT C 143, 22.5.2012, s. 94.

⁽³⁴⁾ Se EESK:s yttrande om "EU:s nya utbildningsstrategi" (EUT C 81, 2.3.2018, s. 167).

⁽³⁵⁾ Europeiska kommissionen (2017). *Business cooperating with vocational education and training providers for quality skills and attractive future*. Luxemburg, Europeiska unionens publikationsbyrå.

- Det brittiska "Tech Partnership", för att stimulera arbetskraftstillgången i digitala sektorer.
- De tyska programmen för varvad utbildning, för att avhjälpa kompetensbrister på ett bottom-up-sätt.
- De italienska tekniska högskolorna, för att säkerställa ett stabilt utbud av färdigheter på lokal nivå i strategiska sektorer.
- Det nederländska "Techwise Twente", som är inriktat på yrkesutbildningsinstitut för att säkerställa att de färdigheter som lärs ut är de som behövs i sektorn för högteknologiskt material.
- Det serbiska och tyska yrkesutbildningssamarbetet, för att förbättra arbetskraftstillgången i vissa sektorer som lider av kompetensbrist.
- Det litauiska och lettiska "Educate for Business", genom vilket läroplanerna för yrkesutbildningsprogrammen har uppdaterats för passa arbetsmarknaden.
- Det finska "Valkeakoski Campus", som tack vare nära dialog med lokala företag ger yrkesutbildningsstuderande möjlighet att förvärva rätt digitala färdigheter inom automatisering och robotteknik.
- Det slovakiska, tjeckiska och brittiska projektet "Step Ahead", som är inriktat på lärare inom yrkesutbildning för att säkerställa att de färdigheter som lärs ut är de som behövs på arbetsmarknaden.
- Den spanska arbetsstiftelsen för byggsektorn, för att uppgradera färdigheterna hos arbetstagarna i byggsektorn och tillhandahålla uppdaterade läroplaner för grundläggande utbildning.

Och slutligen

- Det globala "Nestlé YOUth Initiative", som utvecklar möjligheter till varvad utbildning och tar fram läroplaner tillsammans med yrkesutbildningsskolor.

Vart och ett av dessa initiativ är inriktat på en eller flera aspekter, t.ex. att matcha tillgång och efterfrågan, arbetsbaserat lärande, digitala färdigheter och entreprenörsfärdigheter, rörlighet och social delaktighet.

Bryssel den 15 mars 2018.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 533:E PLENARSESSION, 14.3.2018–15.3.2018

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om Hantering av olagligt innehåll online – Mot ett ökat ansvar för onlineplattformar

[COM(2017) 555 final]

(2018/C 237/03)

Föredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Remiss	Europeiska kommissionen, 17.11.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	9.3.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	180/4/5

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Olagligt innehåll på nätet är ett komplext och övergripande problem som måste angripas med beaktande av olika aspekter, t.ex. en bedömning av dess återverkningar och graden av harmonisering i medlemsstaternas lagstiftning.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) betonar vikten av att fastställa en lämplig och väl balanserad rättslig ram för plattformarna på den digitala inre marknaden som kan bidra till att skapa ett klimat av tillit, såväl bland företagen som bland konsumenterna i allmänhet, vilket skulle göra det möjligt att använda plattformarna med tillförsikt. Med hänsyn till reglering och självreglering bör man införa flexibla och hållbara politiska strategier som direkt kan möta utmaningarna, i synnerhet vad gäller förfarandena för upptäckt, utredning, anmälan och borttagning av olagligt innehåll på plattformarna.

1.2 EESK anser att fastställandet av kriterier och åtgärder måste ske i överensstämmelse med de åsikter som kommittén uttryckt i tidigare yttranden. Utgångspunkten bör vara att det som är olagligt i verkligheten också är det på nätet (online). EESK betonar vikten av teknikneutralitet och överensstämmelse mellan regler som är tillämpliga online och offline i likvärdiga situationer i den mån detta behövs och är möjligt.

1.3 Det är mycket viktigt att uppnå bästa möjliga jämvikt mellan de planerade begränsningarna för olagligt innehåll och upprätthållandet av de grundläggande rättigheterna. Detta gäller också med hänsyn till onlineplattformarnas varierande storlek och verksamhet.

EESK uppmanar kommissionen att vidta lämpliga åtgärder mot den ökande förekomsten av våldsamma och/eller diskriminerande budskap på plattformarna och betonar vikten av att skydda utsatta personer och barn och att bekämpa varje form av rasism, sexism, uppmaning till terrorism och mobbning, även i den digitala miljön.

1.4 Man bör ägna särskild uppmärksamhet åt de planerade åtgärdernas effektivitet när det gäller de onlineplattformar vars huvudkontor är belägna utanför Europeiska unionen.

Vidare bör kommissionen i den mån detta är möjligt på nytt se över och kartlägga vilket innehåll som är olagligt, så att bestämmelserna också omfattar material som inte uttryckligen nämns i meddelandet.

Tillämpningen av de vägledande principerna för förfarandena för upptäckt, utredning, anmälan och borttagning bör därför i alla händelser främjas i följande fall:

- a) För att skydda rättigheter som erkänns i internationella konventioner, till exempel för att skydda
 - barn mot digitalt innehåll som kan stå i strid med innehållet i konventionen om barns rättigheter,
 - personer med funktionsnedsättning mot digitalt innehåll som kan stå i strid med innehållet i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- b) För att säkerställa att det inte förekommer någon könsdiskriminering i digitalt innehåll, särskilt med avseende på tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, samt garantera jämställdhet mellan könen och respekt för människovärdet i reklamen.
- c) För att garantera och säkerställa att det digitala innehållet är förenligt med den digitala agendan för att förbättra säkerheten och rättigheterna för konsumenterna i det digitala samhället.

Meddelandet bör hänvisa till den inverkan som olagligt innehåll kan ha på den inre digitala marknaden, så att man kan vidta de förebyggande åtgärder som krävs för att bevara denna marknads funktionssätt i enlighet med de principer som ligger till grund för den.

1.5 EESK välkomnar Europeiska kommissionens initiativ att lägga fram detta meddelande, som överlag tillhandahåller en god strategi för att hantera förekomsten av olagligt innehåll på onlineplattformar. Man bör därför överväga möjligheten att se över innehållet i direktivet om elektronisk handel, direktivet om otillbörliga affärsmetoder och direktivet om vilseledande och jämförande reklam, på grundval av bl.a. framtidssäkrade och teknikneutrala bestämmelser som är av avgörande betydelse för utvecklingen av de europeiska plattformarna, för att inte skapa osäkerhet bland de ekonomiska aktörerna eller begränsa tillgången till digitala tjänster.

2. Bakgrund

2.1 Onlineplattformar är en slags tjänsteleverantörer i informationssamhället som har en förmedlande roll inom ett givet digitalt ekosystem. De omfattar en rad olika aktörer som är involverade i många olika ekonomiska verksamheter, såsom e-handel, media, sökmotorer, delningsekonomin, ideell verksamhet, spridning av kulturellt innehåll eller sociala nätverk. De omfattas inte av någon tydlig och exakt definition. Utformningen av en sådan definition är svår, eftersom deras karaktär ständigt förändras. De spelar för närvarande en viktig roll på den inre marknaden och denna roll kommer att öka i betydelse i framtiden.

2.2 Kommissionen har redan tagit upp frågan om onlineplattformar i förhållande till den digitala inre marknaden⁽¹⁾, och slagit fast att den största utmaning som EU står inför idag när det gäller att säkra sin framtida konkurrenskraft globalt är att effektivt främja innovation inom dessa ekonomiska sektorer och samtidigt skydda konsumenters och användares legitima intressen på ett lämpligt sätt. Kommissionen hade därför för avsikt att se över direktiven om telekommunikation, integritet och elektronisk kommunikation beträffande nätbaserade OTT-kommunikationstjänster (over-the-top-tjänster).

⁽¹⁾ COM(2016) 288 final av den 25 maj 2016 – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Onlineplattformar och den digitala inre marknaden – Möjligheter och utmaningar för Europa

2.3 EESK har redan yttrat sig om detta meddelande ⁽²⁾ och framhåvt att många onlineplattformar utgör viktiga delar i delningsekonomin, och kommittén bekräftar på nytt sina slutsatser om delningsekonomin, särskilt vad gäller skyddet av konsumenter, arbetstagare och egenföretagare. Kommittén har även understrukt behovet av att hantera risken för att regelverket fragmenteras, och anser därför att det behövs en enhetlig strategi för hela EU.

2.4 I detta meddelande tar kommissionen upp *hantering av olagligt innehåll online* och söker därmed öka onlineplattformarnas ansvarsskyldighet genom att anta ett antal principer och riktlinjer för att onlineplattformarna ska intensifiera kampen mot olagligt innehåll online i samarbete med de nationella myndigheterna, medlemsstaterna och andra intressenter.

2.4.1 Syftet med meddelandet är att förbättra genomförandet av god praxis för att förhindra, upptäcka, undanröja och blockera tillgången till olagligt innehåll för att

- a) säkerställa en effektiv borttagning av olagligt innehåll,
- b) främja transparens och skydd av de grundläggande rättigheterna online,
- c) förtydliga vilket ansvar plattformarna har när de vidtar proaktiva åtgärder för att upptäcka, ta bort eller blockera tillgången till olagligt innehåll (*barmhärtiga samariten-åtgärder*).

2.4.2 EU:s rättsliga ram på området består av bindande och icke-bindande regler, främst direktivet om elektronisk handel ⁽³⁾ som harmoniserar de villkor enligt vilka onlineplattformarna kan utnyttja ett undantag från ansvar för olagligt innehåll som de lagrar på den digitala inre marknaden.

2.4.3 En harmoniserad och tydlig strategi för borttagning av olagligt innehåll finns för närvarande inte inom EU, eftersom vad som anses vara olagligt fastställs genom särskild lagstiftning både på EU-nivå och på nationell nivå. En enhetligare strategi skulle göra kampen mot olagligt innehåll effektivare och även främja utvecklingen av den digitala marknaden.

2.4.4 I meddelandet anges vilka kriterier som ska fastställas för onlineplattformars, behöriga myndigheters och användares agerande så att de snabbt och effektivt ska kunna upptäcka olagligt innehåll. Onlineplattformarna bör i detta syfte systematiskt utöka sitt samarbete med de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna, och medlemsstaterna bör se till att domstolarna är i stånd att reagera effektivt på olagligt innehåll online, samt förbättra det gränsöverskridande samarbetet.

2.4.4.1 För att se till att olagligt innehåll online tas bort snabbare och på ett mer tillförlitligt sätt bör man även inrätta mekanismer som gör det möjligt för *betrodda anmälare* att agera. Betrodda anmälare har specifik expertis när det gäller att identifiera olagligt innehåll eller anpassade strukturer för upptäckt och identifiering av sådant innehåll online. Kommissionen kommer att undersöka möjligheten att på EU-nivå komma överens om gemensamma kriterier för betrodda anmälare.

2.4.4.2 När det gäller kommunikation med användarna bör onlineplattformarna inrätta en lättillgänglig mekanism som även är lätt att använda och som gör det möjligt för användarna att anmäla innehåll som de anser vara olagligt.

2.4.4.3 Kommissionen anser att man för att garantera en kommunikation av hög kvalitet bör införa effektiva mekanismer som gör att de anmälningar som lämnas in är tillräckligt exakta och underbyggda.

2.4.5 Relevansen av att fastställa proaktiva åtgärder för plattformarna bedöms i förhållande till undantaget från ansvar och användningen av teknik för att upptäcka och identifiera olagligt innehåll.

2.4.6 Borttagning av olagligt innehåll är en annan aspekt som belyses i meddelandet, och kommissionen anser att man också bör inrätta robusta skyddsmekanismer som begränsar risken för borttagning av lagligt innehåll. Kommissionen manar till efterlevnad av kravet på att agera *skyndsamt* vid borttagning av innehåll och anmälan av brott till de brottsbekämpande myndigheterna, samt till främjande av öppenhet i fråga om plattformens innehållspolicy och förfaranden för *anmälan och åtgärd*.

⁽²⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 119.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om elektronisk handel, EUT L 178, 17.7.2000, s. 1).

2.4.7 När det gäller inrättandet av skyddsmekanismer mot överborttagning och missbruk av systemet undersöker kommissionen hur anmälningar bestrids samt åtgärder mot anmälningar i ond tro och motanmälningar.

2.4.8 Olika sätt att förhindra att olagligt innehåll kommer tillbaka tas upp genom att man undersöker möjligheten att införa åtgärder som avskräcker användarna från att ladda upp olagligt innehåll av samma slag upprepade gånger, i syfte att sätta stopp för spridningen. Kommissionen uppmuntrar även fortsatt användning och utveckling av teknik för att förhindra att olagligt innehåll online kommer tillbaka, till exempel genom automatiska filter mot återuppladdning.

2.4.9 Kort sagt utgör meddelandet en vägledning men ändrar inte den tillämpliga rättsliga ramen och innehåller inte heller några rättsligt bindande regler. Det huvudsakliga syftet med meddelandet är att vägleda onlineplattformarna i fråga om det bästa sättet att ta sitt ansvar när det gäller att bekämpa olagligt innehåll som de lagrar. Det har också som syfte att främja god praxis vad gäller förfaranden för att bekämpa olika typer av olagligt innehåll, och att främja ett närmare samarbete mellan plattformar och behöriga myndigheter.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK beaktar detta meddelande och uppmanar kommissionen att utarbeta program och att vidta effektiva åtgärder för att inrätta en stabil och enhetlig rättslig ram för effektiv borttagning av olagligt innehåll. Kommittén anser även att meddelandet är lämpligt med tanke på den inverkan som onlineplattformarna har på det dagliga livet och de risker som åtföljer deras utbredda användning och deras inverkan på den digitala inre marknaden, vars syfte är att undvika fragmentering mellan de nationella lagstiftningarna och att undanröja tekniska, rättsliga och skattemässiga hinder så att företag, medborgare och konsumenterna fullt ut kan dra fördel av de digitala verktygen och tjänsterna.

EESK betonar vikten av att onlineplattformar tar upp kampen mot olagligt innehåll samt otillbörliga affärsmetoder (exempelvis återförsäljning av evenemangsbiljetter till ockerpriser) genom rättsliga åtgärder som kompletteras med effektiva självreglerande åtgärder (t.ex. genom mycket tydliga användarvillkor och lämpliga mekanismer för att identifiera personer som gör sig skyldiga till upprepade överträdelser eller genom att utse särskilda innehållsansvariga och spåra olagligt innehåll) eller genom att anta hybridåtgärder.

3.2 EESK anser att man behöver se över och kartlägga förekomster av olagligt innehåll så att begreppet inte begränsas till de fall som nämns i meddelandet (anstiftan till terrorism, främlingsfientligt och rasistiskt språk som offentligt uppmuntrar till hat och våld samt barnpornografi). Utan att upprätta en uttömmande förteckning men med syfte att fastställa kriterier för kartläggning skulle andra fall kunna tas upp, till exempel tydliga fall av illvilligt förtal, spridning av material som kränker den mänskliga värdigheten eller sexistiskt innehåll som uppmuntrar till könsrelaterat våld.

Tillämpningen av de vägledande principerna för förfarandena för upptäckt, utredning, anmälan och borttagning bör därför främjas i följande fall:

a) För att skydda rättigheter som erkänns i internationella konventioner, till exempel för att skydda

- barn mot digitalt innehåll som kan stå i strid med innehållet i konventionen om barns rättigheter,
- personer med funktionsnedsättning mot digitalt innehåll som kan stå i strid med innehållet i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

b) För att säkerställa att det inte förekommer någon könsdiskriminering i digitalt innehåll, särskilt med avseende på tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, samt garantera jämställdhet mellan könen och respekt för människovärdet i reklamen.

c) För att garantera och säkerställa att det digitala innehållet är förenligt med den digitala agendan för att förbättra säkerheten och rättigheterna för konsumenterna i det digitala samhället.

3.3 Kommittén är positiv till stärkta åtgärder för att bekämpa olagligt innehåll online, i synnerhet avseende skyddet för minderåriga, och borttagandet av innehåll som avser hatretorik och anstiftan till terrorism. Kommittén begär därför att behovet av att undvika trakasserier och våld mot utsatta personer beaktas.

3.4 Detta gäller även om begreppet olagligt innehåll i digitala miljöer varierar från medlemsstat till medlemsstat ur ett rättsligt perspektiv, och från individ till individ ur ett etiskt perspektiv. Man skulle kunna ge exempel som är mindre tydliga än de som nämns ovan och där frågan om huruvida innehållet är olagligt eller inte beror på tolkningen av och lösningen på de konflikter där det finns en motsättning mellan grundläggande rättigheter, såsom yttrandefriheten, och andra erkända rättigheter. Man bör därför uppnå en så god jämvikt som möjligt mellan dessa rättigheter så att sådana konflikter undviks. Icke desto mindre bör det understrykas att det är ytterst viktigt att agera mot spridningen av falska nyheter, och EESK anser därför att onlineplattformarna bör förse användarna med verktyg för att anmäla falska nyheter så att andra användare görs medvetna om att sanningshalten i innehållet har ifrågasatts. Dessutom skulle man via onlineplattformarna kunna utveckla partnerskap med betrodda anmälare, dvs. bestyrkta webbplatser för faktakontroll, för att öka användarnas förtroende för onlineinnehållets giltighet.

3.5 EESK rekommenderar att fall av olagligt innehåll i illustrativt syfte kartläggs på ett sådant sätt att det i möjligaste mån bidrar till ett gemensamt förhållningssätt bland medlemsstaterna, vilket skulle göra det lättare för dem att prioritera och avgränsa sådana fall. Kommittén föreslår bland annat följande indelning:

- Nationell säkerhet (terrorism, korruption, narkotikahandel, handel med vapen, skatteflykt och penningtvätt).
- Skydd av minderåriga (pornografi, våld osv.).
- Människohandel, prostitution och könsrelaterat våld, inbegripet sexistisk reklam.
- Skydd av den mänskliga värdigheten (hatpropaganda, uppmaning till diskriminering på grund av ras, kön, ideologi eller sexuell läggning).
- Ekonomisk säkerhet (bedrägeri och svindel, piratkopiering och förfalskning osv.).
- Informationssäkerhet (dataintrång, insamling av data i kommersiellt syfte, konkurrensundvikande, desinformation osv.).
- Integritetsskydd (nätmobbning, dataläckage och användning av personuppgifter, avlyssning av personliga samtal, geolokalisering av personer osv.).
- Skydd av anseende (förtal, olaglig jämförande reklam osv.).
- Immaterialrätt.

3.5.1 Det är också nödvändigt att göra en begreppsmässig definition av "olagligt innehåll" och "farligt innehåll", för att undvika att dessa begrepp misstolkas.

3.6 Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt följderna av den ekonomiska maktkoncentration som finns hos vissa digitala plattformar samt åt utvecklingen, hanteringen och spridningen av rent informativt innehåll, som endast till synes är lagligt, dvs. innehåll vars syfte i själva verket är att dölja olagligt eller farligt innehåll.

Likaså är det viktigt att lyfta fram allt som är kopplat till stordata och de fördelar som onlineplattformar får genom att exploatera dessa data.

3.7 Vidare är det med tanke på problemets globala natur värt att notera möjligheten att analysera och överväga relevanta och ändamålsenliga initiativ för samarbete och ömsesidighet, med hänsyn tagen till principer såsom information, valmöjligheter, gradvis överföring, säkerhet, dataintegritet, tillgång och genomförande.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Mot bakgrund av den allmänna kontexten är detta ett bra tillfälle att se över direktivet om e-handel, som antogs 2000, direktiven om otillbörliga affärsmetoder, som antogs 2005, och direktivet om reklam, som antogs 2006. Man bör särskilt beakta aspekter som rör de framväxande ekonomiska modellerna, och andra situationer för vilka det saknas konventionella handelsförhållanden. Under alla omständigheter bör man på ett harmoniserat sätt stärka lagstiftningen om ansvar för innehåll på plattformarna i hela unionen och undanröja brister i tillämpningen av lagstiftningen. Allt detta måste göras för att stärka rättssäkerheten och öka tilliten bland företag och konsumenter.

4.1.1 I alla händelser bör man införa åtgärder mot webbplatser som bryter mot bestämmelserna i direktivet, inbegripet en möjlighet att blockera tillgången till webbplatserna med hjälp av transparenta förfaranden. Adekvata skyddsmekanismer bör också tillhandahållas för att garantera att restriktionerna är nödvändiga och proportionerliga och att användarna informeras om orsakerna bakom restriktionerna. Dessa skyddsmekanismer ska även omfatta möjligheten att väcka talan inför domstol.

4.1.2 När det gäller upptäckt och anmälan av olagligt innehåll anges det i meddelandet att de nationella domstolarna och myndigheterna kan vidta skyddsåtgärder och andra åtgärder för att ta bort eller blockera tillgången till olagligt innehåll och att detta bör beaktas. Detta bör åtföljas av åtgärder som utformas i linje med EESK:s formuleringar beträffande de åtgärder som föreskrivs i förordningen om samarbete mellan konsumentskyddsmyndigheter ⁽⁴⁾.

4.2 Man bör dessutom inrätta mekanismer som gör det möjligt att fastställa vem som bär ansvaret samt svarsmekanismer som möjliggör återkallelse av tillstånd i förväg och i efterhand. De åtgärder som ska vidtas i varje enskilt fall bör också anges, med beaktande av bakgrund och tillgänglig information.

4.3 De aspekter som rör godkännande av innehåll när det gäller tidigare meddelanden skulle också kunna förtydligas. Till exempel skulle officiellt erkända förteckningar kunna upprättas över onlineplattformar som lagrar olagligt innehåll samt över plattformar som håller på att utarbeta officiellt erkänd bästa praxis. Detta skulle bidra till att öka konkurrensen vad gäller ett gott anseende samt öka tilliten till internet.

Innovation främjar investering i forskning, utveckling och stärkande av arbetstagarnas kompetens och är av avgörande betydelse när det gäller att generera nya idéer och innovationer. Man bör använda sig av teknisk innovation för att upptäcka, identifiera och ta bort olagligt innehåll samt för att förebygga att sådant innehåll återuppladdas på plattformarna, såsom informationsbehandling och artificiell intelligens, användning av teknik för automatisk upptäckt och filtrering, men till syvende och sist bör det säkerställas att varje enskild person agerar i enlighet med grundläggande rättigheter och demokratiska värden.

EESK påminner om att man måste finna en jämvikt mellan värnandet av de grundläggande rättigheterna och begränsningen av olagligt innehåll, och understryker att användningen av den nuvarande tekniken för automatiserad filtrering lägger en oproportionerligt stor börda på mellanhändernas rätt att bedriva sin verksamhet, på slutanvändarnas rätt till yttrandefrihet och på rätten till skydd av personuppgifter. Universallösningar, såsom automatiska filter mot återuppladdning, bör inte tvingas på branschen utan hänsyn till de särskilda behoven hos små och medelstora företag i it-sektorn. Nuvarande bästa praxis för teknik för automatiserad filtrering visar att man systematiskt måste tillämpa principen om mänsklig inblandning. Detta är ett system där de slutliga kontextualiserade besluten om ett begränsat antal problematiska fall alltid fattas av människor i syfte att minska risken för kränkningar av den grundläggande rätten till yttrandefrihet. Det bör klargöras att artificiell intelligens inte får ersätta de beslut som människor fattar på grundval av etiska överväganden.

4.4 När det gäller anmälningar bör man ta itu med förfarandena för ackreditering av betrodda anmälare, och när det gäller att "säkerställa anmälningar av hög kvalitet" bör det noteras att det vore lämpligt att sprida anmälningarna offentligt.

4.5 I meddelandet ges inget tydligt förslag på proaktiva eller preventiva åtgärder eller åtgärder som rör omskolning som skulle möjliggöra utarbetandet av olika politiska initiativ. Tydlighet är avgörande för att kunna ta itu med olagligt innehåll online på ett konsekvent och ändamålsenligt sätt.

4.6 Man bör anta bestämmelser för de fall där beslut behöver revideras, för att se till att dessa kan hävas och att innehåll som felaktigt tagits bort eller anmäls med illvilligt uppsåt kan återställas, i synnerhet vad gäller utomrättslig tvistlösning, i form av en uppförandekod som föreskriver påföljder vid bristande efterlevnad.

EESK efterlyser inrättandet av effektiva klagomåls- och prövningsmekanismer för tvistlösning som gör det lättare för små och medelstora företag och konsumenterna att utöva sina rättigheter.

⁽⁴⁾ EUT C 34, 2.2.2017, s. 100.

4.7 När det gäller borttagning av olagligt innehåll bör man öka förslagets effektivitet genom att införa en klart avskräckande faktor, såsom offentliggörandet av de åtgärder som vidtagits av rättssäkerhetshänsyn, eftersom detta även skulle stärka normerna för insyn, vilket är en förutsättning för ett framgångsrikt och effektivt genomförande av ett eventuellt lagstiftningsförslag.

En hög skyddsnivå bör garanteras mellan plattformar, konsumenter och övriga ekonomiska aktörer. Det är viktigt att främja öppenheten i systemet och samarbetet mellan plattformarna själva, samt mellan plattformarna och myndigheterna, för att nå framsteg i kampen mot olagligt innehåll.

4.8 Slutligen bör de specifika förslagen angående barn utvidgas till att även omfatta andra utsatta grupper bland den vuxna befolkningen och anpassas efter graden av sårbarhet.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Rapport från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Halvtidsutvärdering av Copernicusprogrammet (2014–2020)

[COM(2017) 617 final]

(2018/C 237/04)

Föredragande: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Remiss	Europeiska kommissionen, 18.1.2018
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	9.3.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	178/0/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) gläder sig över de resultat som hittills uppnåtts av Copernicusprogrammet och som kommissionen redogör för i sitt meddelande. Mycket exakta satelliter är redan i drift och sänder dagliga globala, högkvalitativa jordövervakningsdata.

1.2 EESK betonar att man vid utvärderingen av Copernicusprogrammets resultat även bör titta på sociala och miljömässiga aspekter, utöver de ekonomiska. EU har förbundit sig att genomföra målen för hållbar utveckling och är, med sitt tydliga och mycket ambitiösa åtagande för COP21, en av världens ledande aktörer i kampen mot klimatförändringarna. Copernicusprogrammet är det viktigaste systemet för att tillhandahålla tydliga mått och verktyg för att mäta prestationer och resultat, inte bara på EU-nivå utan globalt.

1.3 Copernicusprogrammet är av central betydelse inom områden som klimatförändringar, tryggad livsmedelsförsörjning, folkhälsa, katastrofhantering, människosmuggling, sjösäkerhet etc. EU är ledande inom övervakningen och tillhandahållandet av exakt data om klimatförändringar, utsläpp av olika gaser, jordbruks- och skogsmarkens status och den maritima lägesbilden. Utan dessa data skulle forskarvärlden inte kunna bilda sig en uppfattning om problemen och föreslå lämpliga lösningar för hur vi ska ta itu med klimatförändringarna, producera livsmedel på ett hållbart sätt osv.

1.4 Det saknas en genuin känsla av delaktighet i eller stolthet över Copernicusprogrammet bland EU-medborgarna. EU:s medborgare känner inte till programmet och dess fördelar, liksom de rent allmänt ofta är omedvetna om europeiska rymdprogram. Copernicus och dess verksamhet bör synliggöras mer i massmedier, och vara öppna för det civila samhället och intresserade medborgare. EESK menar att det är absolut nödvändigt att det civila samhället är med och utarbetar strategier och program för fysisk planering.

1.5 Det eventuella användarforumet för Copernicus bör vara öppet för företrädare för företag, konsumenter och det civila samhällets organisationer. Det är nödvändigt att detta inte förblir en "sluten klubb" utan att man släpper in övriga samhället och att det skapas en verklig **europeisk rymdgemenskap**. EESK förklarar sitt intresse och sin vilja att spela en aktiv roll direkt och tillsammans med de nationella organisationer som är representerade i kommittén, vilket ger enorma möjligheter att fylla i de "felande länkar" som fastställs i EESK:s projekt "Rymden och samhället".

1.6 Copernicusprogrammets effektivitet bör inte bedömas enbart utifrån ekonomiska resultat. Dess största värde ligger i dess miljömässiga och sociala aspekter. Verktöget är ett måste för att bekämpa klimatförändringen, föda världens befolkning på ett hållbart sätt, rädda liv till sjöss osv. Det är en tjänst som på grund av nationella säkerhetskänslor inte kan köpas från tredje part, och jämförbara tjänster av samma höga kvalitet går i dag inte att hitta någon annanstans. Det är vårt svar på dessa globala utmaningar och visar att vi som moget globalt samhälle är redo att ta oss an dem.

1.7 Att små och medelstora företag och mikroföretag, uppstarts företag och oberoende forskare involveras är också ytterst viktigt för att fullt ut ta vara på Copernicus data. Dessa sektorer kommer med nya idéer och nya förslag på användningsområden. Det är mycket viktigt att främja utvecklingen av olika initiativ och utveckla verktyg som skapar mervärde för slutanvändarna. Horisont 2020 har spelat och bör fortsätta att spela en viktig roll. Tillgång till finansiering via Europeiska investeringsbanken (EIB) och Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) är av största vikt.

1.8 EESK vill att de olika generaldirektoraten på europeisk nivå och de nationella och regionala myndigheterna på medlemsstatsnivå på ett mer ambitiöst sätt främjar konsekvens och samstämmighet med hänsyn till Copernicus, och ser till att fler får kännedom om programmet och om hur dess verktyg används för allmännyttiga ändamål. Copernicus data bör fastställas som en oberoende och nationell standard på europeisk nivå. Eurostat bör göras mer delaktigt i mätningen av framsteg på det här området och de fördelar som Copernicus medför.

1.9 Lokala små organ på nationell nivå vore en lämplig lösning för att sprida data och Copernicus som ett verktyg på nationell förvaltningsnivå. Att inrätta lokala användargrupper med lokala små och medelstora företag, mikroföretag, uppstarts företag och oberoende forskare, tillsammans med regionala myndigheter, företrädare för det civila samhället, utbildningsväsendet och oberoende och offentliga rådgivningstjänster, de delar av samhället som direkt arbetar med Copernicus, såsom jordbrukare, skogsbrukare och miljöorganisationer, skulle kunna bidra till att utöka användningen av Copernicusdata och stärka dess resultat utifrån nationella särdrag.

1.10 Utbildning om Copernicus är ytterst viktigt. EESK välkomnar särskilt utformade mastersprogram, för att stödja europeiska universitetsstudenter som genomgår en mastersutbildning om Copernicus. EESK efterlyser ett målinriktat och mer ambitiöst program, där bland annat allt relevant tekniskt stöd för särskilda Copernicusavdelningar ska inrättas inom alla berörda europeiska universitet, yrkesskolor och rådgivningstjänster. Copernicus potentiella användning bör ingå som ett särskilt ämne i alla berörda studieområden, däribland jordbruks- och skogsbruksvetenskap, ingenjörsvetenskap, miljö- och havsstudier m.m. Behovet av att utbilda dagens yrkesverksamma, inklusive slutanvändarna, bör beaktas. Här skulle särskilda program kunna erbjudas av oberoende nationella och offentliga rådgivningstjänster.

1.11 En snabb och enkel tillgång till data kommer snart att säkerställas genom det kommande idrifttagandet av Copernicustjänster för tillgång till data och information (Data and Information Access Services, DIAS). Därmed kommer man undanröja ett antal allvarliga problem avseende nedladdningstiden av Copernicusdata. EESK efterlyser även att man snarast harmoniserar och ger fullständig tillgång till de fältdata som regleras av nationell lagstiftning. Standardisering och driftskompatibilitet är en förutsättning för att Copernicusprogrammet ska bli en fullständig framgång.

1.12 Utbildning av kvalificerade ingenjörer och tekniker, skapandet av nya arbetstillfällen och nya yrkeskunskaper som är kopplade till utvecklingen av tillämpningar är ett prioriterat EU-åtagande för en hållbar och samhällsnyttig ekonomi.

1.13 Med tanke på de viktiga resultaten och deras kvalitet hoppas EESK att man kommer att prioritera europeiska bäraketer. Framgångsrika uppskjutningar, noggrannhet när det gäller att genomföra programmen och iaktta tidsfrister, samt den flexibla användning som nya Ariane 6 och Vega C erbjuder bör belöna den europeiska spetskompetensen med långtidskontrakt. EESK stöder inte en protektionistisk politik, men menar samtidigt att den europeiska industrin bör skyddas mot otillbörliga metoder genom principen om ömsesidighet.

1.14 Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att sprida de möjligheter som härmed öppnas för jordbruket, skogsbruket och fisket, genom riktade upplysnings- och informationskampanjer till aktörerna i sektorn. Energibesparingar och besparingar i fråga om gödselmedel och bekämpningsmedel kan avsevärt öka och förbättra jordbruksproduktionen och vattenhushållningen. Programmet Global övervakning för miljö och säkerhet (GMES) i Afrika, som redan har gett utmärkta resultat, bör enligt EESK:s uppfattning förstärkas och spridas även till andra utvecklingsområden.

1.15 EESK välkomnar den styrningsmodell som antagits för Copernicusprogrammet, i synnerhet inrättandet av ett användarforum, som bör vara öppet för företrädare för aktörer, forskare och det civila samhället. Nästa Copernicusförordning bör bekräfta den nuvarande modellen för fördelning av ansvar utifrån kompetens för att särskilja det tekniska ansvaret för rymdkomponenten, som anförtrots Europeiska rymdorganisationen (ESA), från ansvaret för tjänsterna, som anförtrots "betrodna enheter".

1.16 Parallellt med att förbättra åtkomsten och datakvaliteten måste man påskynda en fullständig utbyggnad av bredband i Europa, särskilt på landsbygden och i avlägset belägna områden som ofta glöms bort av privata aktörer. Ett effektivt genomförande av strategin för den digitala inre marknaden är avgörande för att maximera de möjligheter som Copernicusprogrammet erbjuder. EESK ställer sig helt och hållet bakom detta initiativ från kommissionen och uppmanar Europaparlamentet och rådet att påskynda förhandlingarna för att slutgiltigt godkänna de åtgärder som fortfarande diskuteras.

1.17 Att skydda data mot allt mer frekventa attacker är, jämte det rymdskrot som hotar rymdinfrastrukturen, prioriterade frågor. EESK rekommenderar att man stärker säkerhetsåtgärderna och påskyndar programmen för att rensa upp rymdskrot och satelliter som inte längre är i drift⁽¹⁾. Kommissionen bör öka sina ansträngningar för att nå en omfattande internationell överenskommelse.

1.18 EESK förespråkar att det finansiella systemet och investerare involveras mer i rymdverksamhet, som skulle kunna inbegripa allmänheten genom att man utfärdar särskilda "rymdobligationer". Särskild uppmärksamhet bör ägnas finansieringen av små och medelstora företag och uppstarts företag för att skapa tjänster och innovativa tillämpningar. Den senaste tidens överenskommelser om begränsning av den globala uppvärmningen öppnar upp för ny ekonomisk verksamhet kopplad till övervakning av utsläpp.

1.19 EESK rekommenderar också att man bibehåller och eventuellt stärker finansieringen av Copernicusprogrammet, som inte bara skapar tillväxt och utveckling, utan också garanterar att EU kan förvalta sitt territorium och sin egen säkerhet på ett oberoende och självständigt sätt, och främjar innovation, forskning och hållbar utveckling.

2. Kommissionens meddelande

2.1 Programmets rymdkomponent för perioden april 2014–april 2017 är i stort sett i linje med prognoserna, fränsett en försening på cirka 10 månader för uppskjutningen av Sentinel 2B på grund av problem som uppstod i samband med den ryska Rockot-bäraraketen. För att minimera förseningen sattes Sentinel 2B i omlopp av bäraraketen Vega som utvecklats av ASI (den italienska rymdbyrån) i samarbete med ESA.

2.2 Datamängden från de fem satelliterna i omloppsbanan uppgick i mars 2017 till totalt 12 TB dagligen, vilket var långt över förväntningarna. Detsamma gäller antalet registrerade användare av den kostnadsfria datadistributionstjänsten, som ökat till 85 000 i stället för de förväntade 50 000⁽²⁾.

2.3 Sentinel 5P skickades framgångsrikt upp den 13 oktober 2017 med syftet att dagligen förmedla data om atmosfärens sammansättning genom att övervaka växthusgaser, ozonskiktet, svaveldioxid och formaldehyd samt vulkanisk aska och kolmonoxid.

2.4 Från starten har Copernicus dragit nytta av samarbetet med andra "bidragande uppdrag", som är mycket viktiga för att tillhandahålla de data med mycket hög upplösning som Copernicus inte kan garantera. Tack vare dessa uppdrag kunde projektet inledas innan den första Sentinel-satelliten skickades upp. Utöver data från parallella uppdrag används och jämförs data från mark-, havs- eller luftbaserade fältsensorer. Den allmänt erkända korrektheten hos Copernicus data beror just på valideringen av data som dubbelkontrolleras mot data som registrerats av fältsensorer.

2.5 Copernicus utformades redan från starten som en användardriven tjänst, som bygger på användarnas behov. Detta tillvägagångssätt, i kombination med den öppna och kostnadsfria användningen av data, lade grunden för dess växande popularitet bland användare och operatörer.

2.6 Copernicus styrning är kompetensbaserad.

2.6.1 Samordningen och genomförandet av rymdkomponenten har delegerats till Europeiska rymdorganisationen (ESA) och delvis till Europeiska organisationen för utnyttjande av meteorologiska satelliter (Eumetsat).

2.6.2 Tjänster har delegerats till gemensamma forskningscentrumet (JRC), Europeiska miljöbyrån (EEA), Europeiska centrumet för medellånga väderprognoser (ECMWF), Mercator Océan, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex), Europeiska sjösäkerhetsbyrån (Emsa) och EU:s satellitcentrum. Copernicus överensstämmelse med det geospaciala dataprogrammet Inspires standarder garanterar en effektiv användning av alla tillgängliga dataresurser.

⁽¹⁾ EUT C 327, 12.11.2013, s. 38.

⁽²⁾ Den 17 januari 2018 fanns det 118 000 registrerade användare.

2.7 Kommissionen gör en positiv bedömning av de resultat som hittills uppnåtts, överensstämmelsen med budgetberäkningen, den ökade efterfrågan från användarna, och samarbetet med institutioner och organ som bidrar till förvaltningen av tjänster.

2.8 Copernicuskommittén, som består av företrädare för medlemsstaterna, och användarforumet sköter den övergripande förvaltningen av programmet i samarbete med kommissionen.

2.9 Mycket goda resultat har uppnåtts i fråga om kommunikation och spridning av de möjligheter som Copernicus erbjuder, genom särskilda program såsom Copernicus Relay-nätverket och Copernicus Academy, som har till uppgift att öka medvetenheten och fungera som lokala hjälpcentraler.

2.10 Kommissionen har i samarbete med ESA anordnat Copernicus Masters – en årlig tävling som syftar till att stimulera innovation. Copernicus program för uppstarts företag omfattar även Copernicus Accelerator, som erbjuder coaching till uppstarts företag, de kommande programmen Copernicus Hackathon (med 40 hackathoner under två år) och Copernicus Incubation, som ger finansiellt stöd till 60 uppstarts företag under en treårsperiod.

2.11 Kommissionens framtida prioriteringar handlar om att

- frigöra Copernicus ekonomiska potential genom att omvandla data till innovativa produkter och tjänster,
- säkra programmets framtida stabilitet och den kostnadsfria, fullständiga och öppna tillgången till data,
- fullständigt genomföra rymdstrategin för Europa för att ta itu med utmaningar avseende klimatförändringar och hållbar utveckling samt övervaka utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser, markanvändning och skogsbruk, och förändringar i Arktis,
- stärka den säkerhet som Copernicus kan garantera genom gräns- och havsövervakningen.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK gläder sig över de resultat som hittills uppnåtts av Copernicusprogrammet och som kommissionen redogör för i sitt meddelande. EESK har hela tiden ställt sig bakom den europeiska rymdpolitiken i dess helhet och i synnerhet de två stora programmen Galileo och Copernicus: våra tidigare yttranden i frågan⁽³⁾ har i stor utsträckning beaktats i kommissionens meddelande.

3.2 EESK konstaterar att programmets huvudsakliga mål har uppnåtts och på vissa områden överträffats.

3.3 Kvantiteten och kvaliteten på de data som dagligen samlas in av satelliterna gör Copernicus till en av världens ledande dataproducenter, och säkerställer att Europeiska unionen självständigt kan övervaka sitt territorium, och samtidigt erbjuda andra delar av världen korrekta och kostnadsfria data. Den oväntade framgången har lett till vissa svårigheter med hanteringen av dataflöden. EESK rekommenderar att de öppna nav som är tillgängliga för allmänheten snabbt och effektivt förstärks och att efterfrågan på snabba megadata-nedladdningar tillgodoses.

3.4 Det kommande idrifttagandet av DIAS-systemet bör säkerställa lättillgänglighet för användarna och, i kombination med Copernicus nod för tillgång till referensdata (Corda), ge en klar förbättring av kvantiteten och kvaliteten på tillgängliga data. Dessa data bör också bedömas utifrån en molnighetsfaktor, eftersom en stor del av befintliga data inte kunde användas fullt ut på grund av molntäcket. Detta skulle avsevärt minska drifts- och avskrivningskostnaderna för DIAS-anläggningarna.

3.5 EESK betonar att man vid utvärderingen av Copernicusprogrammets resultat även bör titta på sociala och miljömässiga aspekter, utöver de ekonomiska. EU har förbundit sig att genomföra målen för hållbar utveckling och är, med sitt tydliga och mycket ambitiösa åtagande för COP21, en av världens ledande aktörer i kampen mot klimatförändringarna. Copernicusprogrammet är det viktigaste systemet för att tillhandahålla tydliga mått och verktyg för att mäta prestationer och resultat, inte bara på EU-nivå utan globalt.

⁽³⁾ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en infrastruktur för geografisk information i gemenskapen (INSPIRE) (EUT C 221, 8.9.2005, s. 33); jordövervakningsprogrammet (GMES) (EUT C 339, 14.12.2010, s. 14); GMES rymdkomponent (EUT C 44, 11.2.2011, s. 153); europeiska jordövervakningsprogrammet (GMES) (EUT C 299, 4.10.2012, s. 72); Copernicusprogrammet (EUT C 67, 6.3.2014, s. 88); En rymdstrategi för Europa (EUT C 209, 30.6.2017, s. 15).

3.6 Trots lovvärda initiativ från kommissionen och de byråer som delegerats tjänster saknas en lämplig, samordnad kommunikationspolitik riktad till allmänheten om all den nytta som Copernicus data ger. "Hundratals miljoner europeiska medborgare är omedvetna om rymdens fördelar". EESK har upprepade gånger efterlyst att det ska inrättas en stor rymdportal om den europeiska rymdpolitiken i dess helhet. Detta bör bli det första steget mot att skapa en europeisk rymdgemenskap, där man tittar tillbaka på de positiva erfarenheterna av Europeiska kol- och stålgemenskapen och dess styresformer, som gav upphov till Europeiska gemenskapen.

3.7 En av prioriteringarna för EU:s rymdstrategi är att stimulera arbete och hållbar tillväxt. Genom att ta vara på den erfarenhet och marknadskenntedom som finns hos ekonomiska aktörer, innovativa uppstarts företag och experter inom databehandling och skapande av nya tillämpningar, kan man bidra till en snabb utveckling i användningen av de data som produceras varje dag, med enorm potential för positiva ekonomiska, miljömässiga och sociala effekter.

3.8 Styrningen av Copernicusprogrammet har varit lyckad, med tydliga ansvarsuppgifter för kommissionen och de berörda organen. Nästa Copernicusförordning bör bevara denna goda balans, och även fortsättningsvis anförtro ansvaret för samordningen av rymdkomponenten till ESA och förvaltningen av tjänster till de betrodda enheterna.

3.9 Rymdtjänsternas utveckling är avgörande för utvecklingen av digitala tjänster för medborgare och företag. Copernicus tjänster erbjuder också ett flertal praktiska vardagliga tillämpningar: t.ex. har gårdar i Österrike ökat sin avkastning med 26 % tack vare satellitövervakning av åkrarna; i Nederländerna har samma system kraftigt sänkt utgifterna för borrning efter kolväten, transport och logistik och ett flertal europeiska städer har förbättrat korrektheten i sina mätningar av luftföroreningar med 60 %, och samtidigt minskat kostnaderna ⁽⁴⁾.

3.10 EESK vill att utbyggnaden av bredbandsnätet i hela Europa, särskilt på landsbygden och i avlägset belägna områden, påskyndas, såsom godkändes i strategin för den digitala inre marknaden.

3.11 EESK uppmanar kommissionen göra spridningen av kompetens och nya arbetstillfällen till en hjärtefråga. Inrättandet av yrkesutbildningskurser bör stödjas av europeiska program. Spridningen av precisionsjordbruk kommer att ge bättre skördar genom att man sparar in på vatten, gödselmedel och bekämpningsmedel. Jordbruket 4.0 kommer att gynnas stort av möjligheten att använda markobservationsdata som kombinerar geolokaliseringsdata och annan teknik som finns redan i dag. Nya yrken kommer att uppstå, t.ex. territoriell analytiker, cyberagronom och utvecklare av tillämpningar som syftar till att begränsa klimatförändringarna.

3.12 Ett stort problem för att snabbt utveckla de möjligheter som öppnar sig med de europeiska rymdprogrammen är frågan om finansiering, i synnerhet till små och medelstora företag och uppstarts företag.

3.13 En annan viktig fråga är den om cybersäkerhet, integritet och rymdinfrastrukturens säkerhet. Vardagslivet blir alltmer beroende av data från rymden. EESK rekommenderar att man stärker säkerhetsåtgärderna och påskyndar programmen för att rensa upp rymdskrot och satelliter som inte längre är i drift ⁽⁵⁾. För att garantera infrastruktursäkerheten bör EU främja en omfattande internationell överenskommelse.

3.14 "Öppna den slutna klubben!" bör bli det nya samlande stridsropet riktad till offentliga myndigheter och den privata sektorn för att se till att det civila samhället involveras i praktiken. Att informationen är uppsplittrad på en rad olika offentliga och privata aktörer avskräcker i synnerhet små och medelstora företag från att på allvar engagera sig i utvecklingen av systemets användningsmöjligheter.

3.15 EESK välkomnar Europeiska rådets slutsatser av den 1 december 2017, där man nära ansluter sig till de idéer som länge lyfts fram av kommittén: deltagande av privata aktörer och ett åtagande om fullständig information, en långsiktig plan med tillräckliga finansiella resurser, utveckling av och stöd till innovativa företag, en ökad självständighet för unionen och dess ledarskap inom rymdpolitiken, som i dag utmanas av gamla och nya konkurrenter, ett användardrivet tillvägagångssätt underställt en icke-militär kontroll och styrning av Copernicus samt bevarandet av det kostnadsfria, öppna och tillgängliga systemet.

⁽⁴⁾ Copernicus socioekonomiska genomslag i EU per sektor.

⁽⁵⁾ EUT C 327, 12.11.2013, s. 38.

3.16 I en färsk studie bedömer kommissionen att fördelarna med Copernicus under perioden 2017–2035 uppgår till mellan 67 och 131 miljarder euro. En fortsättning av programmet efter 2021 kommer att generera vinster med en faktor på mellan 11 och 21 och bidra till att skapa 4 000 högkvalificerade arbetstillfällen årligen.

3.17 EESK understryker vikten av Afrikaprogrammet inom GMES och de framgångsrika resultaten av de senaste samarbetsavtalen mellan EU och Afrikanska unionens kommission. Överföring av mycket användbara Copernicusdata och tekniker för markförvaltning, kartläggning och bevarande av vattenresurser samt förbättring av jordbrukets avkastning bör ingå som ett centralt inslag i unionens växande åtagande gentemot Afrika och utvecklingsländerna.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Kommittén bekräftar sin beredvillighet att delta i initiativ för stöd och informationsspridning till det civila samhället om Copernicus socioekonomiska potential och fördelar, i likhet med projektet Space & Society, som vi avser att fortsätta med. Att sammanföra myndigheter, byråer, offentliga och privata tjänsteleverantörer och det civila samhället är nyckeln till den enastående framgång som förväntas för tillämpningar som bygger på strategiska projekt som Galileo och framför allt Copernicus.

4.2 EESK delar kommissionens farhågor kring det låga deltagande av icke-rymdanvändare – en aspekt som måste ägnas betydligt större uppmärksamhet än hittills. De positiva erfarenheterna från Europeiska byrån för GNSS (GSA) skulle kunna återanvändas i samband med Copernicus genom att ett enda organ anförtros ansvaret för information och de möjligheter som de olika Copernicustjänsterna erbjuder. En ny byrå skulle kunna vara en lösning.

4.3 EESK anser att Copernicus framgång bygger på att det i grunden är ett användardrivet program, och uppskattar särskilt dess inkluderande styrningsmodell. För första gången i ett strategiskt unionsprogram är användargrupper, via användarforumet, involverade i strategiska val vid sidan av medlemsstaterna. EESK rekommenderar att privata användare, utvalda av sina europeiska sammanslutningar, också ska ingå permanent i forumet, tillsammans med dem som utsetts av medlemsstaterna. Kommittén meddelar att den önskar delta i forumet. Även på nationell nivå bör forumen vara öppna för bredast möjliga deltagande av det civila samhället.

4.4 Ett problem som snabbt bör lösas är standardisering och driftskompatibilitet mellan fältdata. Dessa problem härrör från olika tillämpningar av Inspire-direktivet⁽⁶⁾ och inkonsekvent lagstiftning på nationell nivå. EESK rekommenderar att kommissionen och medlemsstaterna åtar sig att snabbt säkerställa harmoniseringen av språk och förfaranden för en fullständig, effektiv och kostnadsfri användning av data.

4.5 EESK menar att det är väsentligt att privata investerare, det europeiska och internationella finanssystemet och investeringsfonder deltar. En bra lösning vore att införa "rymdobligationer" i form av garantier som skulle kunna tillhandahållas av europeiska bankinstitutioner såsom Europeiska investeringsbanken eller internationella institutioner, såsom Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), för olika rymdrelaterade projekt, inklusive projekt i utvecklingsländer.

4.6 EESK anser att ömsesidighetsprincipen bör tillämpas gentemot tredjeländer, i synnerhet när det gäller bärraketer. Prioritet bör ges åt europeiska bärraketer, som stärker utbudet med den nära förestående uppskjutningen av bärraketerna Ariane 6 och Vega C, som är ett resultat av det europeiska samarbetet. Det handlar om flexibla bärraketer, som kompletterar det utbud som finns. Ariane 5, i drift sedan 1996 och med 82 framgångsrika uppskjutningar i bagaget, kommer att vara i drift till 2023 och utsågs till bärraket för James Webb-teleskopet, efterföljare till Hubble-teleskopet. Den internationella marknaden är extremt konkurrensutsatt, och vissa företag i konkurrerande länder med en protektionistisk politik erbjuder prisdumpningar för att få beställningar de kommande åren.

4.7 Utöver den ekonomiska och sociala verksamheten anser EESK att programmet ger ett oerhört bidrag till att bekämpa människohandel, rädda migranter i extrem fara och effektivt värna EU:s gränser för att bekämpa den terrorism som i framför allt har sitt ursprung i krigsdrabbade områden i Mellanöstern. Detta är ett svar på den växande efterfrågan bland EU:s medborgare om att värna och försvara territoriet.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽⁶⁾ Inspire-direktivet.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om**Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Ett balanserat system för säkerställande av ett skydd för immateriella rättigheter som svarar mot dagens samhällsutmaningar**

[COM(2017) 707 final]

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om vägledning om vissa aspekter av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter

[COM(2017) 708 final]

och**Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om EU:s strategi för standardessentiella patent**

[COM(2017) 712 final]

(2018/C 237/05)

Föredragande: **Franca SALIS-MADINIER**

Remiss	Europeiska kommissionen, 18.1.2018
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	9.3.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	180/0/3

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Innovationsunionen är ett av Europa 2020-strategins mest värdefulla initiativ. Det är därför mycket viktigt att uppmuntra den europeiska innovationsprocessen genom att gynna företag med förankring i medlemsstaterna.

1.2 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) stöder kommissionens målsättningar beträffande harmoniseringen av rättssystemen och tolkningen av 2004 års direktiv om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (Ipred)⁽¹⁾, som syftar till att genomföra de åtgärder, förfaranden och korrigerande åtgärder som är nödvändiga för att garantera skyddet för immateriella rättigheter vid civilrättsliga förfaranden och fastställa hur skador kan beräknas för att ge ersättning till drabbade immaterialrättsinnehavare i medlemsstaterna.

1.3 Kommittén understryker att det är viktigt att upprätthålla hela samhällets allmänintresse genom en rättvis fördelning av skapat värde mellan de olika aktörerna inom immateriella rättigheter för att garantera välståndet i Europa, respekten för immaterialrättsinnehavarnas rättigheter samt konsumenternas hälsa och säkerhet.

1.4 EESK stöder FRAND-principerna (fair, reasonable and non-discriminatory – rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande) i samband med standardessentiella patent. Kommittén anser att liknande principer på motsvarande sätt också kan införlivas och tillämpas inom upphovsrätt och närstående rättigheter, patent, varumärken, formgivning osv.

⁽¹⁾ EUT L 195, 2.6.2004, s. 16.

1.5 Kommittén rekommenderar att de principer som gäller för tekniska standarder kompletteras med sociala standarder för att garantera balansen mellan privata aktörer och offentliga investerare som agerar i allmänhetens intresse.

1.6 Kommittén förespråkar i synnerhet en balans mellan ett rättvist erkännande av immateriella rättigheter och utvecklingen av innovationer som verkligen kan gynna hela samhället. Om särintressen är oförenliga med allmänintresset måste skiljedomsförfaranden som upprätthåller det senare genomföras, anser kommittén, som dock inte förespråkar en begränsning av den grundläggande rätten att säkerställa privata rättigheter med hjälp av rättssystemet.

1.7 EESK efterlyser en förordning som uppmuntrar unga forskare att utnyttja sin kunskap och kompetens för att starta nya affärsprojekt. EU:s medlemsstater bör i synnerhet vidta åtgärder såsom rimliga priser som gör att unga entreprenörer kan utveckla innovativa projekt.

1.8 EESK anser att det i kampen mot varumärkesförfalskning är viktigt att korrekt identifiera ⁽²⁾ berörda parter (företag, upphovsmän, uppfinnare, konstnärer ⁽³⁾, konsumenter ⁽⁴⁾, mellanhänder, rättighetshavare ⁽⁵⁾ osv.) utifrån typ av immateriell rättighet (patent, formgivningar) och att dessa bör samråda med varandra för att fastställa vem som är immaterialrättsinnehavare.

1.9 I kampen mot varumärkesförfalskning är det centralt att göra konsumenterna införstådda med vikten av att agera på ett mer socialt ansvarstagande sätt i fråga om immateriella rättigheter, på samma sätt som de gör i fråga om materiella rättigheter, utan att detta inskränker deras rätt att göra kopior för eget bruk inom ramen för upphovsrätten. EESK uppskattar i hög grad de mediekampanjer som EUIPO och Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter har lanserat för att öka medvetenheten om immaterialrättsintrång, och kommer i framtiden att stödja förslag om att förstärka och upprepa dessa kampanjer.

1.10 Kommittén anser att principen om öppna källor måste genomföras på ett korrekt sätt inom offentlig forskning. Begreppet och principen om öppna källor tillämpas inom universitetens forskningscentrum och förtjänar en lämplig rättslig ram.

1.11 Kommittén välkomnar en utökad roll för Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO).

1.12 För att förbättra hanteringen av konflikter rekommenderar EESK att man inrättar ett europeiskt medlingsnätverk som arbetar i linje med avgörandena från Europeiska unionens domstol.

1.13 För att öka respekten för immateriella rättigheter instämmer kommittén i kommissionens samtliga rekommendationer som syftar till att stärka det rättsliga forumet.

2. Kommissionens förslag

2.1 System för skydd av immateriella rättigheter är ett viktigt instrument för innovation och tillväxt och gör att **företag, upphovsmän och uppfinnare** kan få **avkastning på investeringar i kunskap och kreativitet**. Undersökningar visar att immaterialrättsintensiva sektorer står för cirka 42 % av EU:s BNP, dvs. ca 5,7 biljoner euro per år, genererar 38 % av alla arbetstillfällen och bidrar till så mycket som 90 % av EU:s export ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ COM(2017) 707 final, s. 3, punkt 1: "Åtgärder för att göra det lättare för immaterialrättsinnehavare att dra nytta av ett enhetligt, rättvist och verksamt system för rättslig kontroll i EU".

⁽³⁾ COM(2017) 708 final, inledningen, fjärde stycket, andra meningen: "Eftersom direktivet föreskriver en lägsta harmonisering (artikel 2 tillåter uttryckligen nationell lagstiftning att tillhandahålla medel som är fördelaktigare för rättighetshavare)".

⁽⁴⁾ COM(2017) 712 final, s. 1, första stycket, andra meningen.

⁽⁵⁾ COM(2017) 707 final, s. 3, slutet av andra stycket: "(...) se till att patenthavarna kompenseras för sina investeringar i forskning och utveckling samt standardisering, så att de därigenom uppmuntras att låta sin bästa teknik ingå i standarderna".

⁽⁶⁾ EUIPO, "Intellectual property rights intensive industries and economic performance in the EU", 2016.

2.2 Den digitala revolutionen har skapat en rad nya möjligheter, men den utsätter också EU:s immateriella rättigheter för nya och större risker genom att underlätta **nätbaserad spridning** av varumärkesförfalskade varor och innehåll, genom att skapa förvirring bland konsumenterna kring vad som är förfalskat och vad som är äkta och lagligt och genom att göra det svårare att **identifiera brottslingar**. Detta har avsevärt ökat antalet immaterialrättsintrång.

2.3 I dag svarar **varumärkesförfalskade eller piratkopierade varor** för 2,5 % av världshandeln, och EU:s näringsliv drabbas hårt (⁷), särskilt inom sektorer där EU-företagen är **världsledande**.

2.4 Kommissionens aktuella åtgärds paket syftar till att ytterligare förbättra **tillämpningen och skyddet** av immateriella rättigheter i EU:s medlemsstater, vid våra gränser och internationellt. Paketet omfattar följande:

- Ett meddelande om ett balanserat system för säkerställande av ett skydd för immateriella rättigheter som svarar mot **dagens samhällsutmaningar** [COM(2017) 707 final].
- Ett meddelande med vägledning om tillämpningen av direktivet om **säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter** (Ipred) [COM(2017) 708 final].
- Ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar med en utvärdering av Ipred [SWD(2017) 431 final och SWD(2017) 432 final].
- Ett meddelande om **standardessentiella patent** [COM(2017) 712 final].
- Ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar med en utvärdering av samförståndsavtalet om **försäljning av varumärkesförfalskade varor via internet** [SWD(2017) 430 final].

2.5 I paketet fastställs åtgärder på följande fyra huvudområden:

- 1) Åtgärder för att göra det lättare för immaterialrättshavare att **dra nytta av ett enhetligt, rättvist och verksamt system för rättslig kontroll i EU**.
- 2) Åtgärder till stöd för **branschledda** initiativ för att bekämpa immaterialrättsintrång.
- 3) Initiativ för att **stärka tullmyndigheternas och andra myndigheters förmåga** att skydda immateriella rättigheter.
- 4) Åtgärder för att intensifiera ansträngningarna att bekämpa immaterialrättsintrång **på global nivå** genom att främja bästa praxis och öka samarbetet med tredjeländer.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommissionens förslag är relevanta och tar upp många aspekter som rör immaterialrätt. Syftet med EESK:s förslag är att utarbeta åtgärder och rekommendationer som stärker säkerställandet av immateriella rättigheter mot bakgrund av EESK:s institutionella mandat, som huvudsakligen fokuserar på sociala och ekonomiska aspekter.

3.2 De tre kommissionsdokumenten bör behandlas som en helhet och omfatta alla aspekter av immateriella rättigheter. Även om fokus ligger på samförståndsavtalet och en relativt snäv tolkning av standardessentiella patent och FRAND-principerna finns det en risk för att samrådet kommer att inskränka sig till innovationer i den digitala världen. Kommittén vill dock med sina kommentarer och rekommendationer fästa uppmärksamheten vid alla områden av immaterialrätten.

3.3 EESK delar visserligen kommissionens oro över digitaliseringens inverkan på riskerna med koppling till immateriella rättigheter, men föreslår att frågan om immateriella rättigheter, kreativitet och innovation behandlas ur både rättslig och social synvinkel i syfte att öka skyddet av dessa rättigheter.

3.4 Kommissionen vill med sina förslag om immateriella rättigheter öka den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i Europa. Kommittén stöder dessa mål men anser att grunden för all innovation och allt skapande är den personliga kreativiteten och det sammanhang där upphovsmannen eller uppfinnaren ingår. Kreativitet är en inneboende mänsklig egenskap och en förutsättning för innovation.

(⁷) Enligt en färsk undersökning består 5 % av all import till EU av varumärkesförfalskade eller piratkopierade varor, vilket motsvarar uppskattningsvis 85 miljarder euro i olaglig handel.

3.5 EESK rekommenderar i detta avseende en tydligare europeisk ram för överlåtelse av rättigheter mellan olika berörda parter. I enlighet med gällande nationella och europeiska bestämmelser ingår det inte i tillämpningsområdet för detta Ipred-samråd att i konkreta termer definiera "rättighetshavare" – till exempel upphovsmän, företag, mellanhänder eller utgivare – eftersom de fastställs i EU:s och medlemsstaternas materiella lagstiftning om immateriella rättigheter, inte i Ipred.

3.5.1 Immaterialrätten omfattar en rad olika aspekter (upphovsrätt och närstående rättigheter, patent, varumärken, industriell formgivning, geografiska beteckningar med mera). Om vi i slutändan vill åstadkomma en europeisk inre marknad måste vi försöka uppnå en gemensam förståelse och beakta behovet av att mer exakt definiera begreppet "rättighetshavare" genom att skapa förutsättningar för alla parter att diskutera och reda ut sina intressen och tvister. Kommittén rekommenderar att den nationella och den europeiska nivån anpassas bättre till varandra i syfte att undvika konflikter eller oklarheter.

3.6 Även om direktivet inte kan tillhandahålla en enhetlig ram för hela Europa kan det enligt EESK göra mer för att uppmuntra medlemsstaterna att fastställa grundläggande principer för harmonisering, till exempel genom att utarbeta specifika och skräddarsydda "koder" för varje immateriell rättighet. Kommittén stöder kraftfullt tillämpningen av etiska principer såsom rättvisa, proportionalitet och icke-diskriminering på immateriella rättigheter.

3.7 EESK stöder kommissionens insatser avseende uppgifters tillgänglighet. Det är tydligt att en europeisk strategi för immateriella rättigheter innebär en betydande stordriftsfördel och därigenom erbjuder nya ekonomiska möjligheter i form av tillväxt och ökad sysselsättning.

3.8 Den ekonomiska processen utspelar sig mellan den enskilde upphovsmannen och den konsument som köper produkter. Däremellan finns det en rad ekonomiska verksamhetsområden där olika intressen måste finna sin rätta plats. Konsumenten befinner sig i slutet av denna process. Konsumenterna faller ofta offer för varumärkesförfalskning och piratkopiering och betalar alltför höga priser för förfalskade produkter.

3.8.1 Utvecklingen av digitala processer har gett upphov till många innovationer. Inom den digitala sektorn är innovationstakten särskilt hög. Detta väcker frågor om säkerhet och sekretess och gör skydd av "immateriella rättigheter" till en betydligt svårare men inte omöjlig uppgift. Alla parter, framför allt de som bedriver verksamhet på nätet, bör identifieras på ett korrekt sätt så att falska konton där det bedrivs otillbörlig handel kan avslöjas.

3.8.2 EESK ställer sig bakom kommissionens förslag vad gäller tilldelning av licenser och kontroll av respekten för rättigheter. Kommittén beklagar dock att kommissionen i sina förslag angående lösning av intressekonflikter begränsar sig till rättstvister (enhetliga patentdomstolen) och inte lägger fram konkreta verktyg, till exempel ett medlingscentrum genom vilket berörda parter själva kan hantera sina tvister med beaktande av allmänna rättsregler och föra en ömsesidig dialog innan de går till domstol.

3.8.3 Kommittén har analyserat saken och anser att en särskild plattform kan ge ett betydande mervärde. Ett lämpligt instrument som en "immaterialrättsplattform", helst med konstitutionellt erkänd status, kan organisera och samordna den utomrättsliga dialogen mellan de representativa berörda parterna för att möjliggöra medling, skiljedomsförfaranden och förlikning. Denna plattform kommer att tillgodose behoven genom att få parterna att mötas för att diskutera sina problem och olika ståndpunkter samt lägga fram lämpliga uppförandekoder för antagande.

3.8.4 Denna plattform kan samla in exempel på bästa praxis som redan tillämpas i Europa och lägga fram dem som en grund för andra. EESK företräder för sin del det civila samhället som helhet, där dialog äger rum i Europa och i medlemsstaterna, men detta arbete har när allt kommer omkring en förhållandevis allmän karaktär och det borde vara möjligt att skapa närmare kontakter med särskilda yrkesgrupper såsom författare, journalister och utgivare samt skapa kopplingar mellan forskare och institut för att åstadkomma en korrekt tilldelning av immateriella rättigheter och undvika tvister.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Innovation inom EU

4.1.1 Innovation står i centrum för Europa 2020-strategin. Innovation bland företag som har sin hemvist inom EU bör uppmuntras och bevaras. Många innovativa projekt utvecklas inom uppstarts företag och små och medelstora företag. Dessa står ofta på en svag finansiell grund och löper stor risk att bli uppköpta av storföretag som, på lång sikt, utlokaliserar dem till andra världsdelar. Följaktligen kommer deras mervärde och arbetstillfällen inte Europa till godo.

4.1.2 Små och medelstora företag sprider sig över Europa på traditionella storföretags bekostnad. Ibland försvinner traditionella företag samtidigt som nya företagsprojekt börjar utvecklas. I dessa företag är det övergångsprocesserna som utgör nyckeln till innovation. Inom ramen för dessa processer bör särskild uppmärksamhet ägnas åt arbetstagarna så att de kan hålla jämna steg med utvecklingen med hjälp av framåtblickande och lämpliga yrkesutbildningsåtgärder.

4.2 Etiska principer

4.2.1 I linje med kommissionens förslag om FRAND-principerna när det gäller standardessentiella patent förespråkar kommittén att man på motsvarande sätt tillämpar principer och standarder för rättvisa på andra immaterialrättsliga områden. I strikt mening förutsätter dock FRAND-principerna en rättslig begränsning av patenträtten. Principerna kan inte antas rakt av inom andra sektorer, utan måste ses över och diskuteras från fall till fall⁽⁸⁾.

4.2.2 Likaledes måste principen om öppna källor genomföras utan att påverka den offentliga forskningen negativt. Offentliga institutioner finansierar ofta vetenskaplig forskning. De artiklar som utarbetas måste, innan de publiceras i facktidskrifter, först granskas av kollegor ("peer review") som gör en kritisk bedömning av forskarnas arbete. Dessa tidskrifter finns tillgängliga vid universitetens forskningscentrum via globala digitala nätverk såsom "Web of Science", som universiteten måste betala ansevärd belopp för att få tillgång till. Tillträde till innehållet borde beviljas till en rimlig kostnad. Universiteten borde inte behöva betala på nytt för att kunna erbjuda sina studenter förmånen att läsa texter från tidigare forskning. Denna dubbelanvändning av offentliga medel förefaller inte effektiv och strider mot vad som är rättvist och rimligt.

4.3 Socialt skydd

4.3.1 85 % av uppfinningarna görs av anställda. Detta är en central fråga för kommissionen, som inför ett balanserat system för säkerställande av ett skydd för immateriella rättigheter som svarar mot dagens samhällsutmaningar⁽⁹⁾. Kommittén understryker att det sociala skyddet för kreativa arbetstagare också ingår i denna balans. Det skulle i hög grad kunna förbättra ställningen för konstnärer och forskare.

5. Verktyg för att på ett bättre sätt skydda och kontrollera de berörda parternas intressen

5.1 Organisera de berörda parterna⁽¹⁰⁾

5.1.1 Inom ramen för en sektorsövergripande strategi kan god praxis överföras till andra sektorer: organisationer som företräder journalister kan exempelvis förhandla med utgivarnas yrkesorganisation om överlåtelse av journalisternas upphovsrätt i utbyte mot skälig ersättning samt efterföljande användning av deras texter i andra (digitala) applikationer. Journalisterna kommer också att kunna ingå avtal om principerna om pressfrihet, skydd för visselblåsare, regler avseende uppgifters konfidentialitet och läsares upphovsrätt.

5.1.2 För att utarbeta en trovärdig utomrättslig ram borde samtliga berörda aktörer samråda med varandra för att enas om villkoren för överlåtelse av immateriella rättigheter och genomföra uppförandekoder eller lämpliga och genomförbara branschöverenskommelser som är anpassade till specifika situationer och avspeglar den berörda sektorns och det berörda rättsliga områdets särdrag.

5.1.3 En immaterialrättsplattform för samråd och dialog mellan berörda parter skulle kunna fastställa tillämpningsområdet för de avtal som förhandlas fram. Det finns en lång tradition av europeiska samråd för att på ett balanserat sätt ge uttryck för nationella och europeiska intressen. Ett sådant samrådsforum skulle även kunna spela en roll som medlare genom att ge företrädare för författare, forskare, konstnärer, icke-statliga organisationer, arbetsmarknadens parter (fackföreningar och arbetsgivare), universitet, yrkesorganisationer, mellanhänder och offentliga institutioner en möjlighet att mötas för att delta i det rättsliga forumets verksamhet i samarbete med kommissionen samt EUIPO och observationsorganet, i egenskap av EU-organ.

⁽⁸⁾ Se punkt 1.6.

⁽⁹⁾ COM(2017) 707 final.

⁽¹⁰⁾ Se punkt 3.8.1.

5.2 Organisera och informera konsumenterna

5.2.1 Kampen mot varumärkesförfalskningar kräver även att man gör konsumenterna medvetna genom mediekampanjer med syftet att åstadkomma ökad respekt för immateriella rättigheter, utan att detta inskränker deras rätt att göra kopior för eget bruk inom ramen för upphovsrätten. Dessutom bör man genom dessa kampanjer göra konsumenterna medvetna om de hälso- och säkerhetsrisker som användning av vissa särskilda förfalskade produkter innebär.

5.3 Förbättra effektiviteten i systemen för rättslig kontroll

5.3.1 I syfte att förbättra effektiviteten i systemen för rättslig kontroll stöder kommittén kommissionens förslag⁽¹¹⁾ och dess uppmaning till medlemsstaterna om "att systematiskt offentliggöra rättsliga avgöranden i mål om intrång", liksom förslaget om att tilldela EUIPO och observationsorganet en central roll. Det är upp till kommissionen att avgöra vilket organ som är mest lämpat för att organisera diskussionerna mellan aktörer inom en "immaterialrättsplattform", om detta bidrar till att göra immaterialrättspolitiken i Europa mer konsekvent och bättre anpassad till den inre marknaden. EESK anser också att det är värt att undersöka möjligheten att utveckla andra verktyg för alternativ tvistlösning för att upprätthålla principen om rättvisa.

5.3.2 Utan att det påverkar det straffrättsliga skyddet av immateriella rättigheter, som kommissionen inte har beaktat på EU-nivå, stöder EESK kommissionens arbete för att förbättra respekten för immateriella rättigheter världen över. Med anledning av detta bör samordningen mellan Wipo (Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten) och EUIPO förstärkas.

6. Utvärdering av kommissionens meddelande

6.1 EESK konstaterar att kommissionens rekommendationer i detta hänseende först och främst avser det rättsliga området.

6.2 Utan att det påverkar rättvisans gång skulle det vara önskvärt att inrätta en starkare ram för rättslig medling mellan berörda parter i syfte att utarbeta förlikningsförslag. Med hjälp av detta förlikningsförfarande skulle man kunna lösa konflikter mellan olika parter och undvika att odla tid på komplicerade, kostsamma och långdragna rättsprocesser. Denna princip tillämpas redan inom det enhetliga patentsystemet, som har ett centrum för skiljedomsförfaranden och förlikning. EESK stöder kommissionens satsning på att ytterligare undersöka denna fråga i samarbete med EUIPO, och anser att tanken bör välkomnas och stödjas på andra immaterialrättsliga områden.

6.3 Kommittén stöder kommissionens uppmaning till näringslivet om att ta nödvändigt eget ansvar för att bekämpa immaterialrättsintrång. Det skulle dock vara lämpligt att först tillhandahålla särskilda institutionella instrument med syftet att organisera alla berörda aktörer och få dem att mötas för att inleda eller (där en sådan redan förekommer, till exempel i form av ett samförståndsavtal) fortsätta en dialog och se till att immateriella rättigheter tillfaller de rättmätiga innehavarna. Frivilliga avtal mellan rättighetshavare, onlineplattformar, internetreklamföretag, distributörer och leverantörer av finansiella tjänster bör förbättras och vidareutvecklas.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹¹⁾ COM(2017) 707 final, s. 8.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets förordning om Europeiska atomenergigemenskapens forsknings- och utbildningsprogram (2019–2020) som kompletterar Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation

[COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE)]

(2018/C 237/06)

Föredragande: **Jacques LEMERCIER**

Remiss	Kommissionen, 18.1.2018 Rådet, 10.1.2018
Rättslig grund	Artikel 106a i Euratomfördraget och artikel 304 i EUF-fördraget
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	9.3.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	178/0/7

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Euratomprogrammet 2019–2020 bygger vidare på den forskningsverksamhet som skett inom ramen för Euratomprogrammet 2014–2018 och är helt i linje med detta program. Kommissionens förslag innehåller mycket få ändringar, och dessa berör i huvudsak budgeten och syftar till att säkerställa programmets kontinuitet.

1.2 EESK noterar dessa ändringar mot bakgrund av sina tidigare yttranden i frågan ⁽¹⁾.

1.3 Det främsta målet för den forskning som finansieras av Euratom på kärnklyvningsområdet är att öka den kärntekniska säkerheten. EESK anser att kärnsäkerhetsaspekter är en fråga som bör ägnas största möjliga uppmärksamhet. Minskning och lagring av långlivat radioaktivt avfall, kontroller av klyvbart material och strålskydd bör också prioriteras. Dessa forskningsområden bör delas inom ramen för Europeiska kärnenergiforumet, där det civila samhället – inklusive EESK – är företrätt.

1.4 Kommittén upprepar och bekräftar kärnan i den slutsats som vi dragit i våra tidigare yttranden i frågan, nämligen att *"man måste upprätthålla och höja kunskapsnivån när det gäller kärntekniken, dess användning och dess konsekvenser. Euratom-ramprogrammet för forskning och utveckling får ett betydande europeiskt mervärde tack vare sin samordnande funktion när det gäller att samlar resurser och integrera gemensamma insatser"* ⁽²⁾.

1.5 EESK upprepar också sin önskan att kommissionen ska fortsätta att främja utvecklingen av icke-fossila och förnybara energikällor och arbeta för att uppväga kärnkraftens andel i medlemsstaternas energimix.

1.6 De många incidenter som inträffat på europeiska kärnkraftverk visar på att det innebär en osäkerhetsfaktor att lägga ut underhåll av kärnkraftverk på underleverantörer. EESK anser att anlita underleverantörer bör begränsas och strikt regleras.

1.7 EESK anser att dessa frågor bör ägnas särskild uppmärksamhet mot bakgrund av brexit och att Förenade kungariket i praktiken lämnar Euratomfördraget.

⁽¹⁾ EUT C 34, 2.2.2017, s. 66, EUT C 181, 21.6.2012, s. 111, och EUT C 318, 29.10.2011, s. 127.

⁽²⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 111 och EUT C 318, 29.10.2011, s. 127.

2. Sammanfattning av kommissionens meddelande

2.1 Syftet med kommissionens förslag är att anta en ny förordning för att förlänga all forskningsverksamhet som bedrivs enligt rådets förordning (Euratom) nr 1314/2013 om Europeiska atomenergigemenskapens forsknings- och utbildningsprogram (2014–2018) som kompletterar Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation.

2.2 Förslaget rörande Euratomprogrammet för 2019–2020 kompletterar programmet Horisont 2020. Det fastställer budgeten för direkta och indirekta åtgärder, anger målen för FoU-verksamheten och ger en förteckning över stödinstrument för FoU.

2.3 I enlighet med artikel 7 i Euratomfördraget är det nuvarande programmet (2014–2018) bundet av en tidsfrist på fem år. Förslaget syftar till att säkerställa en sammanhängande fortsättning av programmet under 2019–2020. Detta tillvägagångssätt kommer att säkerställa större samstämmighet med tidsplanen för Horisont 2020. Detta är desto viktigare med tanke på att Euratoms program och Horisont 2020 eftersträvar mål som ömsesidigt förstärker varandra.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK har tagit del av kommissionens slutsatser om halvtidsutvärderingen av Euratomprogrammet 2014–2018 och särskilt konstaterandet att ”kommissionens analyser gav inte något slutgiltigt resultat som ifrågasätter strategin eller utformningen av programmet 2014–2018 eller som kräver att kommissionen föreslår en översyn av programmets räckvidd, verksamhet eller genomförande under perioden 2019–2020”.

3.2 EESK noterar även att det offentliga samråd som ägde rum mellan oktober 2016 och januari 2017 för att följa upp halvtidsutvärderingen av Euratomprogrammet 2014–2018 och förslaget till Euratomprogrammet 2019–2020 lämnade huvudsakligen positiva bedömningar: 80 % av deltagarna ansåg att programmet var viktigt (instämmer eller instämmer helt). Deltagarna uppskattade för övrigt särskilt de resultat som uppnåtts inom utbildning, forskning om avfallshantering, säkerheten hos de befintliga reaktorerna och fusionsforskning. Däremot tycks programmet inte ha haft någon hävstångseffekt för privata investeringar.

3.3 Kommissionen har avslutningsvis åtagit sig att se till att rekommendationerna från olika berörda parter beaktas vid utarbetandet av arbetsprogrammet för Euratom 2019–2020 eller inom ramen för dess rutinemässiga tillsyn och förvaltning av Euratomprogrammet, och att de rekommendationer som avser långsiktiga aspekter undersöks i konsekvensbedömningen inför nästa Euratomprogram, som ingår i den nya fleråriga budgetramen (efter 2020).

3.4 EESK noterar ovanstående och ställer sig, mot bakgrund sina tidigare yttranden i frågan, bakom kommissionens förslag.

3.5 I enlighet med sina tidigare yttranden understryker EESK att det främsta målet för den forskning som finansieras av Euratom på kärnklyvningsområdet är att öka den kärntechniska säkerheten. EESK anser att kärnsäkerhetsaspekter är en fråga som bör ägnas största möjliga uppmärksamhet. Minskning och lagring av långlivat radioaktivt avfall, kontroller av klyvbart material och strålskydd bör också prioriteras.

3.6 Kommittén understryker ännu en gång att ”*man måste upprätthålla och höja kunskapsnivån när det gäller kärntechniken, dess användning och dess konsekvenser. Euratom-ramprogrammet för forskning och utveckling får ett betydande europeiskt mervärde tack vare sin samordnande funktion när det gäller att samla resurser och integrera gemensamma insatser*”⁽³⁾.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽³⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 111 och EUT C 318, 29.10.2011, s. 127.

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala

kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén: Uppföljning av handlingsplanen för mervärdesskatt: Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – Dags för beslut

[COM(2017) 566 final]

Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 avseende den certifierade beskattningsbara personen

[COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS)]

Förslag till rådets genomförandeförordning om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 vad gäller vissa undantag från skatteplikt för gemenskapsinterna transaktioner

[COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE)]

Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG för harmonisering och förenkling av vissa regler i mervärdesskattesystemet och om införande av ett slutgiltigt system för beskattning av handel mellan medlemsstaterna

[COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS)]

(2018/C 237/07)

Föredragande: **Giuseppe GUERINI**

Medföredragande: **Krister ANDERSSON**

Remiss	Europeiska unionens råd, 23.10.2017 Europeiska kommissionen, 17.11.2017, 13.12.2017
Rättslig grund	Artikel 113 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	28.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	185/9/7

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att EU:s nuvarande mervärdesskattesystem är mycket fragmenterat och komplicerat och att det följaktligen minskar och snedvrider handel och investeringar genom att skapa onödiga och betydande administrativa bördor och handelshinder för företag.

1.2 EESK anser att mervärdesskattesystemet bör inriktas på att underlätta den inre marknadens funktion. I synnerhet behöver EU:s mervärdesskattesystem bli mindre fragmenterat och förvaltningen mer effektiv, särskilt när det gäller gränsöverskridande handel. Det bör också moderniseras med tanke på den ökande globaliseringen och digitaliseringen av ekonomin.

1.3 EESK välkomnar kommissionens beslutsamhet att minska mervärdesskattgapet och det nyligen offentliggjorda direktiv (EU) 2017/1371 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen, som föreskriver medverkan av Europeiska åklagarmyndigheten i fall av momsbedrägerier över 10 miljoner euro.

1.4 EESK anser att skattemyndigheterna bör utreda hur framtida teknik kan bidra till kampen mot mervärdesskattebedrägerier. Digital teknik kan också vara ett nyttigt verktyg för att förenkla den administrativa bördan för både företag och skatteförvaltningar och ge nödvändig insyn. Medlemsstaterna bör i synnerhet skapa lämpliga forum för utbyte av bästa praxis i fråga om uppbörden av intäkter och om hur man utvecklar teknik för att underlätta korrekt skatteuppbörd vid gränsöverskridande handel. En djupgående analys av möjligheten att tillämpa högre mervärdesskattesatser på lyxvaror bör övervägas. Man bör diskutera effektiva system för återbetalning av mervärdesskatt, skatteblanketter och skatteförfaranden samt effektiva system för utbyte av uppgifter om bedragare. Kommissionen bör bidra till att inrätta sådana institutionella forum, för att på så sätt öka tillväxten och minska inkomstförluster.

1.5 EESK anser att en fungerande gemensam kontaktpunkt är en viktig del av ett destinationsbaserat system. Kommissionens initiativ, t.ex. den föreslagna utvidgningen av principen om "Mini One Stop Shop" till alla tjänster och varor från företag till slutkonsumenter (B2C) både inom och utanför gemenskapen, välkomnas därför.

1.6 EESK uppmanar alla institutioner som är inblandade i reformen av mervärdesskattesystemet att undersöka hur ett gemensamt system för både tjänster och varor ska kunna genomföras så snabbt som möjligt, och därmed minska de problem som kan förutses till följd av att det finns två system, ett för varor och ett för tjänster. Kommittén skulle se positivt på en sådan utveckling, i den mån den är förenlig med principen om skatteneutralitet.

1.7 EESK understryker vikten av skatteneutralitet mellan olika företag och påpekar att mervärdesskattebetalningar inte bör få inverka negativt på likviditeten för vissa företag. I detta avseende bör importörer av varor vara skyldiga att betala mervärdesskatt när produkterna faktiskt släpps ut på marknaden och inte när sådana produkter endast importeras och lagras.

1.8 Med avseende på begreppet certifierad beskattningsbar person noterar EESK att kommissionen anser att detta är viktigt för övergången till ett mervärdesskattesystem grundat på destinationsprincipen, och instämmer i att företag vars skattemässiga tillförlitlighet kan bevisas bör kunna dra nytta av lämpliga förenklingsåtgärder.

1.9 Eftersom det kommer att ta tid för medlemsstaterna att enas när det gäller begreppet certifierad beskattningsbar person och för majoriteten av företag att bli certifierade, och eftersom de snabba lösningar som redovisas i förslaget är så viktiga för mervärdesskattesystemets funktion, vill EESK uppmantra medlemsstaterna att anta de snabba lösningarna för alla företag innan systemet med certifierade beskattningsbara personer är fullt utvecklat.

1.10 Med hänvisning till vissa undantag för gemenskapsinterna transaktioner som ingår i förslaget om ändring av genomförandeförordning nr 282/2011, konstaterar EESK att rådets begäran till kommissionen om att förenkla och förtydliga den rättsliga ramen för undantag verkar vara ett användbart verktyg för att minska bedrägerierna och begränsa efterlevnadskostnaderna för små och medelstora företag.

1.11 EESK anser att det är viktigt att kommissionen genomför en omfattande konsekvensbedömning av lagstiftningen som syftar till att fastställa de praktiska konsekvenserna – även i kvantitativa termer – av handlingsplanen för mervärdesskatt som helhet för privatpersoner, företag och skattemyndigheter.

1.12 Kommittén betonar på nytt att alla ansträngningar bör göras för att genomföra det slutgiltiga mervärdesskattesystemet inom en rimlig tidsram. Annars finns det en risk för att de angivna målen skulle kunna äventyras eller bara uppnås delvis, till förfång för den inre marknaden och de europeiska företagen och konsumenterna.

2. Inledning och bakgrund

2.1 I sitt meddelande Mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU – Dags för beslut, som offentliggjordes den 7 april 2016, presenterade kommissionen sin handlingsplan som syftar till att modernisera EU:s system för mervärdesskatt och tillkännagav ett antal specifika förslag för detta ändamål.

2.2 Handlingsplanen syftar särskilt till följande: **i)** att modernisera mervärdesskattesystemet och anpassa det till ny digital teknik, **ii)** att göra det lättare för små och medelstora företag att efterleva mervärdesskattebestämmelserna, **iii)** att utveckla en lämplig politik för fastställandet av mervärdesskattesatser, **iv)** att minska mervärdesskattgapet i medlemsstaterna och ta itu med skattebedrägerier.

2.3 Eftersom den gränsöverskridande handeln i EU uppgår till mer än 4,1 biljoner euro (export) och 3,9 biljoner euro (import) är ett fungerande system för mervärdesskatt avgörande för alla europeiska medborgare.

2.4 Den 1 december 2016 offentliggjorde kommissionen två förslag: Ett om mervärdesskatt för gränsöverskridande e-handel ⁽¹⁾ och ett om mervärdesskattesatsen för e-publikationer ⁽²⁾.

2.5 För att minska momsbedrägerier och besvara framställningar från vissa medlemsstater i rådet lade kommissionen den 21 december 2016 fram ett förslag om tillfällig tillämpning av ett allmänt förfarande för omvänd betalningsskyldighet på leveranser av varor och tjänster till ett värde över 10 000 euro.

2.6 I oktober 2017 offentliggjorde kommissionen ytterligare ett paket med åtgärder på mervärdesskatteområdet. Paketet omfattar följande: **i)** ett förslag till ändring av det aktuella mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG med införande av begreppet certifierad beskattningsbar person samt vissa korrigerande åtgärder ⁽³⁾, **ii)** åtgärder för att lägga grunden till en gradvis övergång till principen om beskattning i destinationsmedlemsstaten och leverantörens ansvar som allmän regel ⁽⁴⁾, **iii)** ett förslag om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 i syfte att harmonisera och förenkla bestämmelserna om bevis för gemenskapsintern transport av varor för beviljande av undantag från mervärdesskatteplikt ⁽⁵⁾, **iv)** ett förslag om ändring av förordningen om administrativt samarbete mellan nationella myndigheter i fråga om mervärdesskatt ⁽⁶⁾.

2.7 I synnerhet har kommissionen lagt fram fyra ”snabba lösningar” för att minska den administrativa bördan för företagen i det nuvarande systemet. De fyra snabba lösningarna är: **i)** förenkling av mervärdesskattebestämmelserna för företag som flyttar varor från en medlemsstat till en annan där de lagras innan de levereras till en kund som är känd i förväg, **ii)** förenkling och harmonisering av reglerna för kedjetransaktioner, **iii)** förenkling avseende bevis för transport av varor mellan två medlemsstater. Dessa förenklingar är begränsade till företag som är certifierade beskattningsbara personer. En fjärde lösning, som gäller det momsregistreringsnummer för handelspartner som finns registrerat i EU:s elektroniska system för utbyte av information om mervärdesskatt (VIES), kommer att finnas tillgängligt för både företag som är certifierade beskattningsbara personer och företag som inte är det.

2.8 Framöver har kommissionen för avsikt att gradvis ersätta de nuvarande övergångsbestämmelserna för beskattning av handeln mellan medlemsstaterna med en slutgiltig överenskommelse baserad på principen om beskattning av varor i destinationsmedlemsstaten genom en rad lagstiftningsåtgärder och gradvisa anpassningar.

3. Allmänna kommentarer: kampen mot bedrägerier och samarbetet mellan de nationella myndigheterna

3.1 EU:s nuvarande mervärdesskattesystem är mycket fragmenterat och komplext och minskar och snedvrider följaktligen handel och investeringar genom att skapa onödiga och betydande administrativa bördor och handelshinder för företag.

3.2 EESK anser att mervärdesskattesystemet bör inriktas på att underlätta den inre marknads funktion. I synnerhet behöver EU:s mervärdesskattesystem bli mindre fragmenterat och förvaltningen mer effektiv, särskilt när det gäller gränsöverskridande handel. Det bör också moderniseras med tanke på den ökande globaliseringen och digitaliseringen av ekonomin.

3.3 Samtidigt delar kommittén kommissionens åsikt att momsbedrägerier utgör ett stort problem – vilket framgår av siffror som visar att det uppskattade inkomstbortfallet till följd av bedrägerier uppgår till 151 miljarder euro – som kräver att praktiska och allt effektivare åtgärder vidtas för att minska olagliga metoder, dock utan att konsolideringen av den inre marknaden undermineras ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2016) 757 final.

⁽²⁾ COM(2016) 758 final.

⁽³⁾ COM(2017) 567 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 566 final.

⁽⁵⁾ COM(2017) 568 final.

⁽⁶⁾ COM(2017) 569 final.

⁽⁷⁾ Se EESK:s yttrande om Mervärdesskatt – undantag – omvänd betalningsskyldighet, i synnerhet punkterna 1.2–3.2 (EUT C 288, 31.8.2017, s. 52).

3.4 EESK välkomnar kommissionens beslutsamhet att minska mervärdesskattegapet och det nyligen offentliggjorda direktiv nr 2017/1371 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen, som föreskriver medverkan av Europeiska åklagarmyndigheten i fall av momsbedrägerier över 10 miljoner euro.

3.5 Det är därför viktigt att prioritera målet att säkerställa en verklig inre marknad och att bekämpa bedrägerier genom att leverera konkreta resultat på detta område utan dröjsmål genom ett närmare samarbete mellan skattemyndigheterna när det gäller informationsutbyte och utveckling av databaser och plattformar för utbyte av uppgifter mellan de olika nationella myndigheterna till stöd för en effektiv efterlevnad av skatteregler. Kommittén uppmanar i synnerhet kommissionen och de nationella skattemyndigheterna att samarbeta närmare och mer intensivt dagligen för att se till att den inre marknadens krav är uppfyllda och för att minska de administrativa kostnaderna för både företag och skattemyndigheter. Kommissionen och skattemyndigheterna bör dessutom i samarbete med det organiserade civila samhället och andra intressenter undersöka hur kommande teknik kan bidra till kampen mot mervärdesskattebedrägerier, eftersom ny teknik kan vara ett nyttigt verktyg för att förenkla den administrativa bördan för företag och skatteförvaltningar och för att tillhandahålla den insyn som krävs.

3.6 EESK understryker behovet av att medlemsstaterna skapar lämpliga forum för utbyte av bästa praxis i fråga om uppbörderna av intäkter och om hur man utvecklar teknik för att underlätta korrekt skatteuppboord vid gränsöverskridande handel. I synnerhet bör man diskutera effektiva system för återbetalning av mervärdesskatt, skatteblanketter och skatteförfaranden samt effektiva system för utbyte av uppgifter om bedragare. Kommissionen bör bidra till att inrätta sådana institutionella forum, för att på så sätt öka tillväxten och minska inkomstförluster.

4. Destinationsprincipen och skattesatser

4.1 I linje med sitt yttrande om Handlingsplanen om mervärdesskatt⁽⁸⁾ anser EESK att översynen av den nuvarande ordningen bör leda till ett slutgiltigt mervärdesskattesystem som är tydligt, stabilt och heltäckande, och dessutom proportionerligt i förhållande till företagen, och anpassat till de snabba förändringarna i ekonomin och på marknaderna.

4.2 I det avseendet instämmer kommittén med det föreslagna valet av principen om destinationsland som grund för det slutgiltiga mervärdesskattesystemet, eftersom det förväntas skapa rättvisare villkor för alla leverantörer på samma nationella marknad och resultera i färre snedvridningar på EU-marknaden.

4.3 En fungerande gemensam kontaktpunkt är en viktig del av ett destinationsbaserat system. Kommissionens initiativ, t. ex. den föreslagna utvidgningen av principen om "Mini One Stop Shop" till alla tjänster och varor från företag till slutkonsument (B2C) både inom och utanför gemenskapen, välkomnas därför. Utan en fungerande gemensam kontaktpunkt som bygger på revisioner i hemlandet, anpassningsbara förenklingar och förmågan att kompensera den ingående mervärdesskatten från alla medlemsstater, kommer ett destinationsbaserat system att öka den administrativa bördan dramatiskt, särskilt för små och medelstora företag.

4.4 EESK understryker vikten av skatteneutralitet mellan olika företag och påpekar att mervärdesskattebetalningar inte bör få inverka negativt på likviditeten för vissa företag. I detta avseende bör importörer av varor på särskilda nationella marknader vara skyldiga att betala mervärdesskatt när produkterna faktiskt släpps ut på marknaden och inte när sådana produkter endast importerats och lagras i väntan på efterföljande kommersialisering.

4.5 När det gäller handlingsplanens första fas, som är inriktad på vissa leveranser av varor, uppmanar EESK alla institutioner som är inblandade i reformen av mervärdesskattesystemet att undersöka hur ett gemensamt system för både tjänster och varor ska kunna genomföras så snabbt som möjligt, och därmed minska de problem som kan förutses till följd av att det finns två system, ett för varor och ett för tjänster.

4.6 Detta är särskilt relevant med tanke på att gränsen mellan varor och tjänster blir alltmer oskarp i den digitala ekonomin, och kommer troligen att ändras ytterligare i den nuvarande situationen med en teknik som håller på att utvecklas i en mycket högre takt än de bestämmelser som utarbetats av de berörda institutionerna. EESK uppmanar därför kommissionen att ta hänsyn till och eventuellt ta upp denna fråga inom ramen för den pågående reformen av mervärdesskattesystemet.

⁽⁸⁾ EUT C 389, 21.10.2016, s. 43.

4.7 Kommittén anser att den politik vad avser mervärdesskattesatser som kommissionen följer och som syftar till att ge medlemsstaterna större flexibilitet med avseende på reducerade skattesatser principiellt bör vara förenlig med destinationsprincipen eftersom detta system sannolikt innebär mindre snedvridning av handeln.

4.8 Medlemsstaternas större frihet att fastställa sina egna skattesatser får dock inte leda till att systemet som helhet blir fragmenterat eller alltför komplext. Man bör därför följa en proportionerlig strategi som leder till en tydlig och förutsägbar ram för genomförandet, framför allt för de små och medelstora företagens skull och för att minska efterlevnadskostnaderna för de ekonomiska aktörerna i allmänhet⁽⁹⁾.

4.9 Härav följer att antalet undantag bör begränsas till särskilda och vederbörligen motiverade fall, för att garantera en enhetlig och förutsägbar rättslig ram.

4.10 När det gäller eventuella undantag anser kommittén att målet att stödja social innovation och stärka den europeiska pelaren för sociala rättigheter som kommissionen ställt sig bakom skulle kunna motivera reducerade skattesatser för företag inom den sociala ekonomin och sektorn för sociala tjänster, på grundval av särskilda initiativ som medlemsstaterna beslutar att genomföra i detta syfte inom den nya rättsliga ram som reglerar mervärdesskatt.

4.11 Det är viktigt att skapa ett webbaserat informationsverktyg så att företagen kan hålla reda på de olika skattesatssystemen i 28 medlemsstater. Detta verktyg bör därför vara lättillgängligt, tillförlitligt och helst på alla EU-språk.

5. Certifierad beskattningsbar person

5.1 Med avseende på begreppet certifierad beskattningsbar person noterar EESK att kommissionen anser att det är viktigt för övergången till ett mervärdesskattesystem grundat på destinationsprincipen, och instämmer i att företag vars skattemässiga tillförlitlighet kan bevisas bör kunna dra nytta av lämpliga förenklingsåtgärder.

5.2 Begreppet certifierad beskattningsbar person och den relaterade tillämpningen av omvänd betalningsskyldighet kan innebära betydande lättnader för företagen, men för att företag, särskilt små och medelstora företag, ska kunna ansöka om att få status som certifierad beskattningsbar person är det viktigt att harmoniserade, tydliga och proportionerliga kriterier och regler tillämpas i alla medlemsstater, för att underlätta bredast möjliga tillgång till denna status.

5.3 Eftersom det kommer att ta tid för medlemsstaterna att enas när det gäller begreppet certifierad beskattningsbar person och för den stora majoriteten av företag att bli certifierade, och eftersom de snabba lösningar som redovisas i förslaget är så viktiga för mervärdesskattesystemets funktion, vill EESK uppmantra medlemsstaterna att anta de snabba lösningarna för alla företag innan systemet med certifierade beskattningsbara personer är fullt utvecklat.

5.4 EESK instämmer också i att man för att på bästa sätt ska kunna använda sig av statusen som certifierad beskattningsbar person måste ta fram väl utvecklade elektroniska lagringssystem som bör vara lättillgängliga för de nationella skattemyndigheterna.

5.5 Mot bakgrund av den nuvarande lydelsen i kommissionens förslag är det inte möjligt att lägga fram en mer grundlig och detaljerad bedömning av detta begrepp, eftersom det fortfarande är vagt, och det är oklart vad de praktiska följderna av genomförandet av det.

5.6 I detta skede vill EESK således endast understryka att instrumentet certifierad beskattningsbar person bör stödjas med tydliga och transparenta kriterier för genomförandet. I detta sammanhang är det värt att notera att kriterier som liknar dem som reglerar begreppet "godkänd ekonomisk aktör" kan leda till minskad tillgång till systemet med certifierade beskattningsbara personer och de snabba lösningarna, så att det omfattar endast en mycket liten del av näringslivet. Det finns en risk att systemet med certifierade beskattningsbara personer blir tillgängligt för endast ett fåtal företag.

5.7 Begreppet måste, särskilt i den första fasen av genomförandet, noggrant övervakas av kommissionen för att förhindra att effekten av de fördelar som uppstår genom användning av begreppet certifierad beskattningsbar person i fråga om skattemässig förenkling och underlättad överensstämmelse upphävs av en förlust av rätts säkerhet och rättslig enhetlighet på den inre marknaden.

⁽⁹⁾ Se EESK:s yttrande om Handlingsplanen för mervärdesskatt (EUT C 389, 21.10.2016, s. 43), punkterna 3.1.6 och 3.1.7.

5.8 Med hänvisning till förslaget om ändring av genomförandeförordning nr 282/2011 vad gäller vissa undantag från skatteplikt för gemenskapsinterna transaktioner konstaterar EESK att rådets begäran till kommissionen om att förenkla och förtydliga den rättsliga ramen för undantag verkar vara ett användbart verktyg för att minska bedrägerierna och begränsa efterlevnadskostnaderna för små och medelstora företag.

6. Nästa steg och avslutande kommentarer

6.1 EESK anser generellt att det är viktigt att kommissionen genomför en omfattande konsekvensutredning som syftar till att fastställa de praktiska konsekvenserna – även i kvantitativa termer – av handlingsplanen för mervärdesskatt som helhet för privatpersoner, företag och skattemyndigheter.

6.2 Med hänvisning till sitt tidigare yttrande om Handlingsplanen för mervärdesskatt⁽¹⁰⁾ konstaterar kommittén slutligen att det är viktigt att genomföra de olika delarna av handlingsplanen som en odelbar helhet.

6.3 Alla ansträngningar bör göras för att genomföra det slutgiltiga mervärdesskattesystemet inom en rimlig tidsram. Annars finns det en risk för att de angivna målen skulle kunna äventyras eller bara uppnås delvis, till förfång för den inre marknaden och de europeiska företag som är verksamma på den.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

⁽¹⁰⁾ EUT C 389, 21.10.2016, s. 43.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande till Europaparlamentet, rådet, Europeiska centralbanken, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om fullbordande av bankunionen

[COM(2017) 592 final]

(2018/C 237/08)

Föredragande: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Medföredragande: **Daniel MAREELS**

Remiss	Europeiska kommissionen, 17.11.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	28.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	180/3/4

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder de åtgärder som antagits sedan 2012 och som på ett avgörande sätt har bidragit till den finansiella stabiliteten och brutit den onda cirkeln mellan banksystemen och staterna.

1.2 Vi välkomnar därför – och uppmanar även till användning av – den nya uppsättning åtgärder som föreslås av kommissionen för att den ekonomiska och monetära unionen (EMU) ska fullbordas och röra sig mot ett **optimalt valutaområde**, övervinna det rådande motståndet och så snart som möjligt uppnå större precision för fullbordandet av bankunionens tredje pelare, genom en gradvis minskning och ömsesidig delning av de finansiella riskerna. Fullbordandet av bankunionen – och kapitalmarknadsunionen – bör mycket riktigt göra det möjligt att till fullo inrätta den finansiella unionen, en av de grundläggande pelarna i EMU.

1.3 Mer specifikt stöder EESK de olika mål som föreslås i syfte att förstärka den gemensamma tillsynsmekanismen (SSM) och den gemensamma resolutionsmekanismen (SRM), underlätta den gradvisa minskningen av de finansiella riskerna och slutligen bana väg för ett **alleuropeiskt insättningsgarantisystem** som, utöver att garantera likviditet, kan bära förluster och fullborda bankunionens tredje pelare.

1.4 För att detta ska vara möjligt kommer det att vara nödvändigt att fortsätta parallellt med åtgärder för att dela och minska solvens- och likviditetsriskerna inom finanssektorn. Kommittén bekräftar återigen sin tidigare ståndpunkt i denna fråga, som framgår i dess yttrande om förslagen om ett europeiskt insättningsgarantisystem. Vid sidan av de andra frågor som rör detta område bör frågan om nödlidande lån absolut fortsätta att stå överst på dagordningen, framför allt nu när ekonomin växer igen.

1.5 Med tanke på att de ursprungliga förslagen om ett europeiskt insättningsgarantisystem fortfarande inte har uppvisat resultat, efter mer än två år, skulle det troligtvis vara en bra idé att byta strategi. Det aktuella meddelandet skapar utrymme för en bredare diskussion och för en strategi i flera faser för att genomföra det europeiska insättningsgarantisystemet, något som kommittén stöder. Det är viktigt att inte tappa farten i genomförandet av bankunionen och att ta hänsyn till de slutsatser som dras under förhandlingarna. Under alla omständigheter anser kommittén att det är nödvändigt att både det europeiska insättningsgarantisystemet och de relevanta riskminskningsåtgärderna ofördröjligen faktiskt behandlas och genomförs parallellt, i enlighet med en tydlig och konkret tidsplan.

1.6 Kommittén stöder beslutet om att i den första fasen endast tillhandahålla likviditetstäckning, som ökar med åren. Samtidigt bör de nationella insättningsgarantisystem som är ansvariga för att täcka förluster fortfarande få full uppmärksamhet. För att göra den efterföljande övergången till den andra fasen så smidig som möjlig och för att främja ömsesidigt förtroende anser kommittén att det är viktigt att snabbt vidta åtgärder för att fortsätta att harmonisera de nationella systemen så mycket som möjligt. Det är också viktigt att ta itu med historiska problem och moraliska risker.

1.7 Förlusttäckning kommer att tillföras i den andra fasen, men övergången sker inte automatiskt. Kommittén anser att det föreslagna formella beslutet bör utgå från bredast möjliga grund. Det verkar därför olämpligt att detta beslut enbart skulle fattas av kommissionen – det bör snarare fattas gemensamt med rådet och parlamentet.

1.8 Den successiva ökningen av förlusttäckningen genom det europeiska insättningsgarantisystemet är i princip en bra idé, men mekanismerna för att genomföra detta system måste få mer uppmärksamhet i lagstiftningen.

1.9 Rent allmänt är meddelandet mycket vagt formulerat i flera av punkterna, och förslagen är "villkorade". Detta skapar utan tvekan utrymme för vidare diskussioner, men innebär ibland att det saknas beslutsamhet. Ett antal viktiga aspekter har dessutom utelämnats eller slätats över i viss utsträckning. Kommittén efterlyser snabba framsteg, tillsammans med samtliga berörda aktörer, och att förslagen ska göras mer konkreta. Medlemsstaterna måste dessutom ta sitt ansvar och fortsätta arbetet med de åtgärder som vidtagits tidigare, särskilt dem som avser insättningsgarantisystem. Detta är mycket viktigt, framför allt mot bakgrund av den strategi i olika faser som presenteras i meddelandet i fråga.

1.10 I linje med målet att skapa ett alleuropeiskt insättningsgarantisystem är det mycket viktigt att Europeiska valutafonden omedelbart blir operativ, då den ska fungera som en brandvägg för den gemensamma resolutionsmekanismen i egenskap av långivare i sista hand. På samma sätt ger EESK också sitt fulla stöd till de funktioner som planeras för detta organ när det gäller att hantera så kallade asymmetriska chocker.

1.11 Förbättringen och konsolideringen av bankunionens pelare och tillämpningen av det **enhetliga regelverket** måste gå hand i hand med finansbranschens genomförande av **målen för hållbar utveckling fram till 2030** och klimatåtagandena i Parisavtalet, och därigenom medföra en mer gynnsam behandling när det gäller kapitalkraven för investeringar i den gröna ekonomin och olika långsiktiga och icke-komplexa transaktioner i form av "inkluderande utlåningsformer", t.ex. hypotekslån, framför allt sådana som hänger samman med energieffektivitet, installation av solpaneler m.m.

1.12 Finansteknik och andra finansiella innovationer (såsom blockkedjor och smarta kontrakt) kräver också åtgärder för att fullborda och återuppliva bankunionen och förbättra den finansiella och digitala inkluderingen av Europas medborgare, i överensstämmelse med EU:s strategiska mål. I den nuvarande formuleringen av målen för hållbar utveckling fram till 2030 bidrar finansiell inkludering redan till sju av de 17 målen, medan den digitala inkludering som skulle kunna säkerställa eller äventyra denna i ett nytt sammanhang påverkar nästan samtliga mål, uttryckligen eller underförstått.

1.13 Såsom EESK redan har uppgett i olika yttranden upprepar kommittén sitt engagemang när det gäller att uppnå ett brett finansiellt ekosystem där de stora alleuropeiska aktörerna existerar sida vid sida med små- och medelstora banker och andra enheter som inte bedriver bankverksamhet som på ett tillförlitligt sätt inriktar sig på att finansiera realekonomin på lika villkor, i en miljö med kraftigt reducerade systemrisker. Mångfald, öppenhet och hållbarhet är det bästa motgiftet mot framtida finansiella kriser.

1.14 EESK anser att det nu är absolut nödvändigt att stimulera de länder som inte ingår i euroområdet att delta. Var och en av bankunionens tre pelare bör samtidigt bidra till att stärka den globala finansiella arkitekturen, öka samarbetet på europeisk och internationell nivå inom ramen för dess regelverk och dela med sig av sina erfarenheter, i synnerhet till de 30 länder utanför Europa som har euron som referensvaluta, bland annat de fransktalande länderna i Afrika.

2. Historik, bakgrund till och sammanfattning av det nya meddelandet

2.1 Den stora recessionen, som började för tio år sedan, var en prövning för euron och medförde mer eller mindre höga kostnader för länderna i euroområdet. De finansiella räddningsaktionerna påverkade följaktligen också statsrisken negativt.

2.2 Bankunionen inrättades 2012 för att skapa ett enhetligt och integrerat finansiellt system för att genomföra penningpolitiken på ett effektivt sätt genom att möjliggöra lämplig riskspridning mellan medlemsstaterna och återställa förtroendet för banksystemet i euroområdet, som ett svar på **de strukturella bristerna** i eurons ofullständiga utformning. Tack vare de positiva förändringarna i Europeiska centralbankens penningpolitik och EU-medlemsstaternas budgetpolitik gjordes framsteg mot en ekonomisk och monetär union (EMU). Den nuvarande utmaningen ligger i att **introducera euron i EU:s samtliga 27 medlemsstater** och fullborda bankunionens **tredje pelare**.

2.3 Mot bakgrund av hoten från populisterna och den allt större risken för en förskjutning mot nationalism, främst på grund av ökade skillnader till följd av asymmetriska chocker i euroområdet, råder det bred politisk samstämmighet om behovet av att fullborda finansunionen (bank- och kapitalmarknadsunionen) i syfte att skydda EU:s **finansiella stabilitet** och **territoriella integritet** mot vad kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker kallar **nationalismens "gift"**.

2.4 En annan ny stor utmaning rör **finansteknik** och andra innovationer i den finansiella infrastrukturen, som hittills inte har omfattats av den **finansiella tillsynen**. I kommissionens meddelande från september 2017 om "Att förstärka den integrerade tillsynen för att främja kapitalmarknadsunionen och den finansiella integrationen i en föränderlig miljö" anges det att "[n]är man skapar en finansiell union måste man till fullo dra nytta av de möjligheter som finansiella innovationer skapar, men samtidigt hantera nya risker." En handlingsplan planeras till början av 2018 ⁽¹⁾.

2.5 De framsteg mot bankunionen som uppnåddes i och med inrättandet av **reglerings-, kontroll- och sanktioneringsuppgifterna** inom ramen för den **gemensamma tillsynsmekanismen (SSM)** ⁽²⁾ och den **gemensamma resolutionsmekanismen (SRM)**, som tillsammans med det **"enhetliga regelverk"** som anges i "En färdplan för en bankunion" utgör de viktigaste milstolparna, dämpades under de år då den ekonomiska återhämtningen påbörjades eftersom euroområdets partner föredrog att tacka nej till den finansiella integrationens synergier än att dela riskerna.

2.6 Vi har alltså en mängd olika uttalanden och förslag som, trots att de har inneburit framsteg, inte har lett till **riskminskning och riskspridning**. EU:s medlagstiftare har ännu inte lämnat tillräckligt konkreta svar på hur den ekonomiska och monetära unionen ska fullbordas, framför allt med avseende på följande: överensstämmelsen med direktivet från 2014, som förstärktes av rådet 2017 ⁽³⁾; förslaget till förordning från november 2015; den partiella och fortsatta utvecklingen av kapitalmarknadsunionen; lanseringen av handlingsplanen för finansiella tjänster (2017); de nya åtgärderna för att minska de nödlidande lånen ⁽⁴⁾ m.m.

2.7 I ovannämnda förslag till förordning från 2015 föreskrevs en successiv och gradvis utveckling av ett europeiskt insättningsgarantisystem. I den första fasen skulle ett återförsäkringssystem användas, innan man övergår till ett system som gradvis blir alltmer ömsesidigt (koassurans), och slutligen, i det tredje steget, når fram till en situation där risken från och med 2024 helt bärs av det europeiska insättningsgarantisystemet. Tillsammans med detta förslag tillkännagav kommissionen parallellt ett antal åtgärder som syftar till att minska riskerna i bankunionen. Tyvärr har förhandlingarna hittills inte varit framgångsrika.

2.8 Det återstår fortfarande arbete när det gäller de nationella insättningsgarantisystemen, som skulle kunna bidra till att bereda vägen. Problemet är bl.a. att det fortfarande finns betydande skillnader mellan medlemsstaterna i tillämpningen av reglerna i direktivet om insättningsgarantisystem och att man måste förbättra informationsutbytet och instrumenten för att främja samordningen mellan de nationella insättningsgarantisystemen ⁽⁵⁾.

2.9 För att bryta dödläget mellan medlagstiftarna skärps genom detta meddelande kriteriet för **skuldnedskrivning** och det föreslås först och främst att man inför en gemensam säkerhetsmekanism för den gemensamma resolutionsfonden, och, för det andra, att man tar fram en mer omfattande färdplan för det **europeiska insättningsgarantisystemet**, som börjar med **återförsäkring** (genom att endast erbjuda successiv likviditetstäckning, samtidigt som bankerna bidrar till den

⁽¹⁾ Se COM(2017) 542 final (avsnitt 4, från s. 11).

⁽²⁾ Rådets förordning (EU) nr 1024/2013 (EUT L 287, 29.10.2013, s. 63).

⁽³⁾ Den 16 juni 2017 nådde rådet i ett direktiv en överenskommelse om en rangordningen för bankkreditgivare i insolvensförfaranden. Baserat på detta kan medlemsstaterna införa en tydlig efterställning för insättningar utan säkerhet som måste "räddas" om en bank går i konkurs.

⁽⁴⁾ COM(2018) 37 final

⁽⁵⁾ Se kommissionens meddelande, s. 12.

gemensamma fonden) och sedan, i en andra fas, rör sig mot **koassurans**, för vilket villkoret skulle kunna vara att riskerna med koppling till nödlidande lån är tillräckligt begränsade⁽⁶⁾. För detta ändamål föreslås en första ytterligare åtgärd som riktas mot att minska sannolikheten för företagsinsolvens genom omstruktureringsförfaranden, samtidigt som man också arbetar för ett tidigt införande av bestämmelser om nödlidande lån som en del av översynen av förordningen om den gemensamma tillsynsmekanismen. I kommissionens meddelande om halvtidsöversynen av handlingsplanen om kapitalmarknadsunionen från mitten av 2017 tillkännages också åtgärder på kort sikt för att utveckla en andrahandsmarknad för nödlidande lån⁽⁷⁾. I slutändan innebär detta att tillräckliga framsteg också måste uppnås i fråga om att minska riskerna inom banksektorn.

2.10 Den andra ytterligare åtgärden rör diversifieringen av bankernas innehav av statsskulder. **Värdepapper med statsobligationer som säkerhet** kan utgöra ett bidrag här och samtidigt erbjuda ytterligare garantier. Till följd av det arbete som utförts av Europeiska systemrisknämnden (ESRB) överväger kommissionen att lägga fram ett **lagstiftningsförslag** i början av 2018.

2.11 Senast under våren 2019 bör alla riskdelningsåtgärder därför ha införts och **genomförandefasen** bör kunna inledas med utgångspunkt i överenskommelsen mellan medlagstiftarna om de grundläggande inslagen i **bankpaketet** från november 2016 och betydande framsteg med det som återstår, följt av ett klagörande av de befintliga **kontrollbefogenheterna** för att minska riskerna med anknytning till nödlidande lån och ett förslag till **bedömning av värdepappersföretag**.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Nu när euroområdets ekonomier återigen växer och bankernas finansiering av ekonomierna också ökar är det dags att stärka motståndskraften i vårt finansiella system och se till att eventuella finansiella kriser inte leder till ytterligare marknadsfragmentering⁽⁸⁾ och blir ännu en kostsam prövning för euron och den europeiska integrationen som helhet.

3.2 Det är därför avgörande att en **"helt ömsesidig" gemensam insättningsgarantifond** upprättas för att **fullborda EU:s finansiella struktur** och hantera den nuvarande bristande överensstämmelsen mellan banktillsyn och resolution (som är centraliserade), å ena sidan, och de nationella insättningsgarantisystemen (som inte är harmoniserade), å andra sidan. Detta förutsätter också att tillräckliga framsteg görs med att minska riskerna inom banksektorn.

3.3 Framstegen på området riskminskning och insättningskydd går hand i hand, och kommittén bekräftar därför på nytt de principer som den redan har formulerat med avseende på de ursprungliga förslagen om det europeiska insättningsgarantisystemet⁽⁹⁾. I synnerhet uppgavs det att de, eftersom båda typerna av åtgärder delar ett antal viktiga grundläggande mål när det handlar om att förstärka och fullborda bankunionen, måste **genomföras på samma sätt och med verktyg och metoder som verkligen är likvärdiga**. Därför, och för att möjliggöra verkliga framsteg, anser kommittén att det är **mycket viktigt** att säkerställa att både det europeiska insättningsgarantisystemet och de relevanta riskminskningsåtgärderna **ofördröjligen faktiskt behandlas och genomförs parallellt**, i enlighet med en tydlig och konkret tidsplan. Att skapa de rätta förutsättningarna för att gå vidare är också avgörande för att **fortsätta fullbordandet av EMU**, där **bankunionen** utgör ett viktigt inslag.

3.4 Vid sidan av andra initiativ som rör riskminskning måste frågan om nödlidande lån⁽¹⁰⁾, och framför allt den ojämna fördelningen av dessa mellan länderna, fortsätta att stå högt på dagordningen, eftersom det är mycket viktigt att göra framsteg på detta område. Såsom uppges ovan har man rent allmänt gjort framsteg, men genomsnittet säger inte allt⁽¹¹⁾. Det finns banker som hanterar problemet med kraftfulla åtgärder, eller åtminstone rör sig i rätt riktning, men också banker som förnekar problemet eller inte behandlar det tillräckligt ambitiöst. Nu när ekonomin växer igen är det viktigt att

⁽⁶⁾ Trots förbättringarna hade de europeiska bankerna i slutet av 2016 två gånger så många riskvägda tillgångar i sina balansräkningar (19,1 % i genomsnitt i EU, 18,8 % för euroområdet) än de i Förenta staterna (de japanska bankerna låg någonstans mitt emellan), medan de europeiska siffrorna i början av krisen under 2008 var bättre än de två andra stora ekonomiernas. Dessutom är procentandelen nödlidande lån fortfarande tre gånger så hög som i Förenta staterna och Japan.

⁽⁷⁾ Se COM(2017) 292 final, särskilt "prioriterad åtgärd 5".

⁽⁸⁾ Bankerna har minskat sin exponering mot andra medlemsstater, och de gränsöverskridande betalningarna står fortfarande bara för 7 %.

⁽⁹⁾ EUT C 177, 18.5.2016, s. 21.

⁽¹⁰⁾ Nödlidande lån.

⁽¹¹⁾ Intervju med Danièle Nouy, ordförande för ECB:s tillsynsnämnd, i Público, den 11 december 2017. Se <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/interviews/date/2017/html/ssm.in171211.en.html>

skyndsamt ta itu med denna fråga för att lösa både historiska problem och framtida sådana. Utmaningen ligger i att uppnå effektiva resultat lokalt. Detta är avgörande för att göra framsteg med avseende på genomförandet av bankunionens tredje pelare.

3.5 Jämfört med de ursprungliga förslagen om det europeiska insättningsgarantisystemet från 2015 skapar det aktuella meddelandet utrymme för en bredare diskussion om det europeiska insättningsgarantisystemet och en mer etappbaserad strategi för att genomföra det. Nu när det är viktigt att inte tappa farten i genomförandet av bankunionen och att ta hänsyn till de slutsatser som dras under förhandlingarna är kommissionens nya strategi realistisk och kommittén kan stödja den.

3.6 Kommittén stöder beslutet om att endast tillhandahålla likviditetstäckning i den första fasen, vilket innebär att förluster under denna fas kommer att täckas via nationella insättningsgarantisystem. För att den efterföljande övergången till nästa fas inte ska bli onödigt svår, och för att främja ömsesidigt förtroende, anser kommittén att det är viktigt att man redan från början slår fast att ytterligare åtgärder måste vidtas för att harmonisera de nationella systemen så mycket som möjligt för att undanröja större avvikelser mellan medlemsstaterna. Samtidigt är det också viktigt att ta upp historiska problem och moraliska risker.

3.7 När det gäller övergången från återförsäkringsfasen (se ovan) till koassuransfasen, som är beroende av ett antal villkor, anser kommittén att beslutet om att gå vidare bör utgå från bredast möjliga grund. Det verkar därför olämpligt att detta beslut endast skulle fattas av kommissionen – det bör snarare fattas gemensamt med rådet och parlamentet⁽¹²⁾.

3.8 Det är också nödvändigt att vara så tydlig som möjligt om vilka villkor som ska gälla både under och efter⁽¹³⁾ övergången till koassuransfasen, då både likviditetstäckning och förlusttäckning kommer att tillhandahållas. Förslaget om att bygga upp detta gradvis⁽¹⁴⁾ är bra, men samtidigt finns det viss oro över att den nuvarande lydelsen fortfarande är för allmän och vag och lämnar för mycket utrymme för olika tolkningar och diskussioner. Det krävs mer vägledning och visshet om detta ämne redan från början.

3.9 Mer generellt är det värt att notera att meddelandet i breda drag är mycket vagt formulerat i flera av punkterna, och att förslagen i det är preliminära. Detta lämnar dels ett handlingsutrymme som skulle kunna bli användbart i de framtida förhandlingarna mellan och med medlemsstaterna, dels innebär det att lydelsen blir mer osäker⁽¹⁵⁾ och inte alltid så tydlig som man hade hoppats på. Ett antal viktiga aspekter har utelämnats eller slätats över, bland annat erkännandet av de institutionella skyddssystemens roll, vilket kommittén tidigare har uppmärksammat⁽¹⁶⁾. För att lösa dessa frågor är det nu viktigt att arbeta med alla övriga berörda aktörer (inklusive rådet, parlamentet, medlemsstaterna, kommissionen osv.) för att göra snabba framsteg och göra förslagen mer konkreta.

3.10 EESK uppmanar medlagstiftarna att använda det omfattande åtgärds paketet för att stärka den ekonomiska och monetära unionen⁽¹⁷⁾, som offentliggjordes den 6 december 2017, för att **påskynda uppnåendet av samförstånd**.

3.11 EESK stöder ECB:s avsikt att säkerställa att bankerna erbjuder harmoniserade tjänster i samtliga EU-medlemsstater⁽¹⁸⁾ och på så sätt kan utnyttja fördelarna med en större marknad. EESK uppmanar de medlemsstater som ännu inte deltar i den gemensamma valutan att ansluta sig till den gemensamma tillsynsmekanismen (SSM), som ett första steg mot en fullständig integration i euroområdet.

⁽¹²⁾ Utan att det påverkar den viktiga roll som tillsynsmyndigheterna spelar i detta avseende.

⁽¹³⁾ Se meddelandet, punkt 3.

⁽¹⁴⁾ I allmänna termer föreslås det i nuläget att förlusttäckning tillhandahålls av de nationella insättningsgarantisystemen och det europeiska insättningsgarantisystemet, enligt en fördelningsnyckel som skulle utvecklas stegvis, och börja med ett bidrag på 30 % från det europeiska insättningsgarantisystemet från och med koassuransfasens första år.

⁽¹⁵⁾ Många av inslagen beskrivs i konditionalis: se den regelbundna användningen av "skulle" i beskrivningen av de två faserna av genomförandet av det europeiska insättningsgarantisystemet (sida 10 och följande).

⁽¹⁶⁾ EUT C 177, 18.5.2016, s. 21.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 821 final

⁽¹⁸⁾ EUT C 434, 15.12.2017, s. 51.

3.12 Fullbordandet av EU:s finansiella arkitektur måste gå hand i hand med den digitala och finansiella inkluderingen, i enlighet med **FN:s mål för hållbar utveckling fram till 2030**. EESK understryker den potentiella roll som bankerna kan spela i kampen mot klimatförändringen och i tillämpningen av 13 av de 17 målen för hållbar utveckling genom deras förmedlingsfunktion mellan medvetna besparingar och socialt ansvarsfulla investeringar. I detta avseende bör man noggrant se över ingåendet av Basel III-reformerna den 7 december 2017 för att se till att de europeiska bankernas utlåning inte inskränks på områden som är avgörande för hållbar finansiering.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK stöder de åtgärder som kommissionen föreslår för att minska riskerna inom områdena tillsyn, resolution och insättningsgaranti (vid den möjliga övergången från återförsäkring till koassurans).

4.2 EESK betonar att harmoniseringen av de nationella insättningsgarantisystemen bör gå hand i hand med inrättandet av processen med det europeiska insättningsgarantisystemet. EESK uppmanar med kraft kommissionen att inrätta ett initiativ för att tillåta att **nationella insättningsfonder** bidrar till att fullborda arkitekturen hos det europeiska systemet, där likabehandling säkerställs för icke systemviktiga enheter⁽¹⁹⁾. EESK stöder rätten för nationella insättningsgarantisystem att använda alternativa åtgärder, utan att det strider mot konkurrensreglerna, såsom anges i artikel 11 i direktiv 2014/49/EU om insättningsgarantisystem.

4.3 EESK ger sitt starka stöd till att man inför en säkerhetsmekanism för den gemensamma resolutionsmekanismen så snart som möjligt genom att använda en kreditlina från Europeiska stabilitetsmekanismen, vilket föreslagits av till exempel arbetsgruppen om samordnade åtgärder (TFCA).

4.4 EESK stöder en förstärkning av tillsynsbefogenheterna inom ramen för den gemensamma tillsynsmekanismen liksom av de lagstadgade så kallade säkerhetsmekanismerna (första pelaren), för att hantera nödlidande lån på ett harmoniserat sätt. I detta avseende bör kommissionen visa att de behöriga myndigheterna mot bakgrund av de nya tillsynsbefogenheterna kan påverka bankernas policyer för avsättningar för nödlidande lån.

4.5 Ovannämnda lagstadgade så kallade skyddsmekanismer bör tillämpas vid alla banker i proportion till deras systemriskprofil, som ofta hänger samman med deras affärsmodell. Detta skulle betyda att små och medelstora banker som inte ger upphov till alltför stora risker omfattas av lämpliga krav och inte "överregleras".

4.6 På samma sätt rekommenderar EESK att kapitalkraven för bankverksamhet föreskriver en mer gynnsam behandling av investeringar i den gröna ekonomin⁽²⁰⁾ och att bankerna överväger att tillämpa kapitalpåslag för investeringar i den "bruna" ekonomin. Den gemensamma tillsynsmekanismen bör utöva specifik tillsyn i denna fråga.

4.7 Man bör överväga att förnya lagstiftningen om nödlidande lån ytterligare genom att undersöka om en större roll kan spelas av **privata kreditförsäkringstjänster**, som har en tredelad funktion – förebyggande, kompensation och återhämtning – och som ett resultat av den finansiella innovationen allt mer associeras med banker. I sina rapporter slår ECB fast att vissa av dessa risker, såsom ränteriskerna, hanteras på ett lämpligt sätt av de flesta europeiska kreditinstituten. Det bör också noteras att Förenta staterna övervann **subprime-krisen** när centralbanken Federal Reserve också gav större återförsäkringsgivare tillgång till likviditet.

⁽¹⁹⁾ På grundval av förordning (EU) nr 1024/2013 är endast systemviktiga kreditinstitut underordnade den gemensamma resolutionsmekanismen.

⁽²⁰⁾ Argumenten för den "gröna stödfaktorn" hänvisar till det positiva systemvärdet av grön verksamhet som minskar de långsiktiga miljöriskerna och till behovet av att integrera positiva externa effekter. Se <http://www.finance-watch.org/our-work/publications/1445> och https://ec.europa.eu/info/publications/180131-sustainable-finance-report_sv

4.8 Slutligen efterlyser EESK, liksom i sina tidigare yttranden, konkurrenskraftiga villkor som är rättvisa och **neutrala i fråga om teknik och affärsmodell**. När det gäller detta yttrande efterfrågar EESK återigen **likvärdiga förutsättningar** med avseende på tillsynsuppgifterna. Detta innebär att man bör utföra fler kontroller av skuggbanker, värdepappersföretag och företag inom finansteknikbranschen, i linje med den grundläggande principen om "samma risker, samma regler och samma tillsyn". Tack vare reglerna för dessa nya aktörer, som ofta har lett till rättsliga förfaranden, kommer möjligheterna till finansiell inkludering att öka utan att man äventyrar konsumentskyddet.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/825 för att öka finansieringsramen för stödprogrammet för strukturreformer och om anpassning av det allmänna målet

[COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD)]

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 vad gäller stöd till strukturreformer i medlemsstaterna

[COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD)]

(2018/C 237/09)

Föredragande: **Mihai IVAȘCU**

Medföredragande: **Stefano PALMIERI**

Remiss	Europaparlamentet, 14.12.2017 Europeiska unionens råd, 21.12.2017 och 31.1.2018
Rättslig grund	Artiklarna 175, 177, 197.2 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	28.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	183/2/9

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder förslaget om att öka budgeten för stödprogrammet för strukturreformer och att införa ett särskilt reformverktyg för "reformåtaganden". Man bör prioritera de reformer som har direkta spridningseffekter på andra medlemsstater.

1.2 EESK förespråkar i enlighet med sina tidigare yttranden strukturreformer som syftar till social och ekonomisk utveckling, inklusive institutionell kapacitetsuppbyggnad för att förbättra förvaltningens kvalitet. Sådana reformer bör vara landspecifika och få demokratiskt stöd, så att man undviker att tillämpa samma strategi för alla medlemsstater.

1.3 EESK framhåller att strukturreformer är positiva inte bara om de minskar de offentliga utgifterna på ett socialt hållbart sätt, utan även om när de ökar dem på kort sikt för att förbättra medlemsstaternas budgetbalans på medellång till lång sikt.

1.4 Även om den ökade budgeten för stödprogrammet för strukturreformer välkomnas är dess omfattning otillräcklig med tanke på det ökande antalet stödbegäranden från medlemsstaterna. Bara under 2018 är beloppet för begärandena om stöd fem gånger högre än den föreslagna budgeten.

1.5 Å andra sidan anser EESK att det är mycket viktigt att kommissionen meddelar sina avsikter i fråga om fördelningen av den nya budgeten för stödprogrammet för strukturreformer på ett transparent sätt – vilket inte är fallet i detta förslag – och utarbetar tydliga urvalskriterier.

1.6 EESK framhåller att ökningen av anslaget för stödprogrammet för strukturreformer måste ske utan att det drabbar andra lika viktiga fonder.

1.7 Framför allt är en tydlig strategi på EU-nivå av yttersta vikt. Med strategin bör man övervaka framstegen och graden av utveckling i varje medlemsstat, men också lägga fram visionära riktlinjer för tilldelningen av medel, med hänsyn tagen till konvergenskriterierna. Utbytet av bästa praxis bör också intensifieras, och kommissionen bör tillhandahålla det tekniska stöd som krävs.

1.8 Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt medlemsstater utanför euroområdet som är på god väg att ansluta sig till euroområdet. Att påskynda denna process är viktigt för Europeiska unionens framtid, såsom Jean-Claude Juncker framhöll i sitt tal om Europas framtid ⁽¹⁾.

1.9 EESK föreslår att man inför en regel om att ingen finansiering bör ges till medlemsstater som inte till fullo har antagit partnerskapsprincipen och verkligen involverat arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhällets organisationer vid beslut rörande de fleråriga åtagandepaketerna för reformer ⁽²⁾. Tillämpningen av partnerskapsprincipen är av avgörande betydelse för att säkerställa faktabaserade reformer som är kopplade till den verkliga situationen i ekonomierna i varje medlemsstat.

1.10 EESK stöder planerna på att ge det nya reformverktyget en egen särskild finansieringsmekanism i den fleråriga ramen efter 2020.

1.11 EESK rekommenderar att vissa reformer inom stödprogrammet för strukturreformer från fall till fall bör finansieras från och kopplas till det nya reformverktyget, särskilt när det gäller anslutningar till euroområdet eller reformer som ytterligare kan öka den europeiska integrationen.

2. Inledning och allmänna kommentarer

2.1 I paketet om Ekonomiska och monetära unionen, som offentliggjordes i december 2017, lade kommissionen fram två specifika förslag till förordningar som ska antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet: ett om en förstärkning av stödprogrammet för strukturreformer i syfte att öka den tekniska stöden som finns tillgängligt för alla medlemsstater och skapa ett särskilt arbetsflöde för att stödja medlemsstater som inte deltar i eurosamarbetet i deras konvergensprocess ⁽³⁾, och ett om införande av riktade ändringar av förordningen om gemensamma bestämmelser för att utvidga möjligheterna att använda den resultatreserv som ingår i de befintliga europeiska struktur- och investeringsfonderna för att stödja nationella reformer ⁽⁴⁾.

2.2 EESK har mottagit totalt fyra särskilda remisser: två från Europaparlamentet och två från rådet för vart och ett av dessa två förslag till förordningar. Syftet med detta yttrande är därför att redogöra för EESK:s åsikter om dessa två lagstiftningsförslag, som svar på de specifika institutionella framställningarna och utan att det påverkar kommitténs fortsatta arbete i fråga om kommissionens EMU-paket.

2.3 EESK anser att reformverktyget kan vara ett viktigt instrument för att hjälpa medlemsstater som inte har uppnått goda resultat i fråga om utnyttjandet av den strukturella finansiering som gjorts tillgänglig, så att de bättre kan utnyttja den och minska de ekonomiska klyftorna på ett socialt hållbart sätt.

2.4 Ett nytt reformverktyg för att stödja medlemsstaternas reformåtaganden inom ramen för den europeiska planeringsterminen är avgörande. Man bör prioritera reformer som har direkta spridningseffekter på andra medlemsstater. EESK efterlyser emellertid en aktiv och noggrann övervakning av framstegen i genomförandet inom ramen för den europeiska planeringsterminen.

⁽¹⁾ Tillståndet i unionen 2017.

⁽²⁾ Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 240/2014 av den 7 januari 2014 om den europeiska uppförandekoden för partnerskap inom ramen för de europeiska struktur- och investeringsfonderna (EUT L 74, 14.3.2014, s. 1).

⁽³⁾ COM(2017) 825 final

⁽⁴⁾ COM(2017) 826 final

3. Förslag till stöd för strukturreformer i medlemsstaterna

3.1 Kommittén upprepar att det är viktigt att medlemsstaterna ser till att partnerskapsprincipen tillämpas och att arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhället verkligen involveras när beslut fattas om den strategi för strukturreformer som de vill främja, samt under övervakningsprocessen under hela europeiska planeringsterminen. För att se till att principen verkligen tillämpas i alla medlemsstater föreslår EESK att man inför en regel om att inga medel bör tilldelas om medlemsstaterna inte fullt ut har involverat det organiserade civila samhället vid beslut rörande de fleråriga åtagandepaketet för reformer.

3.2 Sedan införandet av stödprogrammet för strukturreformer 2017 har 16 medlemsstater uttryckt sin avsikt att dra nytta av dess finansiering. Den anslagna budgeten uppgick till 22,5 miljoner euro, men de 271 stödbegärandena översteg 80 miljoner euro. För 2018 föreslog kommissionen en budget på 30,5 miljoner euro. 24 medlemsstater har emellertid lämnat in 444 stödbegäranden som överstiger 150 miljoner euro totalt.

3.3 EESK välkomnar den ökade finansieringen för stödprogrammet för strukturreformer men ifrågasätter åtgärdens effektivitet, med beaktande av antalet stödbegäranden från medlemsstaterna.

3.4 EESK framhåller att ökningen av anslaget för stödprogrammet för strukturreformer måste ske utan att budgetarna för andra lika viktiga fonder äventyras.

3.5 EESK anser att det är mycket viktigt att kommissionen på ett öppet sätt meddelar sina avsikter i fråga om fördelningen av stödprogrammets nya budget så att varje medlemsstat kan erhålla en skälig andel av det tillgängliga stödet i enlighet med de reformer som genomförs.

3.6 Kommissionen måste fastställa tydliga och objektiva regler för urval av de reformer som ska finansieras från EU:s budget, samtidigt som den säkerställer att alla medlemsstater har lika tillgång till medlen. De reformer som föreslås få finansiering bör ligga i linje med EU:s strategi och övervakas strikt under hela den europeiska planeringsterminen.

3.7 Med tanke på att medlemsstaterna redan har sina egna reforminitiativ rekommenderar EESK att stödprogrammet för strukturreformer bör fokusera på de åtgärder som bäst kommer att stödja de landsspecifika rekommendationerna.

3.8 Det ska erinras om att medlemsstaterna själva kan finansiera reformerna och att detta incitament från stödprogrammets budget som kommissionen tillhandahåller inte bör innebära att de måste förlita sig helt på EU-finansiering. Hela den ekonomiska och monetära unionens funktion bygger på subsidiaritet och ansvarsfulla åtgärder från varje medlemsstat.

3.9 Med hänsyn till de begränsade resurserna anser EESK att kommissionen bör stödja reformer och åtgärder som skulle kunna få en multiplikatoreffekt för de åtgärder som medlemsstaterna vidtar på egen hand.

3.10 EESK förespråkar i enlighet med sina tidigare yttranden strukturreformer som syftar till social och ekonomisk utveckling: fler och bättre arbetstillfällen, tillverknings- och tjänstesektorernas konkurrenskraft och konkurrensen inom dem, administrativ och institutionell kvalitet, bra och effektiva offentliga tjänster och miljömässig hållbarhet⁽⁵⁾. Sådana reformer bör vara landspecifika, förenliga med de nationella reformprogrammen och få demokratiskt stöd, och man bör undvika att tillämpa samma strategi för alla medlemsstater.

3.11 Med beaktande av den fördragsenliga skyldigheten för nästan alla medlemsstater att ansluta sig till euron, rekommenderar EESK att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt reformer som syftar till att utvidga euroområdet, och om möjligt att ytterligare finansiering bör anslås för dessa mål.

(⁵) Exempelvis att förbättra företagsklimatet, finansieringen av företag och FoU-utgifter; öka företagens, sektorernas och ekonomiernas produktivitet; främja skapandet av högkvalitativa arbetstillfällen med högre löner och samtidigt minska andelen tillfälliga och instabila arbetstillfällen med låga löner; stärka de kollektiva förhandlingarna och självständigheten för de arbetsmarknadsparter som deltar i dem samt den sociala dialogen på lokal, regional, nationell och europeisk nivå; reformera offentliga förvaltningar för att göra dem både effektivare med tanke på ekonomisk och social utveckling och mer öppna för allmänheten; främja kvaliteten på utbildningssystemen för arbetstagare för att uppnå lika möjligheter och resultat för alla sociala grupper.

3.12 Europeiska unionen har bättre möjligheter än medlemsstaterna själva att övervaka de framsteg som gjorts av länderna utanför euroområdet. Bästa praxis bör utbytas under hela processen, och EESK rekommenderar att en särskild kommunikationsplattform upprättas för detta ändamål.

4. Förslag om att införa ett nytt reformverktyg när det gäller stöd till strukturreformer i medlemsstaterna

4.1 Kommittén noterar att termen "strukturreformer" har blivit mycket bred och gläder sig över att en definition har inkluderats i den föreslagna förordningen.

4.2 EESK rekommenderar kommissionen att samarbeta med medlemsstaterna för att utforska olika möjligheter för finanspolitisk och budgetmässig hållbarhet. Vissa reformer kan leda till högre offentliga utgifter på kort sikt för att genomföra nya processer och verksamheter som kommer att bidra till att spara resurser eller öka inkomsterna på medellång och lång sikt. Det är därför lämpligt att inte bara titta på kortsiktiga åtgärder för att minska kostnaderna, utan också på olika sätt att öka budgetintäkterna.

4.3 EESK välkomnar det nya reformverktyget som föreslås i den fleråriga budgetramen efter 2020 med tanke på att EU-institutionerna måste samarbeta nära med medlemsstaterna för att uppnå en starkare integration och konvergens i unionen. EESK efterlyser en aktiv och noggrann övervakning av framstegen i genomförandet inom ramen för den europeiska planeringsterminen.

4.4 Den europeiska planeringsterminen och de landsrapporter som utvecklats som en del av den utgör ett utmärkt huvudsakligt verktyg för att utvärdera stödprogrammet för strukturreformer, men EESK anser att ytterligare instrument måste utvecklas för att bedöma framstegen på ett korrekt sätt. Dessa instrument bör anpassas till de specifika ekonomiska kraven i varje medlemsstat.

4.5 EESK stöder den tillfälliga lösningen för att finansiera pilotfasen för det nya reformverktyget genom resultatreserven. Detta förslag bör inte påverka de befintliga europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna), utan ha en egen separat budget.

4.6 Varje medlemsstats framsteg bör övervakas snabbt genom den europeiska planeringsterminen. Denna rapporteringsprocess bör ge en tydlig bild av de framsteg som gjorts och ytterligare budgeteringsbehov.

4.7 Eftersom det nya reformverktyget skulle komplettera det frivilliga tekniska stöd som tillhandahålls genom stödprogrammet för strukturreformer rekommenderar EESK att vissa reformer från fall till fall bör finansieras från och kopplas till det nya reformverktyget, särskilt när det gäller anslutningar till euroområdet eller reformer som ytterligare kan öka den europeiska integrationen.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

[COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE)]

(2018/C 237/10)

Föredragande: **Michael McLOUGHLIN**

Remiss	Rådets remiss, 1.12.2017
Rättslig grund	Artiklarna 29.1 och 148.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Beslut av EESK:s plenarförsamling	24.1.2017
Ansvarig facksektion	Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av facksektionen	23.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	15.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	159/43/15

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar utkastet till riktlinjer för sysselsättningspolitiken och riktlinjernas anpassning till den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Kommittén anser att mer skulle kunna göras i riktlinjerna för att verkligen uppfylla pelarens potential.

1.2 Sysselsättningsriktlinjerna måste bidra till en bättre balans mellan de makroekonomiska reglerna och ett socialt Europa som är förenligt med de fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union från 2015 ⁽¹⁾. EESK anser att den rätta tidpunkten för att ta itu med konvergensen mellan den makroekonomiska och den sociala situationen är när man kan se tecken på återhämtning.

1.3 EESK efterlyser återigen ett ordentligt paket om sociala investeringar som en del av ett europeiskt tillväxt- och investeringsprogram på 2 % av BNP ⁽²⁾.

1.4 Kommittén uppmärksammar många av resultaten i utkastet till gemensam sysselsättningsrapport ⁽³⁾ från 2018, av vilka det framgår att sysselsättningsåterhämtningen är ojämnt fördelad mellan EU:s medlemsstater, regioner och befolkningsgrupper.

1.5 EESK stöder en ökad inriktning på konsekvenser och resultat i pelaren och sysselsättningsriktlinjerna, vid behov med stöd i den sociala resultatavlan och andra åtgärder. Konsekvenserna i anslutning till dessa frågor bör ingå i diskussionerna och planeringsprocessen mellan medlemsstaterna och EU vid tilldelning av EU-medel.

1.6 Bestämmelserna i riktlinje 5 bör tydliggöra att innovativa arbetsformer inte alltid leder till ökad användning av tillfällig arbetskraft även om man emellanåt kan anta det. Åtgärder som främjar smidiga övergångar på arbetsmarknaderna, inklusive lämpliga bestämmelser om arbetstagarnas trygghet, skulle bidra till att säkerställa att de nya arbetsformerna erbjuder möjligheter till rättvis sysselsättning.

⁽¹⁾ De fem ordförandenas rapport, "Färdigställande av EU:s ekonomiska och monetära union", 22 juni 2015.

⁽²⁾ EUT C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽³⁾ Utkast till gemensam sysselsättningsrapport (2018 Draft Joint Employment Report).

1.7 Rörelsen bort från skatt på arbete i riktning mot andra källor i riktlinjerna är välkommen, men riktlinjerna bör ge större tydlighet beträffande andra möjliga källor. EESK har utarbetat yttranden om aggressiv skatteplanering, skattebedrägeri och skatteundandragande och miljöskatter⁽⁴⁾ som också kan tillhandahålla alternativa inkomster som kan föreslås i riktlinjerna.

1.8 I riktlinje 6 anser EESK att det specifika omnämmandet av ESF bör kvarstå.

1.9 I riktlinje 7 bör behovet av opartiskt erkännande av tvister gälla för alla områden och inte bara omotiverade uppsägningar. Alternativa tvistlösningsmekanismer bör inte påverka parternas rättigheter att kunna vända sig till domstol.

1.10 I riktlinje 8 måste åtgärden avseende ungdomsarbetslöshet bibehållas, i synnerhet i form av garanterade medel till ungdomsgarantin och fortsatt utveckling av en "kompetensgaranti".

1.11 I riktlinje 8 måste inriktningen på långtidsarbetslöshet kvarstå, och detta kan utgöra en arbetskraftskälla på en alltmer ansträngd arbetsmarknad.

1.12 Situationen för personer med funktionsnedsättning måste betraktas ur ett rättighetsbaserat perspektiv, men även med praktiska integrationsåtgärder på sysselsättningsområdet, med särskild tonvikt på bekämpande av diskriminering i enlighet med vad som anges i fördragen.

1.13 Bestämmelser om jämställdhet måste ingå i varje riktlinje, och det är nödvändigt med ett starkt fokus på frågan om låga löner för att få bukt med löneklyftan mellan kvinnor och män.

1.14 Migranter och flyktingar bör omnämnas särskilt i riktlinjerna.

1.15 När det gäller höjningen av den lagstadgade pensionsåldern upprepar EESK sin åsikt att den faktiska pensionsåldern först bör närma sig den lagstadgade pensionsåldern⁽⁵⁾, men betonar behovet av att trygga hållbarheten i pensionssystemen i medlemsstaterna genom att bemöta utmaningar såsom ökad förväntad livslängd, förändringar på arbetsmarknaderna som påverkar finansieringen av pensionerna samt säkerställande av tillräckliga pensionsnivåer.

1.16 EESK välkomnar klarheten i fråga om att bestämmelserna för medlemsstater som ingår i euroområdet respektive medlemsstater som inte gör det kommer att vara desamma för pelaren och sysselsättningsriktlinjerna.

2. Bakgrund

2.1 Riktlinjerna för sysselsättningspolitiken har ingått i EU:s policymix sedan 1997. Den rättsliga grunden finns i artikel 148 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)⁽⁶⁾: "*rådet ... [ska] varje år lägga fast riktlinjer, som medlemsstaterna ska beakta i sin sysselsättningspolitik*".

2.2 År 1997 var riktlinjerna ett av de första exemplen på den öppna samordningsmetoden i EU:s politik, där man frivilligt åtar sig att försöka nå målet, med starka system för rapportering och inbördes utvärdering. Riktlinjerna är nu kopplade till de allmänna ekonomiska riktlinjerna i artikel 121 i EUF-fördraget.

2.3 Utkastet till gemensam sysselsättningsrapport från november 2018⁽⁷⁾ offentliggörs tillsammans med utkastet till riktlinjer för sysselsättningspolitiken. I rapporten presenteras viktig forskning och resultat om sysselsättningssituationen i hela EU. Enligt rapporten håller sysselsättningssituationen överlag på att förbättras i EU, med en nedgång i ungdoms- respektive långtidsarbetslösheten och med det överordnade sysselsättningstalet på 75 % i Europa 2020-strategin inom räckhåll för EU som helhet, dock inte för alla medlemsstater. Nivån på förbättringarna varierar dock stort mellan medlemsstater, regioner och befolkningsgrupper. Ett betydande antal människor kan fortfarande inte se några tecken på denna återhämtning i sina liv. Kvaliteten på de arbetstillfällen som tillkommer och ökningen av fattigdom bland förvärvsarbetande är också viktiga frågor att beakta.

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande på eget initiativ om Förmögenhetsklyftor i EU (EUT C 129, 11.4.2018, s. 1), EESK:s förberedande yttrande om Beskattning av delningsekonomi (EUT C 81, 2.3.2018, s. 65, EUT C 434, 15.12.2017, s. 18, EUT C 71, 24.2.2016, s. 42).

⁽⁵⁾ EUT C 84, 17.3.2011, s. 38, EUT C 299, 4.10.2012, s. 115.

⁽⁶⁾ EUF-fördraget.

⁽⁷⁾ Utkast till gemensam sysselsättningsrapport (2018 Draft Joint Employment Report).

2.4 Den europeiska pelaren för sociala rättigheter⁽⁸⁾ antogs som en interinstitutionell proklamation vid det sociala toppmötet i Göteborg i november 2017. Pelaren är i själva verket en politisk förklaring där EU åtar sig att följa 20 huvudprinciper. Den representerar i allt väsentligt EU:s nya övergripande engagemang för ett socialt Europa. Pelaren åtföljs av en social resultattavla med 14 huvudindikatorer för bedömning av sysselsättning och sociala tendenser.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EU har i det förflutna försökt balansera målen avseende sociala rättigheter och ekonomisk tillväxt genom en kombination av fördragsbestämmelser, lagstiftning och icke-bindande socialpolitiska mekanismer samt främjande av den inre marknaden, även om man inte alltid varit framgångsrik i detta arbete. Den globala ekonomiska krisen ledde till stora ekonomiska reformer för att eurons existens inte skulle bli hotad. Många framhåller att EU:s engagemang inom socialpolitiken har blivit allt svagare sedan Delorskommissionens dagar. Dessutom har de politiska och sociala konsekvenserna av den ekonomiska krisen samt de åtstrammingsåtgärder den gett upphov till blivit uppenbara. Vissa menar till och med att det finns en mer eller mindre direkt koppling till populismens frammarsch och brexit. Behovet av att återupprätta konvergensen mellan ekonomisk integration och lämplig socialpolitik fick officiellt stöd i de fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union 2015⁽⁹⁾. Den årliga tillväxtöversikten för 2018⁽¹⁰⁾ visar på en viss förändring av synsättet med en starkare betoning av lika möjligheter, arbetstillfällen av hög kvalitet och behovet av att ta hänsyn till reformers fördelningsmässiga konsekvenser. Detta är ytterst välkommet.

3.2 Den europeiska pelaren för sociala rättigheter är ny, och EESK har redan uttryckt sin oro över avsaknaden av klarhet angående pelaren och dess framtida tillämpning. Tidigare misslyckanden med att uppnå resultat avseende större politiska åtaganden måste undvikas vid främjandet av politik för EU-medborgarnas välbefinnande. EESK granskade pelaren i två yttranden⁽¹¹⁾ under 2017. I det stora hela välkomnade kommittén principerna och rättigheterna och pelarens roll som kompass för mer konvergens i medlemsstaterna och uppmanade alla parter att se till att de följs och får genomslag. I denna anda efterlyste kommittén också större klarhet om pelaren och dess funktionssätt i praktiken. Pelaren har inte rättslig verkan och ingår inte i fördragen. Kommittén ansåg också att pelarens införande främjar "EU:s nuvarande sociala regelverk och ett fullständigt och korrekt genomförande av det". Medan yttrandena framhåller det civila samhällets roll och framför allt arbetsmarknadsparteras specifika roll inom sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken uppmärksammade de även relevanta sysselsättningsfrågor som rörde

- behovet av att uppnå en rättvis balans mellan den ekonomiska och den sociala dimensionen,
- framtidens arbete,
- särskilt missgynnade grupper på arbetsmarknaden,
- sysselsättningen och kvaliteten på arbetstillfällen,
- stöd för nya och mer varierade karriärvägar,
- behovet av en kompetensgaranti,
- behovet av att få den faktiska pensionsåldern att närma sig den lagstadgade pensionsåldern,
- målet att få människor att arbeta längre, åtföljt av ett livscykel tänkande som inbegriper goda arbetsförhållanden,
- rättvis rörlighet för arbetskraften och rättvisa arbetsvillkor för alla,
- behovet av sociala investeringar,
- behovet av att sträva efter ett bindande socialt grundskydd,

⁽⁸⁾ Europeiska pelaren för sociala rättigheter.

⁽⁹⁾ De fem ordförandenas rapport.

⁽¹⁰⁾ Den årliga tillväxtöversikten för 2018.

⁽¹¹⁾ EUT C 125, 21.4.2017, s. 10 och yttrandet om Inverkan av den sociala dimensionen och den europeiska pelaren för sociala rättigheter på EU:s framtid (EUT C 81, 2.3.2018, s. 145).

- den europeiska planeringsterminens funktion och särskilt behovet av likställdhet mellan sysselsättningsmål och sociala mål, å ena sidan, och makroekonomiska mål, å den andra,
- behovet av att öronmärka Efsi-medel för sociala investeringar,
- situationen för länder utanför euroområdet.

3.3 I detta yttrande granskas sysselsättningsriktlinjerna och tillhörande frågor i samband med den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Kommissionens uppdatering av riktlinjerna bygger också på pelaren och dess metod. I många avseenden kan de ändrade sysselsättningsriktlinjerna ses bland annat som ett lämpligt första test av pelaren. Kommittén behöver granska riktlinjerna utifrån de synpunkter den redan gett uttryck för avseende pelaren.

3.4 Frågorna om sysselsättningsriktlinjernas konsekvenser och genomförande har redan belysts av kommittén i dess tidigare yttranden om ämnet, 2015 och tidigare⁽¹²⁾. De är även viktiga när det handlar om att bedöma sysselsättningsriktlinjerna mot bakgrund av pelaren. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter omfattar en resultattavla med 14 punkter som utformats för att mäta framsteg, och denna kan bidra med ny tillförsikt avseende pelarens verkningsfullhet. Vissa av dessa indikatorer är dock inte nya, utan fanns med redan i resultattavlan avseende sysselsättning från 2013. Det är välkommet att resultattavlan omfattar pelaren, men det är viktigt att de övergripande mätningarna förs vidare till mer detaljerade operativa delar av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Man kan även fråga sig om sysselsättningsriktlinjerna i tillräcklig grad skulle omfatta en fråga eller en grupp som inte uttryckligen omfattas av pelaren eller resultattavlan.

3.5 Sysselsättningsriktlinjerna genomförs även fortsättningsvis med hjälp av den öppna samordningsmetoden, och genomförandet av pelaren är en kombination av icke-bindande lagstiftning och EU-lagstiftning. Så har det alltid varit när det gäller riktlinjerna, så deras ändamålsenlighet har inte försämrats på grund av detta. Eftersom pelaren prioriteras starkt politiskt nu i början kan det förutsättas att sysselsättningsriktlinjerna kommer att prioriteras, men på längre sikt kanske det inte alltid blir så.

3.6 Kommittén uppmärksammade även behovet av att förbättra resultattavlan och behovet av en både ekonomisk och social europeisk planeringstermin i sitt senaste yttrande om pelaren⁽¹³⁾. Förhållandet mellan övervakningen av makroekonomiska frågor och sysselsättnings- och socialpolitik är av avgörande betydelse. Sysselsättningsstrategin står i kontrast till de i högsta grad "bindande" rättsregler som gäller för euron, såsom tvåpaketet och sexpaketet samt finanspakten. Trots framstegen med pelaren och integreringen av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken anser EESK fortfarande att det finns utrymme för ökad överensstämmelse mellan dessa två delar. EESK upprepar sina farhågor avseende avsaknaden av konvergens mellan sysselsättningsriktlinjerna och de allmänna ekonomiska riktlinjerna⁽¹⁴⁾. Andemeningen i de fem ordförandenas rapport om att uppnå ett socialt AAA-kreditbetyg för EU syftar även till större konvergens mellan de ekonomiska och sociala aspekterna. Genom ändringen av riktlinjerna och tillämpningen av resultattavlan anpassas politiken ytterligare till pelaren, vilket är välkommet, även om det inte innebär något stort framsteg i förhållande till det övergripande behovet av konvergens mellan de sociala och de makroekonomiska aspekterna. Man kan rentav fråga sig huruvida vissa av de ekonomiska riktlinjerna står i motsättning till sysselsättningsriktlinjerna.

3.7 De landsspecifika rekommendationerna⁽¹⁵⁾ kan vara avgörande för att sysselsättningsriktlinjerna och den europeiska pelaren för sociala rättigheter ska bli verkningsfulla. De ger en viktig möjlighet att forma den nationella politiken i överensstämmelse med riktlinjerna och pelarens principer i syfte att uppnå gemensamma resultat. Trots att situationen i hela EU förbättras finns det fortfarande skillnader mellan medlemsstater, mellan regioner och mellan olika befolkningsgrupper på arbetsmarknaden. De landsspecifika rekommendationer som följer av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken bör vara inriktade på att minska dessa skillnader och på att öka och rikta resurserna till att göra detta.

3.8 Den europeiska pelaren för sociala rättigheter riktades till alla medlemsstater, trots att den var avsedd för euroområdet⁽¹⁶⁾, så att pelarens principer och den sociala resultattavlans indikatorer även fungerar som ett underlag för att formulera landsspecifika rekommendationer för alla medlemsstater, vilket är positivt.

⁽¹²⁾ EUT C 332, 8.10.2015, s. 68.

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om Inverkan av den sociala dimensionen och den europeiska pelaren för sociala rättigheter på EU:s framtid (EUT C 81, 2.3.2018, s. 145).

⁽¹⁴⁾ EUT C 458, 19.12.2014, s. 1, EUT C 173, 31.5.2017, s. 73.

⁽¹⁵⁾ Landsspecifika rekommendationer.

⁽¹⁶⁾ Se ingressen till den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

3.9 Sedan de föregående riktlinjerna har idén om en kompetensgaranti väckt mycket intresse. Konceptet utgår från sättet att genomföra ungdomsgarantin och tar sig visst uttryck i kommissionens meddelande om en ny kompetensagenda för Europa⁽¹⁷⁾. Det är särskilt inriktat på att lågkvalificerade vuxna ska förvärva läs-, skriv- och räknefärdigheter samt digital kompetens och slutföra en gymnasieutbildning⁽¹⁸⁾.

3.10 Även i framtiden kommer det att vara viktigt att finansiera genomförandet av pelaren och sysselsättningsriktlinjerna genom EU-medel. Förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram kommer snart att börja, och vi står helt klart inför enorma utmaningar, särskilt när det gäller att sammanställa en budget efter brexit. Kommittén har framfört sina synpunkter i detta avseende i yttrandet om halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2014–2020, där kommittén anger att det angående det europeiska mervärdet "bör [...] råda ett brett politiskt samförstånd till stöd för EU-åtgärder som kan ge medborgarna verkliga fördelar"⁽¹⁹⁾.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Kommissionen har tydligt ändrat riktlinjerna för sysselsättningspolitiken så att de överensstämmer med den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Detta är mycket välkommet. Resultaten och rekommendationerna i EESK:s yttrande från 2015 om riktlinjerna för sysselsättningspolitiken⁽²⁰⁾ gäller i hög utsträckning fortfarande. I vissa bestämda frågor är dock uppdaterade kommentarer på sin plats.

4.2 Den ekonomiska situationen i EU-länderna håller på att förbättras, men mycket behöver göras särskilt när det gäller medlemsstater, regioner och befolkningsgrupper som står inför fler svårigheter, och detta stöder ytterligare argumentet för en stärkt socialpolitik i överensstämmelse med den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

4.3 EESK har tidigare välkomnat kommissionens paket om sociala investeringar⁽²¹⁾, eftersom kommittén ansåg att det i hög grad skulle kunna bidra till en förändrad politisk riktning till förmån för hållbar tillväxt och mer motståndskraftiga samhällen. Kommittén har efterlyst ett europeiskt tillväxt- och investeringsprogram på 2 % av BNP och "ökat fokus på sociala investeringar i samordningsprocessen för den europeiska planeringsterminen". EESK upprepar denna begäran avseende de befintliga sysselsättningsriktlinjerna och efterlyser en ändring av deras ordalydelse i syfte att spegla denna tanke.

Den nuvarande ekonomiska situationen och arbetsmarknadssituationen ger verkligen skäl till en förnyad satsning på sociala investeringar.

4.4 Kommittén är nu ännu mer medveten om specifika befolkningsgruppers ställning på arbetsmarknaden, både när det gäller arbetskraftsutbudet och att uppnå likvärdigare resultat. EESK lämnar regelbundet synpunkter om situationen för många av dessa människor, vilka förblir viktiga för riktlinjerna för sysselsättningspolitiken. I del 8 av kommissionens motivering om riktlinjerna för sysselsättningspolitiken hänvisas det uttryckligen till kommissionens rekommendation om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden⁽²²⁾. Detta dokument är från 2008, så man kan behöva revidera det för att säkerställa att det är förenligt med pelaren och sysselsättningsriktlinjerna, särskilt eftersom en mer ansträngd arbetsmarknad kommer att erbjuda möjligheter åt sådana grupper av människor.

5. Riktlinjerna

5.1 Ordalydelsen i riktlinjerna har ändrats på vissa sätt, bl.a. eftersom riktlinjerna har anpassats till pelaren. Enligt **riktlinje 5** ska medlemsstaterna nu "uppmuntra innovativa arbetsformer, som kan skapa arbetstillfällen för alla på ett ansvarsfullt sätt". Samtidigt som nya arbetsformer och innovation ger möjligheter till tillväxt kan de även ha skadliga effekter för människor om de leder till en större andel osäkra anställningar. Det krävs balans för att fånga upp den tydliga nyttan för tillväxt, entreprenörskap och sysselsättning. Samtidigt är det nödvändigt med en gedigen bedömning av konsekvenserna av nya arbetsformer⁽²³⁾. Sysselsättningsriktlinjerna bör sträva efter att omsätta tendenserna i samband med dessa nya arbetsformer i möjligheter till rättvis sysselsättning på grundval av en balans mellan smidiga övergångar på arbetsmarknaderna och lämpliga bestämmelser om arbetstagarnas trygghet. Bestämmelserna i denna riktlinje bör tydliggöra att innovativa arbetsformer inte alltid leder till ökad användning av tillfällig arbetskraft även om man emellanåt kan anta det. Åtgärder som främjar smidiga övergångar på arbetsmarknaderna, inklusive lämpliga bestämmelser om

⁽¹⁷⁾ Ny kompetensagenda för Europa.

⁽¹⁸⁾ Se rådets rekommendation från 2016 om kompetenshöjningsvägar: nya möjligheter för vuxna.

⁽¹⁹⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 63.

⁽²⁰⁾ EUT C 332, 8.10.2015, s. 68.

⁽²¹⁾ EUT C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽²²⁾ Kommissionens rekommendation 2008/867/EG av den 3 oktober 2008 om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden (EUT L 307, 18.11.2008, s. 11).

⁽²³⁾ Se särskilt EUT C 303, 19.8.2016, s. 54.

arbetstagarernas trygghet, skulle bidra till att säkerställa att de nya arbetsformerna erbjuder möjligheter till rättvis sysselsättning. I ett nyligen avgivet yttrande på eget initiativ⁽²⁴⁾ uppmanade EESK myndigheterna att identifiera arbetsgivaren och den anställda, ålägga enskilda att betala avgifter till de sociala trygghetssystemen, koppla samman elektroniska databaser för social trygghet och skatter och utforska nya sätt att finansiera de sociala trygghetssystemen.

5.2 Vad gäller "innovativa" arbetsformer bör ett starkare samband och ökad uppmärksamhet ägnas åt tendenser såsom digitalisering och miljöanpassning av jobb med anknytning till EU:s digitala agenda och paketet om cirkulär ekonomi. Eftersom medlemsstaterna uppmuntras till att främja social innovation uppmärksammar kommittén vissa värdefulla modeller för social innovation som tilldelades EESK:s pris till det civila samhället 2017⁽²⁵⁾.

5.3 Kommittén stöder främjandet av företagande och upprättandet av mikroföretag och små företag samt deras tillväxt, liksom främjandet av en företaganda⁽²⁶⁾. En indikator för att mäta villkoren för företagande skulle vara till nytta.

5.4 Vad gäller genomförandet av kommissionens förslag till en ny kompetensagenda för Europa har EESK i sitt yttrande⁽²⁷⁾ framhållit många utmaningar, till exempel behovet av "mer innovativa lösningar inom utbildning och kompetensutveckling" till stöd för en kompetensgaranti och av att tillhandahålla adekvat och förbättrad finansiering av och allmän tillgång till dessa.

5.5 I riktlinje 5 hänvisas även till rättvisa löner som "ger en rimlig levnadsstandard" och till att man bör fastställa "lämpliga nivåer för minimilöner och därvid beakta hur minimilönerna påverkar konkurrenskraften, jobbskapandet och fattigdomen bland förvärvsarbetande". Inriktningen på låga löner och fattigdom bland förvärvsarbetande har stärkts jämfört med de föregående riktlinjerna, men EESK anser fortfarande att det behövs en tydlig definition av "arbetstillfällen av hög kvalitet". En förstärkning av effektiviteten hos kollektivavtal genom en ökning av deras omfattning skulle exempelvis vara till nytta i detta avseende. Samtidigt är det en förutsättning och av yttersta vikt att subsidiaritetsprincipen liksom arbetsmarknadsparternas autonoma roll respekteras fullt ut.

5.6 Kommittén anser att alltför stor tonvikt läggs vid hinder från utbudssidan, men att ingen motsvarande uppmärksamhet ägnas åt behovet av sociala investeringar och tillväxt. Rörelsen bort från skatt på arbete i riktning mot andra källor i riktlinjerna är välkommen, men riktlinjerna bör ge större tydlighet beträffande andra möjliga källor. EESK har utarbetat yttranden om aggressiv skatteplanering, skattebedrägeri och skatteundandragande och miljöskatter⁽²⁸⁾ som också kan tillhandahålla alternativa inkomster som kan föreslås i riktlinjerna.

5.7 Hänvisningen till tekniska och miljömässiga förändringar i **riktlinje 6** är välkommen. Ytterligare information om möjligheterna till grön tillväxt skulle också vara givande. På liknande sätt bör det förbättra rörligheten "att intjänade utbildningsrättigheter förs över vid övergången mellan olika anställningar". För att uppnå detta betonar EESK nödvändigheten av att garantera en värdig tillvaro under utbildningen, oavsett var den äger rum. Man bör också undersöka de instrument som används i vissa EU-medlemsstater, såsom bidrag, lån, kollektivavtal om betald studieledighet och andra bestämmelser, i syfte att göra goda metoder i fråga om miniminormer när det gäller rätten till utbildningsledighet till standardmetod i övriga medlemsstater. Kommittén välkomnar den nya ordalydelsen i riktlinje 6 om erkännande av icke-formellt lärande, om att öka utnyttjandet av flexibel yrkesinriktad fortbildning och om en starkt satsning på vuxenstudier. Vissa åtgärder har vidtagits för att utvidga bestämmelserna i riktlinje 6 om hinder för kvinnors sysselsättning till fler grupper och göra bestämmelserna mer könsneutrala. Kommittén manar till viss försiktighet i detta

⁽²⁴⁾ EESK:s yttrande om Hållbar social trygghet och hållbara sociala trygghetssystem i den digitala tidsåldern (EUT C 129, 11.4.2018, s. 7).

⁽²⁵⁾ Priset tilldelades som erkännande till framstående projekt som bidrar till att integrera människor i behov av stöd på arbetsmarknaden, t.ex. personer med invandrabakgrund, personer med funktionsnedsättning, långtidsarbetslösa, kvinnor som varit borta från arbetsmarknaden, ungdomar och människor som lever i fattigdom. Se EESK:s webbplats om EESK:s pris till det civila samhället 2017.

⁽²⁶⁾ EUT C 332, 8.10.2015, s. 20.

⁽²⁷⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽²⁸⁾ EESK:s yttrande på eget initiativ om Förmögenhetsklyftor i EU (EUT C 129, 11.4.2018, s. 1), EESK:s förberedande yttrande om Beskattning av delningsekonomi (EUT C 81, 2.3.2018, s. 65, EUT C 434, 15.12.2017, s. 18, EUT C 71, 24.2.2016, s. 42).

avseende, så att inte någon särskild jämställdhetsaspekt går förlorad. Bestämmelserna om balans mellan arbetsliv och privatliv är välkomna och är i viss mån redan på gång. I detta avseende upprepar EESK sitt stöd för kommissionens lagstiftningsförslag om balans mellan arbetsliv och privatliv, inbegripet betald familje- och omsorgsledighet, i enlighet med vad som kommer till uttryck i ett nyligen utfärdat yttrande⁽²⁹⁾ (detta saknas i det sista stycket i riktlinje 6). Enligt kommittén bör den uttryckliga hänvisningen till Europeiska socialfonden behållas i riktlinje 6.

5.8 Texten om otrygga arbetsvillkor och flexibla arbetsformer i **riktlinje 7** har förbättrats. Detta gäller särskilt hänvisningen till att "arbetstagarna måste garanteras tillräcklig trygghet och hälsosamma, säkra och väl anpassade arbetsmiljöer". Bestämmelserna om "goda förutsättningar för rekrytering" bör dock inte utnyttjas för att minska det arbetsrättsliga skyddet. Bestämmelserna om aktiva arbetsmarknadsåtgärder och offentliga arbetsförmedlingar har förändrats på ett genomgripande sätt. Dessa ändringar är i allmänhet välkomna och överensstämmer med bästa praxis på området. Med hänsyn till den betydelse som tillmäts detta område, t.ex. av OECD, skulle det förtjäna större uppmärksamhet i arbetet med de landsspecifika rekommendationerna. Kommittén välkomnar den nya ordalydelsen om den sociala dialogen, men upprepar på nytt att den sociala dialogen har varierande form i EU och att effekten av den ekonomiska krisen på området inte har upphävts i en rad medlemsstater.

5.9 Bestämmelserna om tillgång till opartisk tvistlösning bör gälla generellt, snarare än enbart i samband med omotiverade uppsägningar. Parternas rättigheter att vända sig till domstolar om en alternativ tvistlösning har misslyckats bör dock respekteras. Det måste finnas en hänvisning till arbetstagares deltagande exempelvis i frågor såsom arbetstid. Dessutom bör arbetslöshetsförmåner, även om de inte bör fungera som ett negativt incitament till att börja arbeta, inte undergräva sin egen funktion när det gäller att garantera arbetslösa personer en värdig levnadsstandard. Därutöver måste bestämmelserna om att underlätta gränsöverskridande arbete anpassas till de bestämmelser som är till för att se till att arbetstagarna behandlas rättvist och förhindra social dumpning.

5.10 I en del länder är den sociala dialogen mindre utvecklad, och i vissa länder har det faktiskt skett bakslag på området på grund av krisen. Vi välkomnar kommissionens insatser för att öka samarbetet med arbetsmarknadens parter inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Mot bakgrund av att den sociala dialogen är av central betydelse för pelaren för sociala rättigheters resultat och vid genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna och de landsspecifika rekommendationerna upprepar EESK sin uppmaning till att se till att en sådan existerar i alla medlemsstater och uppmanar med kraft alla politiska aktörer på nationell nivå och EU-nivå att inte försvaga utan förstärka strukturerna för kollektiva förhandlingar på alla nivåer. Kommissionen har dessutom gjort framsteg i fråga om civilsamhällets medverkan i landsspecifik rapportering, vilket är välkommet och bör vidareutvecklas.

5.11 **Riktlinje 8** har en ny ordalydelse när det gäller allmänna sociala bestämmelser. Engagemanget i representation för underrepresenterade grupper är välkommet, liksom bestämmelserna om tillräcklig minimiinkomst. En hänvisning till hur denna minimiinkomst beräknas, särskilt när det gäller arbetet om referensbudgetar, skulle dock vara högst välkommen. Förbättrad tillgång till socialt skydd för alla typer av arbetstagare, oavsett status, bör också tas upp i riktlinje 8. Den ytterligare hänvisningen till fattigdom bland förvärvsarbetande i denna riktlinje och den detaljerade hänvisningen till vissa sociala tjänster är välkomna, eftersom de placerar riktlinjerna i en sammanhängande socialpolitik som överensstämmer med pelarens bestämmelser och på nytt stöder EESK:s uppmaning till sociala investeringar. Kommittén upprepar sina åsikter om pensionsålder i detta yttrande. De nuvarande bestämmelserna i riktlinjerna om "åtgärder för att förlänga yrkeslivet" är emellertid välkomna, men det bör förtydligas att en sådan förlängning är frivillig. EESK kommer i god tid att framföra sina synpunkter på Europeiska kommissionens strategi om tillgång till social trygghet.

5.12 Situationen vad gäller ungdomsarbetslöshet och antalet ungdomar som varken arbetar eller studerar förblir också ett orosmoment, och detta håller på att framträda som ett särskilt motspänstigt problem. I översikten *Employment and Social Developments in Europe 2017*⁽³⁰⁾ betonades särskilt hur den ekonomiska krisen på ett oproportionerligt sätt har drabbat ungdomar, och det verkar som om återhämtningen inte vänder denna tendens i tillräcklig grad. Det var uppmuntrande att ungdomsgarantin, med stöd av ungdomssysselsättningsinitiativet och Europeiska socialfonden, relativt snabbt kunde omsätta ett politiskt åtagande i handling, men det finns fortfarande problem som måste lösas. Som ofta är fallet var de särskilt avsatta medlen minimala och en stor del av resurserna var inte nya. Det är viktigt att nya medel (ungdomssysselsättningsinitiativet) åtminstone bibehålls. Det är viktigt att arbetslösheten bland ungdomar fortsatt står i fokus även om situationen förbättras, eftersom strukturreformer ofta krävs för att se till att detta inte är den första gruppen

⁽²⁹⁾ EESK:s förberedande yttrande om Balans mellan arbetsliv och privatliv för arbetande föräldrar och anhängvårdare (EUT C 129, 11.4.2018, s. 44).

⁽³⁰⁾ Översikten ESDE 2017.

som drabbas vid en ny kris. Det krävs mer forskning för att fastställa orsakssambandet mellan en (eventuellt) förbättrad ungdomssysselsättningssituation och de faktiska åtgärder som har vidtagits inom ramen för garantin. På liknande sätt måste insatsernas kvalitet och de ojämna förändringarna i ungdomsarbetslösheten redovisas i förhållande till garantin. EESK har tidigare efterlyst ett fortsatt fokus på detta område i de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) och en stärkt roll för ungdomsorganisationer och arbetsmarknadens parter lokalt ⁽³¹⁾.

5.13 Som ofta är fallet kan det ta längst tid att återintegrera långtidsarbetslösa när situationen på arbetsmarknaden förbättras. Det kommer att krävas särskilda åtgärder för detta, såsom utbildning för en flexibel arbetsmarknad och personlig yrkesvägledning. Uppmärksamhet måste ägnas åt siffrorna för ej arbetssökande arbetslösa och personer med svag koppling till arbetsmarknaden i statistiken, eftersom dessa ofta förbises. När situationen på arbetsmarknaden förbättras kan dessa grupper lockas tillbaka till ett aktivt arbetssökande, men särskilt stöd krävs och de nationella systemen måste reagera på denna utmaning. Som redan nämnts skulle ett fokus på sociala investeringar kunna spela en större roll här. Sysselsättningskommitténs ram med indikatorer för övervakning av rådets rekommendation om integration av långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden ⁽³²⁾ är högst välkommen och måste även fortsättningsvis ingå i dess arbete och ses över av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor).

5.14 Det är nödvändigt att i riktlinjerna särskilt nämna migranters och flyktingars behov och situation ⁽³³⁾.

5.15 Löneskillnaderna mellan kvinnor och män och kvinnors överrepresentation inom låglöneyrken är även fortsättningsvis ett problem och bör tas upp i riktlinjerna oavsett frågan om arbetskraftsutbud. Åtgärder på detta område är direkt kopplade till idén om anständigt arbete och minimiinkomst, som måste framhåvas mer i samband med riktlinjerna. På liknande sätt kommer initiativ om balans mellan arbetsliv och privatliv och barnomsorg att vara viktiga här. I EESK:s nyligen framlagda yttrande ⁽³⁴⁾ om kommissionens förslag om balans mellan arbetsliv och privatliv betraktas de som ett viktigt första steg. I fråga om detta krävs åtgärder i alla delar av riktlinjerna och faktiskt i alla delar av hela pelaren, eftersom flera olika politikområden samverkar.

5.16 Sysselsättningsfrågor som rör personer med funktionsnedsättningar betraktas nu som en central del av modern sysselsättningspolitik och hänvisningen till dem i riktlinjerna är välkommen, även om den är minimal och skulle kunna utökas. EESK arbetar med utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och anser att rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet ⁽³⁵⁾ är av avgörande betydelse på detta område. EU:s handikappstrategi 2010–2020 ger en allmän ram på området. I en resolution om strategins framtid ⁽³⁶⁾ som nyligen antogs av det fjärde Europaparlamentet för personer med funktionsnedsättning betonades många sysselsättningsrelaterade frågor och frågor som rör den sociala pelaren för personer med funktionsnedsättning. EESK uppmärksammar även EU-fördragets bestämmelser om diskriminering, som gäller för alla grupper, och avråder från att sammanfläta "utsatta grupper" med begreppet diskriminering.

5.17 Kommittén tror inte att en höjning av den lagstadgade pensionsåldern kommer att lösa de problem som beror på de demografiska utmaningarna. Vi behöver initiativ som skapar gynnsamma förutsättningar för en förlängning av det aktiva yrkeslivet och främjar solidaritet mellan generationerna samt en effektiv tillväxt- och sysselsättningspolitik. Vi behöver en verklig politik för "aktivt åldrande" för att uppnå en bra politik avseende arbetsförhållanden, hälsa och säkerhet samt arbetstider och ett ökat deltagande i livslångt lärande. Vi behöver dessutom öka sysselsättningsgraden bland äldre som lämnar arbetslivet tidigt på grund av hälsoproblem, arbetets intensitet, tidig uppsägning och brist på möjligheter till utbildning eller återinträde på arbetsmarknaden. ⁽³⁷⁾

⁽³¹⁾ EUT C 268, 14.8.2015, s. 40.

⁽³²⁾ Sysselsättningskommitténs ram med indikatorer för långtidsarbetslöshet.

⁽³³⁾ EUT C 264, 20.7.2016, s. 19.

⁽³⁴⁾ Yttrandet om Balans mellan arbetsliv och privatliv för arbetande föräldrar och anhängigvårdare (EUT C 129, 11.4.2018, s. 44).

⁽³⁵⁾ EGT L 303, 2.12.2000, s. 16.

⁽³⁶⁾ Europeiska handikappforumet (EDF): Resolution on the European Disability Strategy 2020–2030 (resolution om EU:s handikappstrategi 2020–2030), antagen av det fjärde Europaparlamentet för personer med funktionsnedsättning den 6 december 2017. Se även Europaparlamentets resolution av den 30 november 2017 om genomförandet av EU:s handikappstrategi.

⁽³⁷⁾ EUT C 451, 16.12.2014, s. 109.

5.18 Arbetsmarknadsparterna måste förhandla om arbetsförhållandena, t.ex. i form av att arbetsplatser anpassas efter äldre arbetstagares färdigheter och hälsotillstånd, genom hänsyn till svårigheten med vissa jobb, bättre tillgång till vidareutbildning, bättre förebyggande av funktionsnedsättning, underlättande av balansen mellan arbete och privatliv samt undanröjande av rättsliga eller andra hinder för ett längre arbetsliv.

5.19 När det gäller höjningen av den lagstadgade pensionsåldern upprepar EESK sin åsikt att den faktiska pensionsåldern först bör närma sig den lagstadgade pensionsåldern⁽³⁸⁾, men betonar behovet av att trygga hållbarheten i pensionssystemen i medlemsstaterna genom att bemöta utmaningar såsom ökad förväntad livslängd, förändringar på arbetsmarknaderna som påverkar finansieringen av pensionerna samt säkerställande av tillräckliga pensionsnivåer.

5.20 EESK anser att man likväl bör bevara program för förtidspension, med tanke på arbetstagare som arbetat under långa perioder med ansträngande eller farliga arbeten eller som påbörjade sitt arbetsliv mycket tidigt. EESK ställer sig inte bakom mekanismer för automatisk justering av pensionsåldern på grundval av antingen ökad förväntad livslängd eller demografiska förändringar.

6. Allmänna frågor

6.1 Inom förhandlingarna om EU:s kommande budget finns det ett behov av att avsevärt öka investeringarna i social infrastruktur eftersom detta har flera positiva effekter på såväl arbetsmarknader som budgetar, såsom kommittén nyligen angett⁽³⁹⁾. Detta gäller i synnerhet investeringarna i humankapital som procentandel av den totala budgeten, om EU ska kunna uppnå sina egna mål om att vara ett globalt konkurrenskraftigt ekonomiskt område med ett socialt AAA-kreditbetyg, även när det gäller sysselsättningsprioriteringar.

6.2 Det finns ett behov av att övervaka vilket slags strukturreformer medlemsstaterna har genomfört och vilka av dessa som har haft reella positiva effekter på området sysselsättning, utbildning och livslångt lärande. I den årliga tillväxtöversikten 2018⁽⁴⁰⁾ hänvisar kommissionen till stödprogrammet för strukturreformer⁽⁴¹⁾. EESK välkomnar detta initiativ och skulle vilja att det lämnas information om de sysselsättnings- och utbildningsreformer som har genomförts som ett led i detta program och om i hur stor utsträckning arbetsmarknadens parter och andra civilsamhällesorganisationer har medverkat.

Bryssel den 15 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽³⁸⁾ EUT C 299, 4.10.2012, s. 115.

⁽³⁹⁾ EUT C 271, 19.9.2013, s. 91.

⁽⁴⁰⁾ Den årliga tillväxtöversikten för 2018.

⁽⁴¹⁾ Stödprogrammet för strukturreformer.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet – Förnyad kraft åt partnerskapet mellan Afrika och EU

[JOIN(2017) 17 final]

(2018/C 237/11)

Föredragande: **Mihai MANOLIU**

Remiss	Europeiska kommissionen, 5.7.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för yttre förbindelser
Antagande av facksektionen	22.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	15.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	185/2/1

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 I ett snabbt föränderligt globalt sammanhang ser EESK 2018 som ett avgörande år när det gäller att fördjupa partnerskapet mellan EU och Afrika. De båda kontinenterna står inför stora och djupgående omvandlingar i fråga om den politiska, ekonomiska och sociala dimensionen. Detta sammanhang medför möjligheter att omforma och fördjupa partnerskapet. EESK anser därför att unionen vid detta tillfälle bör lägga särskild tonvikt vid att involvera ett antal nya aktörer från både det ekonomiska området och det europeiska civila samhället i utvecklingsprojekt som genomförs på den afrikanska kontinenten. Att stödja Afrikas utveckling bör inte enbart vara ett ansvar för EU-institutionerna, utan hela det europeiska samhället bör göra en insats.

1.2 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén föreslår därför att behöriga EU-institutioner fortsätter sina ansträngningar för att upprätthålla fred och säkerhet i Afrika och bistår afrikanska organisationer i deras kamp för att förebygga konflikter, terrorism och organiserad brottslighet. EESK välkomnar initiativet för ett partnerskap mellan EU och Afrika och anser att det finns ett behov av en sådan process, där hänsyn tas till de nya geostrategiska realiteterna som de båda världsdelarna står inför:

- en human och värdig hantering av migrationsströmmarna, som upplevs som okontrollerade,
- möjligheten att det sker en tillströmning av flyktingar,
- bristen på säkerhet vid Europeiska unionens gränser på grund av instabiliteten hos vissa politiska regimer och avsaknaden av en fungerande rättsstat i vissa afrikanska stater,
- det allt större inflytandet i Afrika av andra regionala stormakter som Kina – de särskilda intressena i Afrikas naturresurser och de bilaterala ekonomiska förbindelserna stimulerar inte staterna på denna kontinent att öka det transnationella samarbetet,
- USA:s oförutsägbara agerande i den internationella politiken samt de utmaningar som följer av klimatförändringarna.

1.3 EESK anser att EU, för att lösa problemet med livsmedelsförsörjningen, tillsammans med Afrikanska unionen bör identifiera framgångsrika lokala jordbruksprojekt och jordbruksstrategier och stödja en utvidgning av dessa till så många afrikanska regioner och stater som möjligt. I detta sammanhang bör man inte glömma bort den demografiska faktorn, som är oerhört dynamisk och innebär att det behöver skapas nya arbetstillfällen (18 miljoner per år fram till 2035). I Afrika finns det dock avsevärda hinder för en hållbar ekonomisk utveckling, som EU bör ta hänsyn till och som är nära knutna till följande aspekter:

- Ett omfattande beroende av ett intensivt utnyttjande av naturresurser (olaglig handel med naturresurser).

- Härddar av instabilitet orsakade av krig, kränkningar av mänskliga rättigheter, sociala skillnader, fundamentalism och naturkatastrofer.
- Klimatförändringarnas effekter.
- Effekterna av bristen på livsmedel och vatten.
- Bristande hygien.
- Epidemier och infektionssjukdomar.
- Avsaknaden av en jordbrukspolitik som är konsekvent och anpassad till de lokala förhållandena.

1.4 Genom att ge upphov till framtvungade och frivilliga förflyttningar bidrar dessa problem avsevärt till en irreguljär migration, som ofta kontrolleras av den organiserade brottsligheten och som avsevärt ökar trycket på styrningssystemen och det politiska ledarskapet i ursprungs- och transitländerna. Europa kan reagera på detta genom det nya europeiska samförståndet om utveckling, den europeiska grannskapspolitiken och den europeiska migrationsagendan samt genom att utveckla en relation som bygger på idén om partnerskap. EESK kan tillsammans med erkända företrädare för det civila samhället (plattformar, forum, frivilliga) och arbetsmarknadsparter från Afrika ge ett viktigt bidrag till demokrati och mänskliga rättigheter.

1.5 EESK anser att det civila samhället i större utsträckning bör beaktas i det framtida partnerskapet och tilldelas en starkare roll som sträcker sig från samråd till uppföljning av politikens genomförande. Detta är viktigt för att säkerställa efterlevnaden av principen om en konsekvent politik för utveckling och för att berörda parter ska involveras på ett verkingsfullt sätt. Därför kan EU utgöra en förebild i fråga om god praxis för de afrikanska länderna när det gäller det civila samhällets deltagande i beslutsprocessen och när det gäller att skapa program för att underlätta framväxten av ett transnationellt afrikanskt civilsamhälle. Dessutom måste unionen, där det saknas ett civilt samhälle eller där detta är mycket svagt, spela en aktiv roll i dess utveckling.

1.6 Med tanke på den strategiska betydelsen av utbildning, icke-diskriminerande kunskapsöverföring och allmän tillgång till kultur som en viktig faktor för ett klimat av samarbete där man delar alla värderingar som det anses råda enighet om, samt för att skapa positiva framtidsutsikter för ett stort antal afrikanska ungdomar, har EESK följande förslag för det framtida partnerskapet mellan EU och Afrika:

- Framgångsrika EU-program såsom Erasmus+ bör utvidgas till att även omfatta Afrika för att underlätta rörligheten för studerande och lärare på båda kontinenterna och ett skapa ett utbyte av erfarenheter på akademisk nivå.
- Partnerskap mellan europeiska och afrikanska universitet som leder till utveckling av gemensamma projekt och studieprogram bör uppmuntras och få finansiellt stöd.
- Endast genom högkvalitativa utbildningsprogram och strategier för att bekämpa social utestängning kan man hejda den religiösa fundamentalismen i vissa afrikanska stater.

1.7 EESK anser att den viktigaste modellen som Europeiska unionen kan erbjuda den afrikanska kontinenten är det egna exemplet på transnationellt samarbete och genomförandet av storskaliga transnationella projekt såsom infrastrukturprojekt, i den mån de afrikanska staterna är överens om att samarbeta sinsemellan för att genomföra projekten. Dessutom måste Europeiska unionen vara medveten om den sakkunskap som den kan erbjuda i fråga om politiken för övergång till ett demokratiskt samhälle och en fungerande, konkurrenskraftig och inkluderande marknadsekonomi.

1.8 EESK föreslår att man i partnerskapet överväger att främja och genomföra jämställdhet och ökad egenmakt för kvinnor och flickor, samt erkänna deras bidrag till fred och statsbyggande, ekonomisk tillväxt, teknisk utveckling, fattigdomsminskning, hälsa och välbefinnande samt till kulturell och mänsklig utveckling. Alla former av våld mot och social, ekonomisk och politisk diskriminering av kvinnor måste upphöra i hela Afrika så att de fullt ut kan åtnjuta lika rättigheter.

1.9 EESK vill uppmärksamma att Kina nyligen blivit Afrikas främsta ekonomiska partner. Detta kan i sig leda till förändringar i de utrikespolitiska målen för staterna i regionen eller till att deras intresse för att genomföra demokratiska reformer minskar. EU behöver därför ett partnerskap med Afrika för att verkligen förstärka och intensifiera handelsförbindelserna mellan de båda kontinenterna och skapa bästa möjliga förutsättningar på lokal nivå för europeiska investeringar.

1.10 EESK rekommenderar att man inför klausuler om goda styrelseformer i alla relevanta avtal mellan EU och tredjeländer eller regioner för att främja hållbar utveckling. Hållbar utveckling förutsätter att det finns en process för att genomföra politiken som är ansvarsskyldig, insynsvänlig, aktiv, rättvis, inkluderande, ändamålsenlig, deltagarbaserad och respekterar rättsstatsprincipen.

1.11 EESK beklagar att Afrika är världens fattigaste kontinent och den enda kontinent där fattigdomen har ökat. Det är oacceptabelt att mer än 50 % av befolkningen lever i absolut fattigdom. Det krävs en internationell insats mot fattigdomen, som bör inbegripa viktiga aktörer i utvecklingsprocessen, samt strategier och handlingsplaner som riktar sig till missgynnade befolkningsgrupper. Det behövs en ny förutsägbar finansieringsram som kan programplaneras. EESK anser också att säkerställandet av en effektiv uppföljning av finansiellt stöd är avgörande för att uppnå ett bättre genomförande av målen.

1.12 EESK välkomnar Afrikas önskan, som kommit till uttryck i Agenda 2063 och genom inrättandet av Afrikanska unionen, att behandlas som en enda panafrikansk helhet. Gott styre för hållbar utveckling måste grunda sig på en sund ekonomisk politik som är socialt och miljömässigt rättvis, på uppbyggnad av demokratiska institutioner som är fria från korruption och lyhörda för medborgarnas behov samt på främjande av det civila samhället, på kamp mot social utestängning och på ekonomisk sammanhållning. Man får inte glömma rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och lika möjligheter. Ett gynnsamt investeringsklimat kan leda till framgång.

2. Bakgrund

2.1 Europeiska unionen (EU) och de flesta länderna i Afrika är redan bundna till varandra genom ett övergripande och rättsligt bindande internationellt avtal om samarbete som förenar mer än hälften av världens nationer. AVS–EU-partnerskapsavtalet, även kallat Cotonouavtalet, undertecknades i Benin år 2000 och syftar till att stärka det långsiktiga samarbetet inom politik, handel och utveckling mellan EU och AVS-länderna (Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet). Genom avtalet har en rad institutioner inrättats för att underlätta AVS–EU-samarbetet mellan regeringar, offentliga tjänstemän, parlamentsledamöter, lokala myndigheter och det civila samhället, inbegripet den privata sektorn.

2.2 Med tanke på den geografiska närheten anges det i den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik att främjandet av fred och utveckling på den afrikanska kontinenten i själva verket är en investering i fred och välbefinnande i Europeiska unionen. Det är extremt svårt att uppnå säkerhet och välbefinnande i unionen om dess grannskap är underutvecklat och konflikttrabbat. EU bör därför delta aktivt och intensivt i fullbordandet av Afrikanska unionen och i regionens ekonomiska återhämtning.

2.3 EESK noterar att de internationella omständigheterna har förändrats avsevärt den senaste tiden: nya globala utmaningar har uppstått, människors säkerhet har undergrävt och kampen mot fattigdom och pandemier, klimatförändringar och ökenspridning, migrationen samt den hållbara förvaltningen av kollektiva nyttigheter påverkar konstant de afrikanska staternas politik och politiken inom EU.

2.4 Det behövs en ny gemensam politisk vision för Afrika och EU, som är konkret och bygger på gemensamma intressen och värderingar, ömsesidig respekt och principen om individuell suveränitet, och som återspeglar båda parter legitima strävanden. De båda parternas gemensamma vilja måste omsättas i ett jämlikt, medvetet och förmånligt partnerskap för att fortsätta att främja fred (den fredsbevarande resursen för Afrika), säkerhet (Afrika – en viktig säkerhetsgarant), hållbar utveckling, mänskliga rättigheter samt regional och kontinental integration.

2.5 EESK beklagar att Afrika är världens fattigaste kontinent och den enda kontinent där fattigdomen har ökat. Det är oacceptabelt att mer än 50 % av befolkningen lever i absolut fattigdom. Det krävs en internationell insats mot fattigdomen, som bör inbegripa viktiga aktörer i utvecklingsprocessen, samt strategier och handlingsplaner som riktar sig till missgynnade befolkningsgrupper. Det behövs en ny förutsägbar finansieringsram som kan programplaneras. EESK anser också att säkerställandet av en effektiv uppföljning av finansiellt stöd är avgörande för att uppnå ett bättre genomförande av målen.

2.6 EESK välkomnar Afrikas önskan, som kommit till uttryck i Agenda 2063 och genom inrättandet av Afrikanska unionen, att behandlas som en enda panafrikansk helhet. Gott styre för hållbar utveckling måste grunda sig på en sund ekonomisk politik som är socialt och miljömässigt rättvis, på uppbyggnad av demokratiska institutioner som är fria från korruption och lyhörda för medborgarnas behov samt på främjande av det civila samhället, på kamp mot social utestängning och på ekonomisk sammanhållning. Man får inte glömma rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och lika möjligheter. Ett gynnsamt investeringsklimat kan leda till framgång.

2.7 För att uppnå effektivitet och ömsesidig och individuell ansvarighet krävs det avsevärda finansiella och mänskliga resurser på lång sikt, och att båda parter tydligt lever upp till sina åtaganden. EESK anser att det civila samhället kan involveras med hjälp av en frivilligplattform och stödja utvecklingsprocessen. Icke-statliga aktörer och lokala myndigheter bör snarast involveras fullt ut i alla skeden, inklusive övervakning och utvärdering. De kan både ge ny fart åt utvecklingen i Afrika och öka legitimiteten i EU:s yttre åtgärder, samt minska EU-skepsisen i Europa. Den gemensamma visionen bör inbegripa deltagandedemokrati, pluralism och grundläggande friheter, kort sagt respekt för rättsstatsprincipen.

2.8 Ett annat stort hot är utarmningen av Afrikas naturresurser, vilket kommer att försvåra fattigdomsminskningen. Ekosystemtjänsterna, bland annat lagringen av kol i tropiska skogar, kommer att behöva kompenseras. Det behövs en gemensam strategi för att hantera de globala utmaningarna och ett enhetligt partnerskap inriktat på medborgarna genom förhandlingar som bygger på ett tillvägagångssätt från kontinent till kontinent på såväl politisk som konkret nivå.

2.9 EESK anser att parterna måste visa ansvar och konsekvens i fråga om ömsesidigt ansvar, dialog och bidrag. Dessutom bör det framtida avtalet grundas på principen om *partnerskap*. Parterna är jämlika i fråga om rättigheter och ansvar (metoder för utveckling och investeringar). Det finns dock en diskrepans i fråga om integrering och mänskliga, tekniska och finansiella resurser. Den politiska dialogen mellan EU och Afrika behöver således utvecklas och stärkas.

2.10 Fattigdomsutrotning och hållbar utveckling utgör ett samstämmigt mål (bättre samordning mellan givare och icke-statliga aktörer) och ett åtagande om samarbete mellan EU och Afrika som fastställts genom EU-politiken, såsom handelspolitiken (med fritt tillträde till EU:s marknad inom ramen för de ekonomiska partnerskapsavtalen), miljöpolitiken och jordbrukspolitiken.

2.11 EESK betonar att den övergripande strategin mot konflikter måste bygga på ansvarstagande, förebyggande åtgärder, lösning, förvaltning och återuppbyggnad. Fred är nödvändigt som ett första steg mot en hållbar utveckling som är rättvis ur politisk, ekonomisk och social synvinkel, i enlighet med fullständig respekt för de mänskliga rättigheterna. Det krävs ökad vaksamhet mot uppkomsten av etniska och religiösa spänningar i Afrika. Särskild uppmärksamhet bör ägnas vapenexport (med hjälp av en uppförandekod), inklusive olaglig vapenhandel.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Det gemensamma meddelandet till Europaparlamentet och rådet **Förnyad kraft åt partnerskapet mellan Afrika och EU** är ett samordnat och kraftfullt initiativ, som ligger i linje med **Agenda 2063** och överensstämmer med **den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik**. Det bidrar till den reflektionsprocess som utgör startpunkten för de kommande förhandlingarna om Afrikapelaren.

3.2 EESK anser att EU har ett strategiskt och politiskt intresse som grundar sig på gemensamma värderingar och intressen, av att fördjupa och anpassa sitt hållbara partnerskap med Afrika. EU bör bli den främsta utländska investeraren och den främsta partnern på det humanitära området och handelsområdet, samt tillhandahålla säkerhet.

3.3 EU har tre strategiska mål:

- Ett starkare ömsesidigt partnerskap och ökat internationellt samarbete utifrån gemensamma värderingar och intressen, inklusive i bilaterala förbindelser.
- Säkerhet på land och till sjöss samt kamp mot gränsöverskridande hot som en investering i säkerheten på båda kontinenterna.
- En hållbar och inkluderande ekonomisk utveckling i Afrika för att skapa de arbetstillfällen som kontinenten behöver, men även för att utnyttja de möjligheter detta erbjuder Europa.

3.4 EESK instämmer i att genomförandet av en ambitiös gemensam agenda kan uppnås genom

- fördjupade koalitioner i frågor om global styrning, genom en stärkt dialog och ett effektivt samarbete, med strategiska partner och viktiga bundsförvanter, för att främja och stödja rättsstatsprincipen och rättsväsendet,

- stärkt samarbete i frågor av gemensamt intresse genom frekvent politisk interaktion, på multilateral, kontinental, regional, nationell och lokal nivå, samtidigt som subsidiaritetsprincipen respekteras,
- ett partnerskap som sätter människorna, de politiska beslutsfattarna, de lokala myndigheterna, arbetsmarknadens parter, den privata sektorn och hela det civila samhället i centrum.

3.5 EESK anser att den gemensamma strategin för EU och Afrika bör baseras på en robust politik för hållbar utveckling på grundval av de lokala förhållandena i Afrika, vilket är en förutsättning för ett ändamålsenligt bistånd till en rättvis kamp mot fattigdom, och för en sund ekonomisk, miljömässig (förödande klimatförändringar) och social tillväxt, baserad på anständigt (långsiktiga arbetstillfällen), produktivt, fritt, etiskt och värdigt arbete samt bekämpning av fattigdom och social utestängning. Ökad lokal produktion, tryggad livsmedelsförsörjning, skåliga inkomster för familj jordbruk och små och medelstora företag samt inrättandet av en inre marknad (ägenderätt och minskning av administrativa bördor och korruption) kan bidra till att bekämpa fattigdom. Jordbruk och livsmedelssäkerhet bör således ägnas särskild uppmärksamhet inom ramen för en gemensam politik. Man måste stödja modeller för hållbart jordbruk, modeller inriktade på småbrukare, som erbjuder konkreta möjligheter till arbete genom utveckling av de specifika sektorerna. Det är upp till både EU och Afrikanska unionen att kartlägga och främja framgångsrika modeller och strategier inom jordbruket bland missgynnade grupper från samma stat eller från andra afrikanska stater som genomgår utveckling.

3.6 Kampen mot ökenspridning och tillgången till vatten för alla är avgörande faktorer för en tryggad livsmedelsförsörjning, migration och för förekomsten av flyktingar. Afrika är den kontinent som drabbats hårdast av klimatförändringarna. EU och Afrikanska unionen, samt medlemsstaterna, de ekonomiska aktörerna och investerarna behöver fördela ansvaret (skydd mot klimatförändringarna) och behöver även en flexibel och effektiv budgetram för en ny miljöstrategi.

3.7 Förekomsten av frihandel som respekterar miljömässiga och sociala normer kan stimulera ekonomisk tillväxt och sociala och politiska framsteg, och har en konkret effekt som katalysator för fattigdomsminskning genom att den främjar en allmän hållbar utveckling. Det krävs en asymmetri till förmån för de afrikanska marknaderna i syfte att åstadkomma regional integration och en tillförlitlig ram för handel och investeringar. De ekonomiska partnerskapsavtalen är ett verktyg för handel och regional integration i den mån dessa avtal gynnar utvecklingen och medger undantag för de lokala industrier som genomgår en omställning så att de kan anpassa sig till de nya marknadsvillkoren. De ekonomiska förbindelserna mellan EU och Afrika bör bygga på rättvis handel samt på en differentierad och diversifierad strategi, som leder till en afrikansk integration som genererar nödvändiga och konkurrenskraftiga produkter och tjänster.

3.8 En avgörande faktor för ekonomisk utveckling och fattigdomsutrotning är partnerskapet EU–Afrika för energi, som kan ge upphov till projekt som kan tillhandahålla ändamålsenlig, förnybar energi till ett överkomligt pris. I detta fall kan klimatet och de geografiska förhållandena på den afrikanska kontinenten vara en fördel, särskilt när det gäller solenergi. Tillgång till energi kan bidra till Afrikas sociala och ekonomiska utveckling.

3.9 EESK anser att ett åtagande i fråga om utbildning och hälso- och sjukvård för alla är en ändamålsenlig och konkret metod för en gemensam utvecklingsstrategi för de fattiga. Strategin bör bidra till att integrera grundläggande aspekter avseende jämställdhet och kvinnors egenmakt. Man får inte glömma utsatta befolkningsgrupper och flyktingar som blir följderna av humanitära kriser. Tillgång till hälso- och sjukvård och bekämpning av förfalskade läkemedel är avgörande faktorer i kampen mot dödliga sjukdomar, som är en allt större plåga. Det krävs även lämpliga rättsliga och straffrättsliga åtgärder.

3.10 EESK föreslår regelbundna analyser av de främsta orsakerna till migration och av frågor som rör migranternas rättigheter och integration, inklusive frågan om kompetensflykt. Praktiska lösningar behövs för att skapa en ändamålsenlig cirkulär migration. Barriärer kan inte lösa problemet, men en dialog baserad på nationell och regional identitet, solidaritet och kultur kan lägga grunden för en agenda för hållbar utveckling för alla, i den mån det finns tillräckliga medel för en sådan.

3.11 EESK anser att skulderna utgör en börda som omintetgör alla insatser för hållbar utveckling för alla. Skuldförvaltningen, baserad på en analys från fall till fall, bör underordnas en förstärkning av den ekonomiska och sociala politiken och en effektivare förvaltning. Skuldförvaltning och överföring av skulderna till andra borgenärer bör vara en

central faktor för budgetstöd (baserat på resultatindikatorer) som tillhandahåller grundläggande sociala tjänster, för att stärka de afrikanska ländernas struktur. Det behövs en tydlig uppföljning med medverkan av de lokala myndigheterna och det civila samhället.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK anser att Agenda 2063 (ett fredligt, säkert och välmående Afrika med goda styrelseformer, demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, rättvisa och respekt för rättsstatsprincipen – ett Afrika där utvecklingen utgår från människorna, där man tar vara på ungdomarnas – i synnerhet de unga kvinnornas – potential och inte utesluter någon), som är en agenda för omvandling, utformad för att reformera Afrika, bör ha två huvudsakliga inriktningar:

— **Att skapa motståndskraftigare stater och samhällen:**

- förebygga konflikter, hantera kriser och stärka freden,
- stärka styrningssystemen,
- hantera migration och rörlighet.

— **Att skapa fler och bättre arbetstillfällen, i synnerhet för ungdomar:**

- dra till sig ansvarsfulla och hållbara investeringar,
- energisäkra Afrika,
- omstrukturera Afrikas jordbruk och agroindustriella sektor samt den blå ekonomin i denna, även fisket,
- stödja arbetsmarknadsparternas verksamhet,
- främja kunskaper och färdigheter.

4.2 Arbetet för att göra staterna och samhällena mer motståndskraftiga mot chocker bygger på legitima strävanden, på EU:s värden och mål, på de egna gränsernas nuvarande bräcklighet och på hoten mot vitala intressen. Terrorism, människohandel, brottslighet och våldsbejakande extremism är hot mot stabiliteten och freden, och symptom på en strukturell, eventuellt djupgående instabilitet.

4.3 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- Inrättandet av en samarbetsplattform för FN och europeiska, afrikanska och andra internationella partner.
- Ett första bidrag till Afrikanska unionens fredsfond.
- Stöd till afrikanska initiativ avseende sjöfartsskydd.

4.4 Det är allmänt känt att goda styrelseformer, säkerhet och utveckling är hörnstenarna i ett starkt och modernt samhälle som är motståndskraftigt mot chocker, med demokratiska, ändamålsenliga, öppna och ansvarsskyldiga institutioner. Dessa stabila samhällen där man respekterar de mänskliga rättigheterna, som är centrala för en hållbar utveckling, verkar inom en förutsägbar och stabil makroekonomisk ram, som kan erbjuda tjänster till medborgarna. På detta område kan EU bidra till Afrikas utveckling såväl genom den sakkunskap som den genom vissa medlemsstater kan erbjuda i fråga om strategier för omställning till demokratiska samhällen och fungerande marknadsekonomier med en social och territoriell sammanhållningspolitik, som genom sin modell för transnationellt samarbete, genom gemensamma institutioner.

4.5 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- En gemensam högnivåkonferens mellan Afrikanska unionen och EU om valförfaranden, demokrati och samhällsstyrning i Afrika och Europa.
- En fördubbling av stödet till mobiliseringen av inhemska resurser (skatteinitiativ) fram till 2020.
- Gemensamma åtgärder för att främja en hållbar förvaltning av naturtillgångarna, en gemensam stadga för EU och Afrika.

4.6 Genom de viktiga ekonomiska, sociala och säkerhetsrelaterade frågorna kan migrationen och rörligheten förstärka och berika samhällen, men också leda till en omfattande destabilisering om de inte hanteras på ett korrekt och ändamålsenligt sätt. Man kan konstatera flöden av påtvingad rörlighet och migration som har nått rekordnivåer i fråga om faran för migranternas fysiska integritet. I detta hänseende finns det ett gemensamt ansvar och globala lösningar som bygger på delat ansvar och solidaritet som härrör från en politisk ram som är avgörande för att hantera stora flöden av flyktingar och migranter.

4.7 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- Stöd till afrikanska initiativ för reguljär migration och rörlighet (fri rörlighet, system för socialt skydd, flyttbarhet, erkännande av färdigheter) inom Afrika.
- Ökat samarbete mellan Afrika och EU i kampen mot nätverk som ägnar sig åt människosmuggling och människohandel.

4.8 Det krävs ett paradigmskifte för att skapa en välmående kontinent som har de medel och resurser som krävs för att samordna sin egen utveckling och där ekonomierna omstruktureras genom industrialisering, tillverkning och mervärdeskapande insatser för att åstadkomma gemensam tillväxt genom utveckling av den privata sektorn, företagandean och anständigt arbete för alla.

4.9 EESK anser att den socioekonomiska omvandlingen måste vara förenlig med de möjligheter och utmaningar som följer av de omfattande klimatförändringarna och av idén om miljömässig hållbarhet. Man måste skapa regionala marknader och ett gynnsamt investeringsklimat, som genererar ett tillräckligt värde som kan mångfaldigas genom den stabila och förutsägbara frihandel som partnerskapsavtalen erbjuder.

4.10 EESK betonar behovet av respekt för god företagsstyrning, miljöstandarder och sociala standarder för att åstadkomma ekonomisk integration i Afrika på regional och kontinental nivå. Man måste ta vara på alla möjligheter för att skapa en grön ekonomi, en blå ekonomi och en cirkulär ekonomi, på grundval av företagens sociala ansvar, socialt entreprenörskap och etiska uppförandekoder, i syfte att inrätta ett kontinentalt frihandelsområde.

4.11 Företagen spelar en grundläggande roll i samhällets utveckling – som viktiga investerare, innovatörer, skapare av kompetens och sysselsättning, drivkrafter för ekonomisk tillväxt och källa till (direkta och indirekta) inkomster som kan generera offentliga intäkter för de investeringar som krävs i välbefinnande och i viktig infrastruktur som skolor och/eller sjukhus. De erbjuder också integrationsmöjligheter – för såväl unga som migranter, och ger människor en chans att utvecklas och att få en stabil inkomst.

4.12 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- Massiva EU-investeringar i Afrika via den europeiska yttre investeringsplanen och pakten med Afrika.
- Stöd till ett mer förutsägbart och gynnsamt investeringsklimat i Afrika.
- Stöd till Afrikas digitala agenda.

4.13 EESK anser att allmän tillgång till hållbar och förnybar energi, på grundval av rimliga priser, innebär en möjlighet till nya arbetstillfällen med anständiga villkor och till en konkret utveckling där hänsyn tas till klimatförändringarna. EU och Afrika kan stärka samarbetet för övergången till ren energi, på grundval av en uppsättning gemensamma värderingar. EU är världsledande när det gäller att främja ren energi. För att Afrika ska kunna utnyttja sin potential att generera el och använda den på ett effektivt sätt, på grundval av en rättvis reglering, krävs det omfattande investeringar som kan tillgodose efterfrågan, med möjligheter till en sammankoppling med de europeiska transiteringsnätverken. Klimatförändringarna kan kompenseras genom ökad användning av el från förnybara energikällor.

4.14 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- Lämna EU-bidrag till det afrikanska initiativet för förnybar energi och uppnå en produktionskapacitet på 5 GW förnybar energi fram till år 2020 så att 30 miljoner människor i Afrika får tillgång till hållbar energi och koldioxidutsläppen minskas med 11 miljoner ton koldioxid per år.

- Inleda ett nytt initiativ för att underlätta offentlig-privat samarbete i EU och Afrika om ökade investeringar i sektorn för hållbar energi i Afrika via en högnivåplattform.
- Inleda ett nytt forsknings- och innovationspartnerskap mellan EU och Afrika om klimatförändringar och hållbar energi.

4.15 EESK understryker att jordbruk, boskapsuppfödning, vattenbruk och fiske är en viktig inkomstkälla, som ger försörjningsmöjligheter av vital betydelse för Afrika. Ohållbar resursförvaltning, problem med äganderätten till mark, bristande sjöfartsskydd och inte minst kapitalbrist och tillgång till finansiering är de främsta hindren för en hållbar utveckling av sektorn. Genom livsmedelsproduktion med hög utvecklingspotential kan man säkerställa nya arbetstillfällen och egenmakt, samt livsmedelstrygghet.

4.16 Afrika kan ge sina naturresurser ett mervärde och samtidigt eftersträva en politik för industrialisering, med fokus på mikroföretag och små och medelstora företag inom tillverkningssektorn. EESK betonar vikten av ansvarstagande mervärdeskedjor, som leder till landsbygdsutveckling och en strategisk och hållbar förvaltning av vatten- och markresurser. Det krävs avtal om ekonomiskt partnerskap samt att man tar vara på de möjligheter som marknaden för afrikanska livsmedel erbjuder.

4.17 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- Sporra utvecklingen av mervärdeskedjan genom att underlätta ansvarsfulla investeringar i den agroindustriella sektorn och en hållbar blå ekonomi.
- Generera europeiska och afrikanska investeringar till stöd för forskning och innovation.
- I lämpliga fall utvidga nätet av partnerskapsavtal om hållbart fiske mellan EU och afrikanska länder.

4.18 EESK anser att obehindrad tillgång, utan diskriminering, till utbildning är en viktig förutsättning för en oåterkallelig hållbar utveckling. De afrikanska systemen för allmän utbildning och teknisk och yrkesinriktad utbildning bör knytas mycket närmare till behoven på arbetsmarknaden, i linje med den demografiska, ekonomiska och sociala utvecklingen. Systemen bör vara innovativa, med inriktning på utbildning, för att generera tjänster och företag som kan skapa de försörjningsmedel som krävs för övergången från den informella till den formella ekonomin. Afrika bör aktivt främja vetenskap, teknik, forskning och innovation.

4.19 EESK anser att det finns ett behov av ett partnerskap för att främja lika möjligheter, minskade orättvisor och ökad kapacitet för social integration. Sammanhållning, jämlikhet, mångfald och inkludering är avgörande för att skapa eller främja kunskaper och kompetens för en ny afrikansk kultur.

4.20 I enlighet med detta anger EU följande huvudinitiativ:

- Inrätta ett instrument för afrikansk ungdom och utvidga tillämpningsområdet för programmet Erasmus+.
- Finansiellt stöd till samarbete mellan europeiska och afrikanska universitet, samt utarbetande av gemensamma studieprogram.
- Inrätta en EU-mekanism för teknisk och yrkesinriktad utbildning.

4.21 Programmet Erasmus+ stöder samarbete mellan Europeiska unionen och Afrika inom högre utbildning. Projekt som involverar relevanta partner från de två regionerna bidrar bland annat till att förbättra studenternas karriärmöjligheter, stärka det akademiska samarbetet och skapa nätverk mellan institutioner för högre utbildning. Samarbetet inom högre utbildning med Afrika ligger i linje med målen för EU:s politik för yttre förbindelser, särskilt när det gäller utvecklingssamarbete.

Bryssel den 15 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om det europeiska medborgarinitiativet

[COM(2017) 482 final – 2017/0220 (COD)]

(2018/C 237/12)

Föredragande: **Kinga JOÓ**

Remiss	Europeiska kommissionen, 13.9.2017 – Europaparlamentet, 2.10.2017 – rådet, 11.10.2017
Rättslig grund	Artikel 24 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig underkommitté	Underkommitté SC/049 om det europeiska medborgarinitiativet
Antagande i underkommittén	7.2.2018
Antagande vid plenarsessionen	14.3.2018
Plenarsession nr	533
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	201/0/5

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Sex år efter att förordning (EU) nr 211/2011⁽¹⁾ om medborgarinitiativet trädde i kraft skulle Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) vilja betona att det är medborgarna som står i centrum för det europeiska projektet, och att EU:s medborgarinitiativ är ett verktyg som kan bidra till att komma till rätta med det demokratiska underskottet genom att främja ett aktivt medborgarskap och deltagandedemokrati.

1.2 I sitt yttrande på eget initiativ från 2016⁽²⁾ konstaterade EESK att det föreligger betydande problem av teknisk, juridisk och administrativ art när det gäller det europeiska medborgarinitiativets utformning, och att det är uppenbart att kommissionen har för stora befogenheter på detta område. Detta har begränsat den offentliga debatt som medborgarinitiativet skulle kunna ge upphov till, och har lett till begränsad rättslig uppföljning av framgångsrika initiativ.

1.3 EESK anser att den pågående översynen av förordning (EU) nr 211/2011 om det europeiska medborgarinitiativet är ett viktigt steg för att medborgarinitiativets potential ska kunna utnyttjas fullt ut i linje med de synpunkter som redan framförts av Europaparlamentet, Europeiska regionkommittén och Europeiska ombudsmannen.

1.4 EESK välkomnar följande förbättringar i kommissionens nya förslag till förordning om det europeiska medborgarinitiativet:

1.4.1 Gruppen av organisatörer får möjlighet att börja samla in stödförklaringar vid en tidpunkt som de själva väljer.

1.4.2 Medborgarkommittéerna ges juridiskt erkännande i syfte att minska organisatörernas straffrättsliga ansvar för bedrägeri och grov oaktsamhet.

1.4.3 En samarbetsplattform görs tillgänglig via internet där EU-medborgare kan få information och råd om medborgarinitiativet, under förutsättning att detta hjälper organisatörerna att registrera initiativ och samla in stödförklaringar. EESK vill gärna delta i den elektroniska delningsplattformen och informeras om dess utveckling. EESK anser att det är viktigt att användarna av plattformen är väl informerade om de tjänster relaterade till medborgarinitiativet som EESK erbjuder organisatörer av medborgarinitiativ.

1.4.4 Behovet av översättning, en tjänst som EESK har erbjudit alla organisatörer sedan 2015, erkänns av kommissionen, som nu ska tillhandahålla översättning till alla EU:s officiella språk när initiativen registreras.

⁽¹⁾ EUT L 65, 11.3.2011, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 389, 21.10.2016, s. 35.

1.4.5 Medlemsstaterna uppmanas att förenkla, minska och standardisera antalet nationella regler för insamling och kontroll av uppgifter. Rätten att stödja ett medborgarinitiativ ska bygga på nationalitet, vilket bör säkerställa att inga EU-medborgare utesluts från medborgarinitiativet.

1.4.6 Alla medlemsstater ska aktivt främja det europeiska medborgarinitiativet, och inrätta kontaktpunkter för att ge information och stöd till organisatörer av medborgarinitiativ i tekniska och kampanjrelaterade frågor som rör medborgarinitiativet.

1.4.7 Den kostnadsfria programvaran för onlineinsamling av stödförklaringar (OCS)⁽³⁾ tillhandahålls permanent av kommissionen för att förenkla insamling och katalogisering av stödförklaringar samt nationella myndigheters kontroll av dessa. Det är även välkommet att detta verktyg görs tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

1.4.8 Kommissionen ska öka allmänhetens medvetenhet om medborgarinitiativet.

1.5 EESK har följande kommentarer och rekommendationer om det nya förslaget:

1.5.1 Uppgifterna som institutionell vägledare och beslutsfattare vid registreringen, som i dag utförs av kommissionen, bör skiljas åt. Kommittén upprepar att den är beredd att fortsätta att stödja initiativ, och att kommittén också är en naturlig kandidat när det gäller rollen som kontaktperson och institutionell vägledare.

1.5.2 I linje med EESK:s praxis att bjuda in organisatörerna till olika debatter i gruppen för det europeiska medborgarinitiativet, vid sektionssammanträden och vid plenarsessioner⁽⁴⁾, bör organisatörer av medborgarinitiativ ges fler möjligheter till dialog under och efter kampanjen, och en dialog med framgångsrika medborgarinitiativ bör inte nödvändigtvis avslutas i och med kommissionens formella svar.

1.5.3 EESK anser också att det är viktigt att kommittén bygger vidare på sin årliga konferens, Europeiska medborgarinitiativets dag, som ett forum för dialog, för att lägga större tonvikt vid utbyte av bästa praxis mellan organisatörerna och skapa fler möjligheter till nätverkande för aktiva och framgångsrika organisatörer.

1.5.4 Framgångsrika initiativ bör följas upp på lämpligt sätt. I detta syfte hoppas EESK att alla EU-institutioner är lika engagerade i att skapa möjligheter för organisatörerna att presentera och debattera sina initiativ, i linje med EESK:s exempel att bjuda in organisatörer av medborgarinitiativ till olika debatter. EESK menar att det är särskilt viktigt att framgångsrika initiativ diskuteras under Europaparlamentets plenarsammanträden för att stärka den politiska dimensionen av den europeiska debatten om medborgarinitiativrelaterade frågor.

1.5.5 Med beaktande av sin rekommendation om att garantera en balanserad befogenhetsfördelning mellan EU-institutionerna när det gäller medborgarinitiativet⁽⁵⁾, stöder EESK den ståndpunkt som framförts av det civila samhället⁽⁶⁾ om att Europaparlamentet även fortsättningsvis på egen hand bör anordna de offentliga utfrågningarna i anslutning till framgångsrika initiativ, och att kommissionen bör vara representerad på lämplig nivå. Offentliga utfrågningar i Europaparlamentet är ett viktigt tillfälle för organisatörer av framgångsrika europeiska medborgarinitiativ att framföra sina målsättningar och diskutera med parlamentets ledamöter, som företräder alla EU:s medborgare.

1.5.6 Kommissionens beslut att neka registrering av initiativ, vare sig delvis eller fullständigt, bör ingående och tydligt motiveras.

1.5.7 EESK välkomnar kommissionens förslag att tillåta registrering av en del av förslaget till medborgarinitiativ. Dock bör det fattas ett enda registreringsbeslut även i fortsättningen.

⁽³⁾ OCS är en förkortning för *online collection software*, och är en kostnadsfri programvara som kommissionen erbjuder för insamling av underskrifter online. Detta verktyg förenklar såväl insamling av uppgifter som nationella myndigheters kontroll av dessa. OCS är förenligt med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 211/2011 och kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1179/2011: <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>.

⁽⁴⁾ EESK:s presidiums beslut av den 14 oktober 2014 om de interna kriterierna för att bjuda in organisatörer till plenarsessioner och sektionssammanträden.

⁽⁵⁾ Punkt 1.4.5 i Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om Det europeiska medborgarinitiativet (omarbetning) (yttrande på eget initiativ) av den 13 juli 2016.

⁽⁶⁾ EESK anordnade den 12 december 2017 en offentlig utfrågning med det civila samhällets organisationer om förslaget till det nya europeiska medborgarinitiativet.

1.5.8 Med hänsyn till att det europeiska medborgarinitiativet är viktigt för demokratin i EU, att det har införts nyligen, och med tanke på den tid som kommer att krävas för att genomföra förändringarna i den nuvarande översynen av lagstiftningen, bör tidsperioden för översyn av medborgarinitiativet även fortsättningsvis vara tre år.

1.5.9 EESK välkomnar att kommissionen erkänner värdet och det fortsatta behovet av översättning, en tjänst som EESK har tillhandahållit sedan 2015. Kommissionens framtida översättningstjänster bör även omfatta översättning av bilagorna till ett förslag till medborgarinitiativ. Detta är viktigt för att allmänheten ska få en mer fullständig förståelse av förslagen i initiativet ⁽⁷⁾.

1.5.10 EESK inser att det är värdefullt och nödvändigt att fortsätta diskussionerna om huruvida minimiåldern för personer som vill stödja ett medborgarinitiativ bör sänkas.

2. Allmänna kommentarer

2.1 Det europeiska medborgarinitiativet är ett innovativt verktyg som infördes genom Lissabonfördraget och en viktig del av utvecklingen av deltagandedemokratin i EU i dag och i framtiden ⁽⁸⁾. Medborgarinitiativet är en rätt som härrör från varje medborgares rätt att delta i unionens demokratiska liv. Medborgarinitiativet syftar till att underlätta för medborgarna att aktivt engagera sig i utformningen av EU:s dagordning och beslutsprocesser genom att skapa allmän debatt i hela EU, och genom att ge medborgarna möjlighet att direkt uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag till unionsrättsakt.

2.2 De regler och förfaranden som styr medborgarinitiativet beskrivs i en EU-förordning som antogs den 16 februari 2011 och trädde i kraft den 1 april 2012 ⁽⁹⁾. Kommissionen lade fram ett förslag till ny förordning den 13 september 2017, som en del av det paket som åtföljde talet om tillståndet i unionen.

2.3 Enligt den nuvarande lagstiftningen kan ett medborgarinitiativ organiseras och/eller undertecknas av alla EU-medborgare som har uppnått rösträttsåldern för val till Europaparlamentet ⁽¹⁰⁾. En medborgarkommitté är initiativtagare. Organisationer kan främja och stödja dessa initiativ under förutsättning att det sker på ett öppet sätt.

2.4 Förfarandet för ett europeiskt medborgarinitiativ kan delas in i följande tre steg:

2.4.1 Under inledningsfasen inrättas en "medborgarkommitté" ⁽¹¹⁾, initiativet registreras formellt ⁽¹²⁾ efter det att kommissionen har bedömt tillåtligheten ⁽¹³⁾ och systemet för onlineinsamling av underskrifter har certifierats ⁽¹⁴⁾.

2.4.2 Under insamlingsfasen ska en miljon "stödförklaringar" (underskrifter) samlas in under en period om högst tolv månader i minst sju EU-medlemsstater ⁽¹⁵⁾. Underskrifterna certifieras av behöriga nationella myndigheter ⁽¹⁶⁾ och ett framgångsrikt medborgarinitiativ lämnas därefter in till kommissionen.

⁽⁷⁾ En diskussion om vikten av bilagorna återfinns i punkterna 47–58 i Izsák och Dabis mot kommissionen, mål T-529/13.

⁽⁸⁾ Artikel 11.4 i EU-fördraget och artikel 24.1 i EUF-fördraget.

⁽⁹⁾ Förordning (EU) nr 211/2011.

⁽¹⁰⁾ I de flesta länder krävs det att medborgaren har fyllt 18 år, med undantag för Österrike där det räcker att medborgaren är 16 år.

⁽¹¹⁾ En medborgarkommitté ska bestå av minst sju EU-medborgare bosatta i sju olika medlemsstater.

⁽¹²⁾ Initiativet ska beskrivas med högst 800 tecken (100 för rubriken, 200 för ämnet och 500 för beskrivning av syftet).

⁽¹³⁾ Artikel 4.2 i förordning (EU) nr 211/2011. Viktigast är artikel 4.2 b, enligt vilken ett förslag till medborgarinitiativ inte uppenbart får falla utanför kommissionens befogenhet att lägga fram ett förslag till unionsrättsakt för att genomföra fördragen. En bedömning av kommissionens registreringsbeslut finns i James Organ, "Decommissioning direct democracy? A critical analysis of Commission decision-making on the legal admissibility of European Citizens Initiative proposals", 10 EuConst (2014), s 422–443.

⁽¹⁴⁾ Artikel 6 i förordning (EU) nr 211/2011. Enligt förordningen ska intyget utfärdas av de behöriga myndigheterna i varje medlemsstat där stödförklaringar samlas in.

⁽¹⁵⁾ I förordningen föreskrivs att ett minsta antal underskrifter per land i proportion till antalet invånare ska samlas in: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories?lg=sv>.

⁽¹⁶⁾ Artikel 15 i förordning (EU) nr 211/2011.

2.4.3 Efter inlämningen granskas det framgångsrika initiativet av kommissionen före ett möte med organisatörerna. Det sker en offentlig utfrågning i Europaparlamentet. Kommissionen har tre månader på sig att besluta om, och i så fall i vilken utsträckning, initiativets lagstiftningsförslag ska antas, och att reagera genom ett meddelande.

2.5 Hittills har fler än åtta miljoner EU-medborgare undertecknat ett medborgarinitiativ. Av de 69 initiativ som har lagts fram har endast 48 registrerats av kommissionen och av dessa har fyra undertecknats av minst en miljon personer⁽¹⁷⁾. Det har vidtagits vissa begränsade åtgärder som svar på framgångsrika initiativ, men endast ett framgångsrikt initiativ har hittills lett till ett åtagande från kommissionens sida om att lägga fram ett nytt lagstiftningsförslag⁽¹⁸⁾.

2.6 Bland EU-institutioner, organisatörer och representanter för det organiserade civila samhället råder nu en allmän uppfattning att det europeiska medborgarinitiativet ännu inte på långa vägar har nått sin demokratiska potential, trots en del positiva tekniska förändringar. Vid "Europeiska medborgarinitiativets dag" 2017⁽¹⁹⁾ meddelade kommissionen att den skulle göra en fullständig översyn av lagstiftningen. Detta är ett viktigt tillfälle att stärka den offentliga debatten i EU och engagera medborgarna i utformningen av agendan och beslutsprocesserna för att påverka EU:s politik genom det europeiska medborgarinitiativet. Det finns också en samsyn om att det europeiska medborgarinitiativet har potential att föra samman EU-medborgare i de frågor som förenar dem, och att stärka känslan av en europeisk identitet.

2.7 Medborgarinitiativets organisatörer har understrukit att det även finns ett värde i själva medborgarinitiativprocessen när det handlar om att utveckla nätverk för gemensamma frågor, vilket kompletterar målet att samla in 1 miljon underskrifter.

3. Institutionernas svar på det europeiska medborgarinitiativet

3.1 EESK har ökat medvetenheten om det europeiska medborgarinitiativet vid "Europeiska medborgarinitiativets dag"⁽²⁰⁾, som anordnas varje år, och inrättat en helpdesk⁽²¹⁾, som bland annat har erbjudit översättning av beskrivningen av initiativen inom tre dagar, tryckta och nätbaserade publikationer om medborgarinitiativet och olika möjligheter att presentera de europeiska medborgarinitiativen vid sammanträden i EESK:s tillfälliga grupp för det europeiska medborgarinitiativet, sektionssammanträden och plenarsessioner⁽²²⁾.

3.2 Kommittén antog den 13 juli 2016 ett yttrande på eget initiativ⁽²³⁾, där den rekommenderade att medborgarinitiativet görs mer effektivt, synligt och medborgarvänligt.

3.3 Slutsatserna i en undersökning från Europaparlamentet⁽²⁴⁾ togs upp i en resolution i oktober 2015⁽²⁵⁾, där Europaparlamentet formellt begärde en översyn av förordningen om medborgarinitiativet och lade fram kraftfulla rekommendationer om förändringar till kommissionen. Europaparlamentet utarbetade också ett förslag till initiativbetänkande 2017⁽²⁶⁾, där man föreslog ändringar till förordningen om medborgarinitiativet.

⁽¹⁷⁾ De initiativ som har varit framgångsrika är *Vatten och sanitet är en mänsklig rättighet! Vatten är en samhällsnytta, inte en handelsvara!*, *Stop vivisection*, *En av oss* och *Förbjud glyfosat och skydda människor och miljön mot giftiga bekämpningsmedel*: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>.

⁽¹⁸⁾ Meddelande från kommissionen om det europeiska medborgarinitiativet "Förbjud glyfosat och skydda människor och miljön mot giftiga bekämpningsmedel", C(2017) 8414 final. Den 1 februari 2018 antog kommissionen också ett förslag till översyn av dricksvattendirektivet, som delvis är ett svar på det europeiska medborgarinitiativet Right2Water.

⁽¹⁹⁾ Europeiska medborgarinitiativets dag är en årlig konferens som organiseras av EESK. Partner i "Europeiska medborgarinitiativets dag" 2017 var Europeiska regionkommittén, The ECI Campaign, European Citizens' Action Service, University of Liverpool, School of Law and Social Justice, Democracy International, Initiative and Referendum Institute Europe och People2power. Översynen av förordningen om det europeiska medborgarinitiativet tillkännagavs av kommissionens förste vice ordförande Frans Timmermans.

⁽²⁰⁾ Den första upplagan av Europeiska medborgarinitiativets dag hölls den 30 mars 2012, en dag innan förordningen om medborgarinitiativet trädde i kraft. Sedan dess har EESK anordnat evenemanget sex gånger, varje år i april. Den sjunde upplagan kommer att äga rum den 10 april 2018.

⁽²¹⁾ För ytterligare uppgifter, se EESK:s publikation: "ECI Helpdesk at the European Economic and Social Committee".

⁽²²⁾ Jfr fotnot 4.

⁽²³⁾ EESK:s yttrande på eget initiativ om *Det europeiska medborgarinitiativet (omarbetning)* (EUT C 389, 21.10.2016, s. 35).

⁽²⁴⁾ Europaparlamentets utredningstjänst, *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years*, 2015.

⁽²⁵⁾ Europaparlamentets resolution av den 28 oktober 2015 om det europeiska medborgarinitiativet (2014/2257(INI)). Föredragande: György Schöpflin: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0382+0+DOC+XML+V0//SV>.

⁽²⁶⁾ Förslag till betänkande – Översyn av förordning (EU) nr 211/2011 om medborgarinitiativet, 11.9.2017: <http://www.europarl.europa.eu/committees/sv/afco/draft-reports.html?ufolderComCode=AFCO&ufolderLegId=8&ufolderId=09289&linkedDocument=true&urefProcYear=&urefProcNum=&urefProcCode=>.

3.4 Efter en undersökning på eget initiativ lade Europeiska ombudsmannen i mars 2015 fram elva riktlinjer för ytterligare förbättring av det europeiska medborgarinitiativet⁽²⁷⁾ och översände i juli 2017 en öppen skrivelse till kommissionen för att understryka detta⁽²⁸⁾.

3.5 I oktober 2015 antog Europeiska regionkommittén ett yttrande där man också förordade en snar och omfattande översyn av förordningen⁽²⁹⁾, och kommittén kommer att rösta om ytterligare ett yttrande vid sin plenarsession i mars 2018.

3.6 Kommissionen offentliggjorde en lägesrapport i april 2015, och ett svar på Europaparlamentets förslag i februari 2016, där det erkändes att medborgare som organiserar och stöder medborgarinitiativ stöter på svårigheter.

3.7 Organisatorerna av medborgarinitiativ har bestritt flera av kommissionens registreringsbeslut i domstolen⁽³⁰⁾ och genom klagomål till Europeiska ombudsmannen⁽³¹⁾. Besluten i dessa ärenden har ökat trycket på att ändra förordningen om medborgarinitiativet, särskilt i fråga om registrering av en del av ett medborgarinitiativ och kommissionens skyldighet att motivera sitt beslut.

4. EESK:s roll och det europeiska medborgarinitiativet

4.1 Kommittén, som fungerar som en bro mellan EU:s institutioner och det organiserade civila samhället, har ända från starten deltagit i debatten om det europeiska medborgarinitiativet. Detta framgår av de yttranden som hittills antagits⁽³²⁾, av stödet till det europeiska medborgarinitiativet och av det faktum att det inrättats en tillfällig grupp som ständigt följer utvecklingen och genomförandet av denna rätt att delta i unionens demokratiska liv⁽³³⁾.

4.2 EESK kommer även fortsättningsvis att tillsammans med andra institutioner delta aktivt i processen för det europeiska medborgarinitiativet med den dubbla rollen som kontaktpunkt för initiativet och institutionell vägledare. Bland EESK:s initiativ och befogenheter kan följande nämnas:

4.2.1 Europeiska medborgarinitiativets dag, som anordnas av EESK varje år för att öka medvetenheten om det europeiska medborgarinitiativet, har spelat en viktig roll för att behålla medborgarinitiativet högt upp på EU:s institutionella dagordning. Europeiska medborgarinitiativets dag är redan ett viktigt tillfälle för dialog mellan medborgarinitiativsorganisatörer, EU-institutioner och övriga berörda parter, och ger möjlighet att bedöma initiativets genomförande och effektivitet och utbyta bästa praxis och underlätta nätverkande mellan organisatorerna och övriga berörda parter samt vara en plattform för dialog för framgångsrika europeiska medborgarinitiativ. EESK kommer att fortsätta att bygga vidare på Europeiska medborgarinitiativets dag och kommer att bredda konferensens räckvidd och roll, exempelvis genom en regelbunden granskning av kommissionens uppföljning av framgångsrika medborgarinitiativ. Europeiska medborgarinitiativets dag anordnas av den tillfälliga arbetsgruppen i samarbete med strategiska partner.

4.2.2 En praktisk guide, som nu föreligger i sin tredje upplaga, för att sprida kunskap om och främja medborgarinitiativet⁽³⁴⁾. Kommittén tilldelar också det europeiska medborgarinitiativet en viktig roll i en annan publikation med titeln *Europeiska passet till aktivt medborgarskap*⁽³⁵⁾ (tillgänglig i en tryckt och en nätbaserad version⁽³⁶⁾), med syfte att informera EU-medborgarna om deras rättigheter och uppmuntra till gränsöverskridande deltagandedemokrati.

⁽²⁷⁾ Ärende: OI/9/2013/TN, undersökning inledd 18.12.2013 och beslut 4.3.2015: <http://www.ombudsman.europa.eu/sv/cases/decision.faces/it/59205/html.bookmark>

⁽²⁸⁾ Ärende: SI/6/2017/KR, skrivelse från 11.7.2017: <https://www.ombudsman.europa.eu/cases/correspondence.faces/sv/81311/html.bookmark>.

⁽²⁹⁾ Europeiska regionkommittén, yttrandet *Europeiska medborgarinitiativet* (EUT C 423, 17.12.2015, s. 1).

⁽³⁰⁾ Särskilt domstolens bifall till talan i domarna av den 3 februari 2017 i mål T-646/13 (Minority SafePack), av den 10 maj 2017 i mål T-754/14 (Stop TTIP) och av den 12 september 2017 i mål C-589/15 P ("En miljon underskrifter för ett solidariskt Europa").

⁽³¹⁾ Beslut i ärende 1086/2017/PMC av den 4 oktober 2017 (Mum, Dad & Kids), i ärende 1609/2016/JAS av den 18 april 2017 (Stop Vivisection) samt klagomål 402/2014/PMC (konfidentiellt) av den 3 mars 2015 och 2071/2013/EIS av den 12 december 2014 (Stop Vivisection).

⁽³²⁾ EESK:s yttrande *Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ* (art. 11) (EUT C 354, 28.12.2010, s. 59). EESK:s yttrande om medborgarinitiativet (EUT C 44, 11.2.2011, s. 182).

EESK:s yttrande på eget initiativ om *Det europeiska medborgarinitiativet (omarbetning)* (EUT C 389, 21.10.2016, s. 35).

⁽³³⁾ EESK:s tillfälliga grupp för medborgarinitiativet inrättades 2013 för att ge politisk vägledning om medborgarinitiativet och övervaka utvecklingen på detta område.

⁽³⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-566-sv-n.pdf>.

⁽³⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-149-sv-n.pdf>.

⁽³⁶⁾ <http://www.eesc.europa.eu/eptac/en>.

4.2.3 Inbjudan till organisatörer att i kommittén presentera initiativ som omfattas av kommitténs politikområden⁽³⁷⁾. På det sättet kan EESK ge organisatörerna en plattform för samarbete med företrädare för det civila samhället och arbetsmarknadens parter och öka medvetenheten om det europeiska medborgarinitiativet som demokratiskt verktyg, samtidigt som kommittén intar en neutral hållning när det gäller de konkreta politiska frågorna.

4.2.4 Ett yttrande på eget initiativ om det område som ett framgångsrikt medborgarinitiativ behandlar, om det faller inom EESK:s behörighet.

4.2.5 EESK-företrädare bör delta vid parlamentets offentliga utfrågningar om framgångsrika initiativ, och därmed bidra till den interinstitutionella analysen av hur man bör reagera på framgångsrika medborgarinitiativ. EESK skulle automatiskt bjudas in till den offentliga utfrågningen⁽³⁸⁾. EESK:s yttrande kommer att bygga på diskussionerna under EESK:s plenarsession, som organisatörerna bjuds in till.

4.2.6 EESK välkomnar samarbetsplattformen via internet, och vill gärna delta i och informeras om dess utveckling. EESK anser även att det är viktigt att användarna av plattformen är väl informerade om de tjänster relaterade till medborgarinitiativet som EESK erbjuder organisatörer av medborgarinitiativ.

4.2.7 EESK ska fortsätta att arbeta för ett starkare och effektivare europeiskt medborgarinitiativ och för att öka medvetenheten på nationell och lokal nivå, till exempel genom en egna "Going local"-initiativ.

5. Kommentarer om ändringarna av förordningen

5.1 Det var tänkt att det europeiska medborgarinitiativet skulle vara tydligt, enkelt och användarvänligt. Många organisatörer, företrädare för det organiserade civila samhället⁽³⁹⁾, akademiska experter⁽⁴⁰⁾ och institutionella aktörer har dock klagat över stora tekniska och juridiska problem med medborgarinitiativet. EESK välkomnar kommissionens förslag att ändra förordningen för att ta itu med de mer komplicerade institutionella, juridiska och organisatoriska frågorna, och främja dialog mellan medborgarna och institutionerna. Detta kommer i sin tur att stärka de EU-omfattande debatter som medborgarinitiativprocessen främjar, oavsett om ett initiativ uppnår en miljon underskrifter eller inte.

5.2 EESK fortsätter att ge sitt starka stöd till det europeiska medborgarinitiativet. EESK anser att ett korrekt och fullständigt genomförande av det europeiska medborgarinitiativet kan hjälpa till att överbrygga klyftan mellan EU-medborgarna och EU:s institutioner, och i hög grad förbättra allmänhetens engagemang i unionens demokratiska liv. Det är också ett viktigt steg i den vidare utvecklingen av deltagardemokratin i EU.

5.3 Kommittén är medveten om det starka interinstitutionella stödet för det europeiska medborgarinitiativet och välkomnar förslagen om ändringar från Europaparlamentet, Europeiska regionkommittén och Europeiska ombudsmannen. Varje institution har en viktig funktion under och efter kampanjer för medborgarinitiativ genom att ge stöd och skapa möjligheter till dialog mellan institutionerna och organisatörerna.

5.4 EESK rekommenderar att alla medlemsstater inrättar kontaktpunkter för att ge information och stöd till organisatörer av medborgarinitiativ i tekniska och kampanjrelaterade frågor som rör medborgarinitiativet, och aktivt främjar det europeiska medborgarinitiativet på nationell och lokal nivå.

5.5 EESK föreslår att förordningen ändras på följande sätt för att göra det europeiska medborgarinitiativet enklare och effektivare:

⁽³⁷⁾ Jfr fotnot 4.

⁽³⁸⁾ Den 2 februari 2014 överlämnade EESK:s dåvarande ordförande Henri Malosse en officiell skrivelse till Europaparlamentets dåvarande talman Martin Schulz där han framförde EESK:s intresse av att regelbundet inbjudas till offentliga utfrågningar om framgångsrika europeiska medborgarinitiativ.

⁽³⁹⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works!* "Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative", 2014. <http://ecithatworks.org/>

⁽⁴⁰⁾ Artiklar från senare tid: Organ, "EU Citizen Participation, openness and the European Citizens Initiative: the TTIP legacy", 54 CMLRev 1713–1748 (2017); Karatzia, "The European Citizens Initiative and the EU institutional balance: On realism and the possibilities of affecting EU lawmaking", 54 CML Rev. (2017), 177–208; och Vogiatzis, "Between discretion and control: Reflections on the institutional position of the Commission within the European citizens' initiative process", *European Law Journal* 2017: 23, s. 250–271.

5.5.1 Kommissionens uppgifter som institutionell vägledare⁽⁴¹⁾ för organisatörer av medborgarinitiativ och som beslutsfattare vid registreringen bör särskiljas. Detta är avgörande för att kunna lösa den potentiella intressekonflikten inom kommissionen och främja ett fullständigt och effektivt genomförande av det europeiska medborgarinitiativet. EESK är en naturlig kandidat till rollen som institutionell vägledare.

5.5.2 Det bör finnas fler möjligheter till dialog med organisatörerna, under och efter kampanjen, för att höja den politiska profilen för de frågor som tas upp i det europeiska medborgarinitiativets kampanjer. I detta syfte hoppas EESK att alla EU-institutioner är lika engagerade i att skapa möjligheter för organisatörerna att presentera och debattera sina initiativ, i linje med EESK:s praxis att bjuda in organisatörer av medborgarinitiativ till olika debatter i gruppen för det europeiska medborgarinitiativet, vid sektionssammanträden och vid plenarsessioner. Europaparlamentets plenarutfrågningar är centrala för dessa dialogmöjligheter.

5.5.3 Lämplig uppföljning av framgångsrika initiativ måste garanteras. Med hänsyn till kommissionens initiativrätt uppmanar EESK kommissionen att vara beredd på att utarbeta ett lagstiftningsinitiativ inom tolv månader efter det att en kampanj har avslutats, eller att till fullo motivera sitt beslut att inte lägga fram något förslag.

5.5.4 Utöver utfrågningarna i Europaparlamentet och kommissionens möten med organisatörerna bör kommissionen också knyta närmare kontakter med medborgarinitiativets organisatörer. Organisatörerna bör därför delta i verksamhet som är knuten till ämnet för ett framgångsrikt medborgarinitiativ efter att kommissionen har lämnat sitt inledande svar.

5.5.5 För att säkerställa en riktig avvägning av uppgifter och befogenheter stöder EESK de synpunkter som framfördes av det civila samhället vid en EESK-hearing, nämligen att parlamentet även fortsättningsvis på egen hand bör anordna de offentliga utfrågningarna i anslutning till framgångsrika initiativ.

5.5.6 Alla kommissionens beslut att neka registrering av initiativ, vare sig delvis eller fullständigt, bör ingående och tydligt motiveras.

5.5.7 EESK välkomnar kommissionens förslag att göra det möjligt att tillåta delvis registrering. För att förfarandena och kriterierna för registrering av medborgarinitiativ ska vara tydliga och okomplicerade bör det dock bara fattas ett enda registreringsbeslut även i fortsättningen. Kommissionen kan ge organisatörerna råd om den rättsliga grunden för deras förslag innan det lämnas in, och föreslå möjliga lösningar för att undvika otillåtlighet.

5.5.8 EESK kommer att följa diskussionen om att sänka åldersgränsen för att stödja och delta i ett europeiskt medborgarinitiativ. Kommittén är medveten om att denna fråga är hett omdiskuterad, samtidigt som vi inser behovet av ytterligare diskussioner.

5.5.9 Det är viktigt att tidsperioden för översyn av medborgarinitiativet även fortsättningsvis är tre år. Detta med tanke på att det europeiska medborgarinitiativet är viktigt för demokratin i EU, att det har införts nyligen, och med tanke på den tid som kommer att krävas för att genomföra förändringarna i den nuvarande översynen av lagstiftningen.

5.5.10 Åtgärderna för att informera medborgarna och för att öka medvetenheten om det europeiska medborgarinitiativet bör förstärkas. Detta bör framför allt ske med hjälp av tillfälliga kampanjer med stöd av kommissionen och medlemsstaterna. Mot bakgrund av detta föreslår kommittén även att gruppen av organisatörer tillåts informera dem som stöder kampanjen om kampanjens framsteg och resultat (under förutsättning att anhängarna har godkänt denna kontakt). Detsamma gäller kommissionen, som på ett bättre sätt bör informera om uppföljningen av framgångsrika initiativ, och först informera gruppen av organisatörer.

5.5.11 EESK ser positivt på att kommissionen erkänner behovet av översättning, en tjänst som EESK har tillhandahållit sedan 2015. Tillhandahållande av översättningstjänster bör även omfatta översättning av bilagorna till ett förslag till medborgarinitiativ⁽⁴²⁾. Detta är viktigt för att allmänheten ska få en mer fullständig förståelse av förslagen i initiativen.

5.5.12 Man bör utforska nya metoder för att koppla ihop onlineinsamling av underskrifter och sociala och digitala medier i syfte att nå ut till alltfler personer.

Bryssel den 14 mars 2018.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽⁴¹⁾ Se punkterna 1.2 och 4.3.2 i EESK:s yttrande om medborgarinitiativet (EUT C 44, 11.2.2011, s. 182).

⁽⁴²⁾ En diskussion om vikten av bilagorna återfinns i punkterna 47–58 i Izsák och Dabis mot kommissionen, mål T-529/13.

ISSN 1977-1061 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2504 (pappersutgåva)

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV